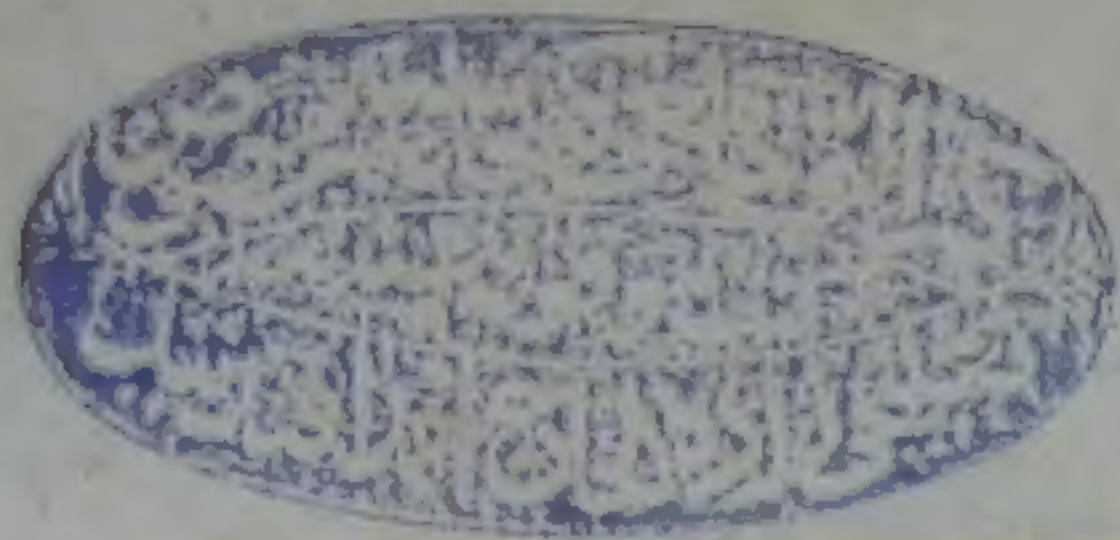




۲۹۸۴



هذه الرسالة الشريفة سلوك قويومسراط مستقيم
بمستقيم زاده قدس سره

رسالة موجبالايقان

لصوف للتصوف

مجموعه

بایه غنغ و قیصر

7074



2398

Süleymaniye U. Kütüphanesi	
Yer	İzmir
Yıl	1900
Eski Kayıt No.	313/1-3

الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى ان الله وعلو مكانه يصلون
 على النبي يا ايها الذين امنوا صلوا عليه وسلموا تسليما ذكر حتى ابد الكفار
 اول علا جوق صلوات ابد رسوله قول ولا اللهم صل على النبي البشير
 سيدنا محمد النفس السراج والبدن المنير وعلى كل مؤمن تقى الى يوم
 الدين رضوان الله فغلا عليهم اجمعين بسم الله محمد له صلواته
 واجبا ولدي مومنه اوجي بيله ذكر حقه كجى عمر ك حمد شكرى قل زياد
 جوق صلواتي رسولنا ولسك بر مراد خصوصاً منهم على ذوي قدر
 جلي ابوبكر وعمر وعثمان وعلي اوتلك الذين خص منهم الاول
 بفضيلة الصدق والثاني بفضيلة العدل والثالث بفضيلة
 الحياء والرابع منهم خص بفضيلة العلم كما قال عليه الصلوة
 والسلام انا مدينة الصدق وابوبكر اساسها انا مدينة العدل
 وعمر جدارها انا مدينة الحياء وعثمان سفورها انا مدينة
 العلم وعلي بابها فله الخصال الاربع هي العروة الوثقى
 من استمسك بها فلو انقصام لها والله سميع عليم نظم
 بود و خطمت كشي و پردي رنجت حيا و علمه عدل و صداقت
 اول عاري بود رتدين اولدي ميجور شفا خرميندن اولد بلردور

در بيان مناجات

در بیان مناجات من الهی توبه کردم رحم کن رحمت نما
 چون بدرگاه تو خود را در پناه آورده ام باشیع الذین
 بارگناه آورده ام بر درت این پشت دونه آورده ام
 من نمی گویم که بودم سالها در راه تو هستم آن گمراه که اکنون
 رو براه آورده ام چشم رحمت بر کنش عجز و نیاز من نکر
 زانکه از شرمندگی روی سبزه آورده ام چون نبازده
 بولدی مقصودک بولان کل مناجات قابوس جوق جوق و
 قومه الدن مناجات سحر درده هر مکه اعلی خداب کر جک عاقل
 سک در و نکه ر بکه بغل مقدم موافق سیرت و سنت کلام
 شاعران ثبت بوعالم دار فانی در جهان بر خوشتر اثر تو گشت
 در بیان غرضی من العمل سیرت مشایخ گرام سنت
 علمی اعظام سلکت شعری اولی الافهام شوبله واقع اولدیکه
 بوعالم فنا دار عبور در ان الدنیا احداث فکری حادث حسنا
 حدیث شریف ذینگار استدیله که زمانه زده و دار بغایه نقل مرند
 فکره اجناب و صدق الریند شریعت و طریقت و معرفت
 و حقیقت هر و جمله یا خود من وجه فائده اول جوق بر اثر تو ب
 خبر ابد یاد او نمفیه باعث اولوب کتدیله و بعد الاستقلال



دخی ترقی حاصل اوله چون عبارت در بود بنا گفت کردن آرد
بر اثر قوس و بلیس اول گفت حسن کمر بگرد و جهانده سواد
کمر بگرد و بوند حق در شاد در بیان عادت الملوك
ننکم ملوک و زرادن و ارباب و عقدن خیراته ساجی و انعام
و احسانه سائل اولان وجود مکرملوک دخی مراد شریفی
انجی بودر و اما بنحیت ربك فحدث بوجه اشارت در
فقهالساکنه صدقه جاری بوندن عبارت در و عناصه دنیا
رخنک جوازی بود و جهل در و قران کریمه بومثللی
عادت مظهر اولان اهل بصیرت و احباب خیرات
و حسنات شی مذکور تعبیر اولوب بوکر امتداد بی
بهر قله تله لم یکن شیئا مذکور ایستاده مذموم اولوب
انله هولایه بتر بگشدر انبر اولدو نایق فالما از دنیا
که رحمت اقومر سوچینده عاقل ایست خیرله باد
اول مدام بر اثر قوه خلقه نافع و السلام در پیش
سب نالیف اول سبدن بوقبر بر تقصیر شیخ
مطهری مستقیم نیازی عامه احباب و اصدقا سینه
تحفه و یاد کار اولوب علم الباطنی ستر من استر الله تعالی

کلمه یاد

اکم مؤلف

حدیث شریفه

حدیث شریفه من وجه خبر دار اولدو مشایخ ذوی الاحترام
حضراتک صحنه خامه لرینی تفره لرینه مدار اولمغله قایلدر که
انله اقبال ایله محبت خدا و رغبت وجه الحلو داعیه سی کور کلرینه
طلوع ابلیس و الی ربك فارغب امر شریفه امتثال
ایله طالب اسرار و رغبه بداد اولدو قله رینه بنه و انیسوا الی الله
امرینه امتثال انله استعداد کلوب اولو جهله عنبر لریدن
بر ربك صحنه عقل و ور و حله رینه ادخار و خدمت شریفه سنی
ذفس وجود لرینه اختیار ایدوب انده مفهم اولغنی و انفقوا الیه
الوسیله امرنده خبر الدقلری جهلله و کوفومع الصادقین
هر یار صادق لر ایل اولدو لری مطلوب الهی اولوب بوم یفیع
الصادقین صدقهم اولو صلت خدا و ذوق لایعنا انله
انجی صداقتی بوزندن هویدا اولوب صداقتن خبری
یو لک راه شباطین اولدو بغین بلد کلری باحث خبر دعا اولغنی
او قید بله اولو بالذات اول غریزم سلطانه که اصحابو ک
سرفرازی وارباب و صولک شیخ نیازی جمله اولو دعای
شیخه انسه مرید عزت ارنار جهانده دولتی اولدو خبر
نسلانی سر تجلی سنی لود هب جمله سس بر دینه صداقت ایدو خدمت الی الله

حدیث شریفه

در بیان مدح النبی

حضرت ذی الرفعة والمرحمة عارف کلوم المرء راجد واقف کل
من حضرت عنده قریب صاحب الشان رب الامسان معدن
العرفان کامل الانشا محبوب الوجدان هدیة الرحمن
مقبول الانس والجان مرغوب خواص ادمیان سر محبتان
خاندان مضمین الدین المتنبی بستانه رسول الشقایین
المتحقق فیہ ای فی نفسه سر خلوصنا لکونین بر منطوق من عرف
ف نفسه فقد عرف ربه هادینا ومرسلنا الی جنابہ تعالی
پیغمبر ذی ایشان حضرت ذی سلمة اللہی الدارین عجب
قابلی تعریفک ایدم در بای عما نیک نه ممکن مورد بجا رده
وصیفک سلیما نیک خوش وصاله ایردی عشاق رحم
ایشان اولد بغیون مستقیمه فیض مطلق رحم ایشان
اولد بغیون بر فقر عتایت خاصته لرینه بر وجه ترحم
لابن و کرم و احسان بی شمار و مالاً یحصی لرینه مستحق
کور ماری تشریح قلم و ترشیخ رقم جعلته عانت فاعلیه
ایوب بین الایمان والتفصیل عموماً راه حقیقت از ترک کت کفیت
سیر رین بیان خصر صفا اثر نقشندیده سالک کفر نیک
طرز مسلک رین عیان ابد و سیمای عارف و اکامه و صلت

یونیک اند

ایمکت

یونیک ایدم و انفع و افر سیکد جهت رابطه درانی اعلون و اظهار
ایلمک خصوصاً اشبور رساله مرفوعة الاسانید ترتیب ایدم
و اسمنی سلوک قویم و صراط مستقیم نام اسماء ایدم مبارک باد
چون مبارکد بدو تحفه عارفانه قل نظر بدو ایفرد درونی فعل با نور کوه
سرفصوه ناظر اوله عفو ال دائم ال سر و حدتدن نشانی بولش
اولوسن هله موجود که قصور و عفو ابله مقبول اولون غنا ابله
ایدملر باداته هو الکرم الجواد لا یظلم الی السوادیل بنظر الی الفواد
یحیی لمن دعا ولا یخلف المبعاد دعا لا یزید عشا فیلر
سر انسانی کجوب جمله حجاب لردن کوره روجه سبحانی
الباب الاول بسم الله وبحمدہ مطبوعاً علی نسیب محمد و اله
وصحبه بعنايته الجلول تیسرکم الوصال و نصاف الیکم
اکمال و تحقق فیکم الخصال و تعاین لکم المال و تشریف لکم الجمال
بحاه بنی حضرت المتعال کنت کنزاً محفياً فاحسب ان اعرف
فخلقت الخلق لکی اعرف یا ابن آدم خلقتک لاجلی و خلقت
الاشیاء لاجلک وانت تفر منی ابن المفر من یطع الرسول
فقد اطاع الله الشیخ فی قومه کالنبی فی امته ان خلق آدم
علی صورته او علی صورت الرحمان علیکم بالوقوف بسر الله لکم

المكتشف والله يقول الحق وهو يهدي السبيل هو حجب
ونعم الوكيل كنود بكم حديث آيات سكاكتف اوله وهو
بجده سن هججا بلرذ خيال وظل وهو هو اما بعد

فهذا الذي ارسل اليكم كرم الله من مستقيم والله بسم الله الرحمن الرحيم
سبزه ارسال اوله ان كان كتب فينوصا كريدند جوهور مستقيم
حقيقت اوله رويدند اهدنا الصراط المستقيم صراط مستقيم
هديت ايله اللهم كجيزي حجابك هديت ايله اللهم در بيان حضرت
وفتاك جناب حق و ذات مطلق ايجو شرعا وعقلا ذات واسما وصفات
وافعال واثار ثابت اولوب حقايق ذات عالم لاهوت اسما عالم
ناسوت صفات عالم جبروت افعال عالم ملكوت اثاره عالم ملكوت ديواد
ويرلدس ذات كندى حقيقه ايله بولنديغي اعتباره حضرت غيب مطلق اثاره
حضورى اعتباريه حضرت شهود مطلق اسما وصفات وافعال ايله ظهورى
وانصافى اعتباريه حضرت غيب مضاف اعنه حضرت غيب نسبى تغاير و تلو
تقسيم حقيقى ايله حضرات ثلاثه ثابت اولديس غيب مضافك دجى غيب مطلقه
اقربى اعتبارى اسما وصفات اعتباريه ظاهر و شهود مطلقه اورتى
افعال و اثاره تعلقات باهر اولوب بين الصوفيان حضرت حقه صوفيه الهية
شود آفاقى و انفسى نمايا اولدى آفاقى بيا تظولى موجب اولوب

سالك

سالك الزم اولان حضرت انفسيه بيا اولوب انفسيه آفاقه انتقال قى الال
طريق اولغين حضرت انفسيه بيا ايلدن حضرت حقيقى جعيدر
حضور كن جعي اولور حضرت رتبه و مرتبه معنائى در بعضى كندوس كندى
ذاتند و مجد مخلوقاتند و ايشلرند غائب و اوراق دكل ديلك در
غيب مطلق ديلك بر طرفند هر و هر كورنر و بلنر ديكور بوعه جناب
حقى غيب مطلق رتبه كندوس و غيى بويوقدر مرتبه احديت
د بديكرى بويرت در كنه ذاتى آنند عبارت الله اكبر بويرتبه اشار
حضرت شهود ديلك مطلق جناب ذات حق اسما و صفات وافعال
واسطه سبيله اثارى تعلقى رتبه كندوس عبارت اولوب تقديره شهود مطلق
عالم ملكوت برادى اولمش اولدى زير ابو عالم ملكوت بولن ايشلر ملكوتيه
بر طرفند معلوم اوله كروب كوزه كورند كدن صكره اصله مجهول برشى
قال المزائبه معلوم اولور عالم ملوك ديوقت السمان تحت التراب و ارج
جدا جهم كشفيه عالم ملكوت دير لاما غيب نسبى فوقه كوره اشكال
ايسه مختنه كوره غيبه مثل اسما و اسما كسبو كيه عالم ملكوت عالم جبروت
عالم لاهوت كيه بوندر فوقه كوره همره قدر اشكال ايسه بوندر غيب
نسبى نك آفاقه سبيله اما حضرت حقيقى وجود ان كوره انفسيه
مثلا انك جسدى شهود مطلق در قلبه و فؤادى و لى غيب نسبى

زیرا قلب جمده کو غیبه در و جسدن ایچرواقع اولشد و دخی فواد
 قلبه و جسد کوره غیبه در و جسدن ایچرود و شمشدر کذلک
 کب دم جار بد را و لدخی غیبه در و جسدن و قلبدن و فوادنه
 ایچرود و کذلک نفس متکلم که مبدی متکلم حقیقیدن
 و معادی دخی متکلم حقیق متهیدر اول جسدن ایچرود واقع
 اولشد و هر قدر جلدن طشره اکنور ایه ده ای بلکم
 و انک و صافی اولتی قابل دکلدر اول سبیدن غیب مطلق
 و شمشدر و الله تعالی اعلم ما کذب الفواد و ماری افتار و نه
 علی ما یرا فوادک کورمه سنده یوق یلونی اکاشبهه فی بید
 سرخو بیاض ان فی الجسد قلبا و فی القلب فواد
 دخی الفواد بیا دخی اللب رتبا قلب جمده قلبه اولدی
 چون فواد لب فوادنه قلبه در سر بل سراد بلکم استر
 دین بوش حضرت سن ایلدم اجمال بیان بل حسن
 حدیث کتور دم سکا اشباح سنن اول بشر سنده جمع اولدی کال
 سنن سکا ابرمک دبد یلر بل وصال عالم ملکدن صابلدی چور
 هم شهود مطلق ادی ملک حد غیب بیینک بری قلبدر یلر
 اول فواد غیبک برسی بل یقین عالم لب علم اعیان کانیدر
 غیب مطلق سرسی شایندر بر برینه منقل عالمدر اول
 اره برده بریره صابلدی یلر صاندی اوزاق کند یلری خافلون
 نقطه دعلم کثرها الجاهلون سوبلدی سکا یقیندن مستفهم
 الیوجه فرام ابست بوله سبب قلب سلیم

8
 با حیرت انیم انبانیه
 دو قبله خیمایت بو حضرت علی

در بیان تفسیر این قلب سلیم

در بیان تفسیر آیه قلب سلیم

بوم لا ینفع مال ولا بنون الا من اتی الله بقلب سلیم
 نفع و بر مز سکا چون مال اولاد خلوص قلب سعی ایلله اود راجح
 سکا امداد دکلک تفسیر بنی قلب سلیمک سادگی بن ایدم تحقیق
 بیان سن اوله سکا لگی ای طالب مولا و لاغب وجه اعلو
 اول خاطر ابدنگه سینه نافع اولان نیم وصاله رجب مال و اولاد
 و سائر مشاغل دنیا و عیب سزیه نافع اولمز بلکه عین هرگز ان و خسران
 و ناز فرقت نیران اولور سعی ابدنگه حجب ذاتم و ارزوی وصال
 و داعیه رؤیت جمال ذی الکمال غلبه سبل جان و کورکلن بکا عاشق
 اولوب و ابتغوا الیه وسیله امر شریفه امثال ابد و نفسک ایلله
 نیم آوسعار علم ربانی واقف سرسی ط فایح مشکل و جدای موصول
 جذبه رحمانی شاهد وجه سلطانی قولر محکم مسلسله و معنی
 جیبیدن لی اخر الزمان قلبین ذکر و توجیه قلب و خدمت و رابطه
 ایلله یوی بر لرنن سر مسعاد نتمه واقف اولوب بکا اصل اولدی علم
 سعی ایده اولکم کرک در و سیر کرک پلور در تفان ایده لر جمله توجیه
 حقه اول دزد در شریفه طریق تن حقیقت معرفت سر در
 بود و ردیله اولور و صلت اگر بنی حقی رهبر در و سبل امر بنی
 اکله او بر حقه یقین ادد و مجتهد اکابر لش موحد حقله بر در



این نظر تعلق مرشد در حال صحبت سرمد ایرک زوق و حیدان
 کوکل ازاده پرورد در خبرال مستقیم فاج شیو خجده ال و رسید
 محمد بر علی ابی نیاز که ادبخی سرور در آنکه ایردی دل
 زوقه در نقد شوق پرورد چو بولدم لذت دیدار وصال پیره
 اول از در از درون برنگ النی طنوب صدق و یکت و خلوص
 محضانی بر لقا یحیی کجی غفلت کز توبه نصوح ایدوب
 اول عززدن ذکر شریفه ملقب اولوب مدت مدیده انوک
 خدمت شریف لرین از دن و جان هر و حاصل قبول و اختیار
 ایدوب المربد فی بد الشیخ کالمیت فی بد الغسان مشابیه سنده
 اول که که کیف مایشاء شیخ سزیه تصرف ایدوب سلوک کرده
 مانع اولان نسبه روز سزیه خلوص ایدوب و صامه لایقه
 بله ابنیت بر مستقیم در رابطوا مرین ایدم تحقیق سزادر شیخ
 و بر کوکل خدا بلر ایدبه توفیق و در فی و رابطوا مر شریفه اوزره عقل کزی
 فکر بکزی اول عززیه بفکر که قام انوک فائز اولدیغی فیض
 فائز اول سز و انوک کوکلنی بکامرات ایدنبوب بنی اول کوکلند
 طلب ایدوب و دائما تو جهل کزی اول قلب اولخل انوک بوزندن
 کوکلنزه اولقد تجلی ایلک اولذوق بی مثل ایل مست
 ایلیمکه

و بخود نک

و بخود نکه مستغرق اولوب فارغ د جهان و ناسی کون و مکان
 اولقله اب و کل زحمتدن فراتوب جان و دل صحنه داخل
 اولوب قلب سلیم حاصل ایدوب استیسی قلب سلیمی و جبهه باقی انستین
 ذات عالی و سید یول بود کل انستین اولو جبهه و جبهه باقی و ذات عالم نائل اولوب
 فی مقصد صدق عند ملک مقصد کسب اطرب عزیمده او توروب و جبهه یومست
 ناصره الاربها ناظره عنایت لایق اولوب یوزیکز مردم تان کوزیکز عالم کز ناظر
 کوکلر عزیزند سربکز و صلند عقل و رو یکز زوق جنبش مجتهد کرم عالم کز
 ناسوت حقیقتند مقام کز لاهوت اولوب فروغ و درج و جنت نعیم اکمل و شریک
 نعم فوق کز بوی صحت محبت روح کز راحت دم و صلت اول اصل کار اوفی و سع عظمی
 و نفع به عطا بود و فی ذکر قلینا فلیتنا فسون و مزاجم می شیم عینا یستربا
 المقربون هوس ایدن بوکاره ایتسون اجنح تنفس اید جل منزل الملق و حقیق
 حمزین اجنح عشاق دکل الامقر بلر مزاجی مرتفعند در ایچ مزاج کز بلوری
 ستره قاری رموز اولدی شریفند وصال جذبه حقند عبارتند حقیقتند
 سکار شکل عرض اول کمال مستقیمند صور معانی حیره غواص اولان عقل سلیم
 صور در بیان خروست حسنا الانبراد سینا القریب اما شول طایفه که
 محبت خدای مجرد او امر شرع اتصال و تواضعیدن اجتناب ظنیر معتدین ظاهر
 عباد و طاعات و انواع خیرات و حسنه فقر ایدوب و سید و مرشد و انوک

بوزندن ظاهر ابدن عشق و محبت رب العزیز انکار و غفلت لری
 حسبیل ذکر او نشان ستودن محروم و ندامت و حسرت
 بتدبیر ابدی مجبور و کرکه انکه برآورد نماند در عجب احمد و اول زاهد
 خدای بی رسول استر اید و انکار و سلب بی عیب و وصول
 استر انکه مذکور اولان عباد نلری و تحصیل ابدی لری علم و عمل
 و اخلاق و حسنات لری زمره مفر بینک بشربت حسبیل ابدی لری
 ذلالت و سیئات متناهی نده اولد بی حالی و سمرات موت او زنده
 حواله اولد نده معلوم لری اولوبه و صلت حقن غیری به شغل لری
 کند لری تابع اولوب عین غصارت اولد یعنی یقینا بلور لری
 و غفلت لری نده نادم اولور لری و اول ندامت ابدی قالور لری
 مفر بلر کنایه عمل سبیل اید و بار نه بلسون اندن اعلو سبیل
 اگا بوز و برمدی اسرار عمل علمه جسد بل علم روح حقیقت لری
 حقیقت قلب صاف لری بلور نفس اید و اقرار خلوت
 نفسی بلکه بله عجب جمله در کندی و صالک استبه بر برگرک
 اختیار کرک اشوار ایدیدی مرشدی حضرت ابدی و قل
 هت ایزدی جز به غرت بولور و لذت دیدار نه کبر و کبی
 شرک اندی نه حقایق بولر کندی نه بر مرشد البین طوبی عنادینه
 اولور اقرار قوفا سون شوبله محروم و خیال و عقل
 مو هو ملر وصال یاره مکنو ملر ایدر عارف لری

انکار

انکار ایزد مستقیم حق و قایم صدق له ایزد بزرگ
 راستنده صداقت سولید و اقرار و من الناس من یعبد الله
 علی حرف ای علی الخراف و رکاکت و ذهول عن محبته الحق
 فان اصابت خیرا ظمئن به وان اصابت فتنه ان قلب علی وجهه
 خسر الدنیا و الآخرة ذلك هو الخسران المبين اگر عاشق
 ایسک یاره صقین الدنیه اختیاره در شن ابراهیم کبی ناره
 بر کاشنده بناد اولمز الیاب الشاف شیخ کاملر
 ابدن حل مشکلات شیخ کامل قلبید رجون واردات
 در بیاشیخ کامل و د فی شیخ کامل اگا دیر کرکه فایض مشکله
 علم سلوک و علم وجودی عالم اوله نتم ظاهری علوی بلدی کبی
 و د فی علم کشفه و علم لدنه و علم رویا و عارف اوله علم تقبیر نهایت
 مرتبه واقف اوله و علم جلل و جمال که هر برایشاد و اتفاق
 و انفسدن و ذی روح بی روحدن اهل بصیرت اوله سالک
 معاینه و عبرتینه کوره ظاهر و ایلشد اول شیخه تقریر اندیشه
 حقیقتی بلوب سالک استعدادینه کوره بیان ابد و علم
 واردات که اشای تو جهده سالک قلبیه واردات اول و اددهی
 سالک شیخه سولید که فرقه قادر اوله زیرا واردات دوست

تو بعد بر شیطانید را کا و سوسه و خطوات در بر بری نفسانید
 کا آثاره و حیرت در در صاحبانه اول خاطره بی اشنای که جبر و ابراهی
 اوله فی اجلدن و سالکک برداشته چوق رحمت جگر
 و شیخه بوداشده سرکش اولور ز برانفس خلوه فیه میل انحر
 خصوصاً امر له اول اکثر مشایخ بوداشده مریده تابع اولور
 هیله ایله مریدی اول و رطه هلو کدن کجور ملک ایچون بوداشده
 ملک مقام مخصوصی بودر سالک که فیه مفاسد برنشده آثاره
 نشانی وارد سالک لازم اولان کمال انقیاد در ویری دخی
 الهامیدر ملک الهام ایدر نفس ملهمه در در صوفیه لساننده
 دخی جبرائیل اندک عبادت در مثل سالکی عبادت میل ایدر
 دوزوی تحصیل علم کوسر و کمرجه برنلر نفسنده خوب بنیدر
 لکن سالک ده زن اولوب سلوکدن مرادی ایچنی و صلت
 حق ایدی اول مطلوبه کور خود بود فی سالک که هذلان
 اولمش اولور بر کاجاب نورانید اول بر لینه حجاب ظلمات
 دیده کلری کبی و بری دخی رحمانیدر اکا علم لدن و علم ربانی و علم
 حقیقت و وحی غیر منلو و علم بی هر و قدر لرسا که بونلر که هر
 بونلر که تعبیر و تفسیری و برن عزیز ذات مخترعه شیخ کامل
 در و السلام ^{منقول} ابن نه بحسب و نه رملت و نه خواب
 وحی حق و الله اعلم بالصواب **الباب الثالث**

التقرب و صلت

قرب و صلت استر ایسک کل بر و اول نفسیند جمله دن اعلو طریقدر
 اولحق استر سک بلند نفسیند دیمک مجتله بر نک صوتنی خاطرنده
 طوبو شتخاک صورینه زهره ایدی ویمکدر بعضی طریق
 ذکر بدلی طریق رابطه بی اختیار ایدی ویمک اولور انشار
 الله تعالی تفصیلی و حکمی محلیه ذکر اولنوب سالک
 حقه رابطه یولو جمله یوللر دن اقرب و انفع و اسهل و لدخی
 بانور در بیاد آخریت طریق النفسیند بودخی معلومک
 اوله که اقرب الطرف الی الوصول و احسن السلوک عند الفحول و اوفق
 بما لديهم من العقول و النقول معراج النبی و السلوک الصدیقی
 و الطريق النفسیندکی الموافق بهائین الاینین و اذکر ربک
 فی نفسک تضرعاً و خیفه و دونه الجهر من القول بالغدو و الا
 صال و لا تکن من الغافلین و لا تظع من انغلنا قلبه من ذکرنا
 و بدیل هذا الاهاوین ما صبت علی الا و قد ضیت فی صدای بکر رضی
 الله تعالی عنه مدد ابوابکم الی المسجد الابوابی بکر رضی الله تعالی
 عنه لی مع الله وقت لا یسعی ملک مقرب و لا نبی مرسل من القلب
 الی الرب و وزنه لا یسعی ارضی و لا سماعی و لکن یسعی قلب
 عبد مؤمن و بو طریق نفسیند به طریق خفیه در چهار له دکلدر

زیر غفلتله یقینی اوزاق کورمدن زیاده هذرا بد لر و سخن
اقرب الیه من جبل الورد بر انسانه یقیناز بدی حولا
اوزاق صافوب چاغرمه صافه صوله و تلقین ذکر کردی
دقی قلبدن قلبه و کور کلدن کور کلدن در لسانه دکلده طور حاللری
نویز شریفیه مطابقدر رجال لایله هم تجارت ولا بیع عن
ذکر الله در وقت اشنا اول طشرون بیگانه صفتلر
عجب زیبار و شد دعاقل اول دیوانه صفتلر و سائو
اهالی طریقه بر نشدیر شغللری اشنا سنده و جوعلری
بو طریقه در اگر اکاهلر اسبه و اگر حبس اشغالده غا
فللر اسبه عامه ناسه الحاق اول نورلر ای جا میل ذکرلر جمیع
ازمانی محیط اوتق و غفلتدن بالکلیه قورلر نقشبند
حالنه مخصوصدر کرهی خواهی که کردی سر بلند
در طریق نقشبندی نقشبندی خاطر کی رقم فیض بر برت
هیست مکر از نقش بر کنده ورق سار کنی
در بیان جذبه کور صور اسک جذبه نک مظهری
دل ابره ذوق وصاله او نوز موهومی جذبه اوله در قلب عاق ذوق بولده
جسم و جانی جمله ذوقله طوله و بو طریقه سائو طریقه در
افضلین مانقده ظاهر و باهر در و بر وجهله دخی

رجائی

رجائی وارد ر جذبه من جذبه الرحمن نوازی عمل الثقلین حد
شریفه بناء ذیرا بو طریقه ده اصل سلوک جذبه بلور و جذبه
عبادی و صولدر دائم اولور حال اولور کمال و اصل سالک
اختیارینه کر سه سالک مقام اولور جذبه سی اولیا نلرک
سلوکلری اولور کند یاره فنو عارف اولور بولده فالور و مقصود
ذاته فائل اوله منزلر اما جذبه سالک کرب کنده حاللرینه فو
کوکلا رینه ذوق و بر و غیورن میلن کسب جناب حقه ابصال
ایدر الحذبه عباده عن ذوق الوجدانی الی حصر عن التجلی الذانی
کرانه الوکی حیض الرجال بد کلر بو جهندند زبر اخافنده حیض
کور مک و جود لرندن هر از بولوب چو چوق کتور مک ممکن
اولدنی کبی سالکرمادام جذبه ده در لر البنده مطلوب و اصل
اولور چون بر لندر ذوق جذبه بولدر حقی عیان
غیری کونه ارامقدن ایندر سعی نهان و دخی مرشدک
سالک تربه سنده زحمت سالکده جذبه ظهور اید بخنده
بعد الظهور من وجهه زحمت قور ندر لر البنا الربیع
بل طریق نقشبندک سعی اون بر کلک بن ایدم تحقیق بیان
فلن و برسون حیات در بیان رسم طریق نقشبند

بودنی معلوم اوله که نقشند بی طرفی رسم جهنم و اطوار سلوک
 احاطه طریق اوله بر کلمه اوزرنه بنا قلمشده هوشی دردم
نظر بر قدم خلوت در محراب سفر در وطن و فوق حد و
وقوف زحان و فوق قلیه یاد کرد بازگشت نگاه داشت
 یاد داشت هوش دردم اول عقلی فکر و بر مکرر یعنی نفس
 الوب و بر دیکه و ابکی نفس را الفبنده حق سبحانه و تعالی حضرت
 اکاه اوله که رفتی ضایع اولیوب قرب معنوی تا طلوع حاصر
 ابد ز برانفسک کرده سی و جف سی حور و زنجیر نهایه
 واقع اولند هوش ذانبدن عبار رنر خارج جهنم جل
 هر و خانه اساس و جمله کلام و کلماته متبا واقع اولند
 و نفسک خروبی و زخوب اعتبار ابد هاید متنفیس که ذکر
 اولی حقیقه اسم ذات و سبج لجمع الاسماء و الصفات
 و الافعال و الاثار اولان الله اسم شریفی مکرر ادا
 اتش اولور کرک متنفیس بود ذکر بلسم کرک بلسم
 وان من شیء الا بسبح بحمده لکن لا تفقهون تسبیح
 مفره و می شریفی اوزده متنفیس و زی و وحله کوره طبعی فی
 غیر متنفیس و جمادانه کوره شری جمله اشیا نیک حرکات و معالیه
 بوالله الله ذکر شریفی ادا سز قابل اولر کرک افعال
 خیریه کرک افعال شریفیه کرک طبعیه کرک شریفیه
 جمله سی ضمنی بود کر شریفی اراده مخنا جدد حنی کندی او فعل

کوستره بد

کوستره بد مثل و فعل طبعیه شریفی و ذهاب کبی بو کندی بنی کوسنیکه
 قدمینک برابر خطوه سیز مخنا جدد بواسیه دکل الا الله اسم
 شریفی ادا در کذلک فعل شریفی صور جادسی و کوک کور کیدی
 و عربی تقدیری بو نلرک غیر نیک تاثیر ندن حاصل اولور
 برر فعلدر که ادری انجی الله الله اسم شریفی ذکر در
 الحاصل هر کات و ضایع بود ذکر ادا از حصول کلمه اول
 بسبیدن بوالله الله اسم شریفی اسم اعظم اولشد سائر
 اسمی و الله عظام بود رتبه ده دکل در اول فرقلری بوجه
 ظاهری که الله اسم شریفیدن غیر اسمی شریفیه ذکر اولند فقهه بالفظه
 یا نیتله بوالله اسم شریفی خود و ب و اول اسمی نیک هر برنده ضمیر
 ارجاعی لازمدر مثلوا الله لا اله الا الله دینر الله لا اله الا هو دینور
 الله الرحمن الرحیم دینور الله هو الرحمن الله هو الرحمن اعتبار
 ضایع اعتبار سز و تقدیر سز اولر بو تقدیر جه ضمنا بر اسماء
 شریفیه لرین الله اسم شریفیه احتیاجی ثابت اولدی بلکه
 الله لا اله الا الله دیک با خود الرحمن الرحیم دیک ضمنا بودن
 هر بر لری اذله دیک ادا انقیاد اولد بلر ایکنی فرقلری بودر که
 بواسی لر هر بر اشیا دن اکلف و هر هر کات و معالیه
 فهم اولنر مثل و غنی اسم شریفی تا کونش و مشرب و نیک

قلب سالم حاصل انمکدر خوشه مملکت کز ملک دکلدر زبرا
شخص خبیث خباثت کنج که نهاده و اراده خبیث
مقصود خباثتی کیدر مکرر بوايه بر سر نهاده و سزاوار
خلوت در انجمن ظاهرده خلقت باطله عقله اولدنه عبادت
یعنی سالک کز لوده و آشکاره ده تنهاده و خلق ایچنده حق
سبحانه و تعالی حضرت زینبیه میل و محبتده اولوب دانی اول ذات
بی همنايه طالب و راغب اول که اصلو خلقت و بر کار اید
مشغول اولدنا نوزک طلبنده و محبتینه مانع اولوبه وقوف
قدو سالک محبتیه کو کلندن حق تعالی حضرت زینبیه اسم ذات سی
اولان الله اسم شریف مشغول اولور کن عذر دنده خیر اوله یعنی
هر تقدیر کز او زره بر لور ایه جذبه خدایه مائل اوله
دوقوف ز حالت سالک کد ز ما نیک معشیه اوله یعنی
سعی ابکه کچه ده و کوند زده اول خدای متعالیک رضا سته
و محبتیه مخالف کار ده بر نمیه اگر بشیر تیل بر عذر واقع اولور
علی الفور استغفار ایلوب کو کلنی بر ذکر شریف مشغول خد
ها سو قبل ان نجا سبحو حبیب شریفی بر کاشا زنده هر سالک
و هر مؤمنه لازمدر که افشامده و صبا حده اعی النی و انقیاسی
محاسبه ایلوب حنائی زباده لک حق تعالی حضرت زینبیه و ثنا
ایله و لبین شکرته لا زید تنکم مفهومی او زره شکره در فیه زباده

ایدر بیورد بلور اگر سنیات چوق ایه از درون استغفار ایله
لا کبیره مع الاستغفار و استغفار حق عید اولد قدره کبریه و اولور
ایسه خدا حضرت زینبیه مقفون ایدر بیورد بلور که حق عید صاهبی ایل
حلا و شغفه محتاجه استغفار ایله ساقط اولور و فوقه
سالک دائمی کندنی قلبیک واقفی اوله و بید که قلبی نیه طالب
اگر چه حق تعالی حضرت زینبیه طالب ایه کندنی دخی برابر طالب
اوله اگر کو کلنی حق تعالی حضرت زینبیه برابر ایه یوز بیک بشیانی
ایله و کمال نیازله او ذات ذی الکمال محبتیه جانبند اقبال
ایله حق تعالی حضرت زینبیه غفلتی بر لحظه ده اولور به جائز
کور محترمه و انوک نداستنی و عارف المینی کور و روشن
چوپیه بکتر نمیشد بر کچه فقده صغیر ایه ده اجسی زیاده
زیاده در دلو قبل صدیق علی الله تعالی الف سنة ثم اعرض
عنه ساعده فافانده اکثر حماناله بر تقریری بیان ایدر
سالک دائمی حق تعالی حضرت زینبیه کو کلندن ذکر ایل و ذکرندن
بر نفس اویلیه و بر شئی حق تعالی که ذکر نه مانع طو تیه حق
حمایده و ایاق بدینده و جناب نیک حالنده دخی کو کلنی بر ذکر
شریف مشغول قله زرا پیغمبر خدا حضرت زینبیه هر بار حق تعالی

حضرت نرسا ناله و قلمبه ذکر اید و لرایدی بدواج مضبوط بالک
 کوکلدن فکر بیود و لرایدی بازگشت سالک مرشد
 امر به محو کلندن ذکر اید یکی و دانی عشق و محبت و اولدنی
 اولدات ذی الخالق حضرت الوهیت و رب العزت را نیکو بل اولد و بلکه
 کند و جمیع اشیا ذاتا و صفاتا و اکما و فعلا الیک حفظ و حمایه کند اولوب
 انزن ایر و برنشد موجود اولوب و انزن اوزاق برنشد اولد و غی معوی
 اولد و در معیت ذات جمیع محیط اولد یعنی بلوب و فوق کلمه و صفات ناقه
 و اصل اولوب اصل و کننده کدر قالمیه بلکه کدر بلد و کی کند و بدوست اولد
 کاه الله و هم بکن معنی و هو الان کما کان لا یستوی الله و عرفان الله
 حدیث شریفی بومعنی تحقیق ایدر سالک اگر اغرنه حل و اولد
 اکسینه شمار او و در فرق ایدر که توحیدی ناقصه دیوینور دیر
 و بعضی عارفان بومعنی تصدیق و تحقیق ایچون کوی الله و الله
 ما فی الوجود دیوینان ایندیلر صوفیه الاعیان مائیت راجحه الوجود
 قاعدی قور دیر الی اصل منتها لیرفتند و وجود بر در حقیقتی
 قدیمه روشنای حاد در جلور و اتحاد الی الخالق الست
 که در وحدت دوی عین صلاست نشانه داده اند از صلا
 که التوحید استقلا الاضافا در ذات و صفات او هرگز باشد صیر

هرگز نبود در نظرش صورت غیر در مشرب او که شود باده و آب در مشرب
 او یکی بود و دیر بوسیدن عارف اشک و کایتی شرعه وارد اولان و امره
 امثال الی غیر بر غرض یوقدر و ترک اید یکی شدی و فی شرعه منطقی
 اولد یغند تران بیغ الحقیقه حقی عقله الشیوب حقی عقله ترک التیش اولد
 غیری بر علت عقلیه دامنر مشرا اصولیه بکوره امر ما مورد بهکست حقیقت
 ایدوب نه ای فرای عقله قبحه اقتضا ایدر دید مکی کبی اما عرفا باند
 هر شئیک حقیقتی ظاهر اولمش در صورت حقیقه تا بعد

والسلام نگاه داشت

بود کراولنان احوالی صفت پیر و اشتغال ذکر اید می حفظ
 ایلوب کند یو حال اثر حالند روب اصل حال و صاحب

اول یاد داشت

سالک دائما بود کراولنان حالاتی می حفظ ده عنایت پیر نه
 مرتبه قوت بولوب و کمال متانت ایلوب مرغ همتی اولد و پرواز
 ایلیمه که کند فی جذبه ایدر فنا فی الله و فنا ایلد بقا بالله بقا ایلد
 وصلته وصلته وحدته وحدته هویتیه هویتیه ستری سترده
 دائما جلالت مطلوبی اولان اول ذات او فاکه حقیقت الحقایق
 دلمش در انکه متحقق اولوب مقرب حضرت الهی

و مصداق شوکت نامشاهی و قله صعود الازل
و مقبول الابد له بفضل و کرمه تعالی بود و عظمای
و سعادت کبریا نائل اولی و جزیه تو فیقه مسیر اولور
اولی بر شمع کاملدن ذکر ملحق اوله ایکنی مجله
امر شجده اول ذکر مداوم اوله او جزیه علمی و عقلی
و فکر اول عزیزه و پروجه خدمت شجری و کندی
افتا و کمال انقیاد و تسلیم ابد شجری از ضایده بودن
اکسک خدمت و رابط ابد حق طالب و شجری مرید
و تخلیض از بند مقصود ذات فائز اولر بر بیدار
اکثر رویشان بدک کنند که کمال عدایدن عزیز
ناد فرشته اه سرور چکوب و کمال حسرت کوستر
جمله مقرائتک باشی و مریدی سلوک کن کرد و شجری در شجری
سرکش ابدن و جناب حق طلب ایتد ریحین بشی بنده در
خلقت و انانیت و بلور لک و جت و نیا و سوظی در که
علوی اکاه الوب تو اصنع و محبت و تسلیم و انقیاده بوز طوب
هریکه شجری طرفه ظاهر اید ای امر حق باب جان
کو کلونه اول شجری را حق اولوب امر فرمان بر له ذالک فضل
الله و توبه من یشاء و الله ذوالفضل العظیم ^{شجری} و شجری و پیش
گفت است اقتاب فرام کن و الله اعلم بالصواب

الباب خامس

الباب خامس در بیان علم باطن

و در فی سلوک علم باطن در علم باطن نفسی بلکدر اعمال و اقوال
و اعتقاد و معلومات در رضا و الله متعلق اولونه اخذ ابد و
خلاف رضا اولانی ترک جزیه تو تقدیر جزیه علم باطن علم ظاهره و خوف
اولی اول سببیدن بیورد و بلر که کل باطن بخالفه ظاهره ^{باطن} و
رضا و عدم رضا شریفته سکر مسد اید بلندی فرض واجب
سنت منجیب منسوب مباح مکروه حرام التبیله عمل رضایه
مواقفدر ایکندن اعتبار لازم در حق الانصاف بر ندر عالم
اولوب مقنن اید عامل اولوب عملنده مخلص اولان کند
تزکیه نفس پیدا ایدر کن تصفیه قلب حاصل اید مزاولا
بوقلری بر آدم جمله جزئیاتی اید احاطه و هر بر بل عمل قابل
و کله و زبر بعضی کوه حیل و نفس ظهور اید و به حرامی فرض
صور شده کوستر منزه بر عالم بر جا بزدی و اولر اجابت
اید که کند بر عادات اکر امده نقصان واقع اولسه کند کبریدن
ناشی صاحب حانیه سوظی اید و استخفاف مسئل سینه
ذاهب اولوب فی الحار صاحب دعوت و انده اولر طعن
و تعرض اید و تکفیر با شمر بواسه هر امر عالم متکبره
فرض صور شد اکر بینه سوال اولر قد علم تعظیم فرض
و علم اکر ام واجبدر دجو جواب و بر سوزی یرنده

اگر قصد اولورسه و اگر شغلدن و یا سر بودن اولورسه صلح
و تکفیر اقتضا ایلمز بلکه تکفیر نده کند به خطا و اراخی بلمز
اول قدرده بصیرت بوقه حکمت بهی اولوب انلرک عدم
اگر اخی عالمک کند قصورندن اوله انقوا فراسن المومنین
فانه یظهر بنور الله حدیث شریفی اوزره صاحب خانه و انده
اولنلر ارباب کشفدن اولوب نقصان معامله ایل اول
حال شنیعی عالم بد خصاله بلد و مشی اولر در د و مندی
ذاهب اولد یق سوز قلس نه ده قالدی انصاف و خرم
اولنلر اما علم باطن سا لک اولنلر اشتغال ذکر و هفت
پیرد تزکیه نفس حاصل ایلد کلری کبی تصفیه قلبد فی ناکل
اولور در زیر صور اشیا دن هر صورته و ادره سا لک
بر صفتن علوت اولمشه سرکی مذموم کرک ممد و حه
لازم اولی ترک ثانی اخذ له قشوش خاطر دن قویلوب
جمعیت دل حاصل ایلد اولر بر نلری کور مک کشف و مشاهده در
کور و بلوب ارا لری بن تمیز انکه علم کشف و علم مشاهده در
اولکی در قشوش صفتی ایکنی مرشد هالیدر بر ذکر اولنلر صوفیه
اولی قوده کور بنور اسیله واقعه و کوب او کبیر در و هر برین
مناسبه ادا به تعبیر در اول تعبیر ده در و شیک راضی اولنلر

تسلیم در

تسلیم در اما انشای توجیهده سالک حاطیه صورت سر معاجزه خطور ایدرک اول خاطر
به تفاوت اولر منکر اندن اولورسه قبضدر لر استغفار لازم اولور مستحساندن
اولوب کند به به صفا و بر سر بسطدر لر حمد و زیاده اولور بومرتبه به مقام
سالک غیر مجتهد لر انلرک بودند اعلا مقامی بوقدر مرتبه عبودیت
بود در جمده تمام اولور انلر بوی و صلتی قوتدیر و باب عشق آچوب کتاب
عشق او قوتدیر بونلر هر بار حجاب نورانی ایلم مجتهد در انلر فرد و سیان
در باب الشکس در بیان علم محبت خدا بو علم با باطنده علم محبت مکتومدر
فتح اولورسه سالک عینا بیدن بر قوا چلش اولور زیر علم باطنده علم شریعت
کبی ادب لازمدر اولچهندن الطریقه کلمها ادب بوردلشد رادنی ادب
ترکیبه سالک مواخذه اولنلر اما محبت اندازه بوقدر هر نه طرفدن تجلی ایدر
خردی حجب اولطرفه میل ایدر کرک جلال اولسون کرک جمال الضر و راست
تبع الخطور است انوک مقامی اولوب محبتی یوزندن ظهور ایدن ذلات و ستاتی
معذره و معفو اولوب رفع الخطا و الشبهان عن امتی زیننده داخل اولور
در بیان علم درد اگر محبت افراط و ادرالیه درد اولور بوبر بلای موصل
العادة در که گرفتار اولمیان بلر من لم یبق لم یبق صاحبی ایکی جهان کودا
سندن فارغ قلوب بقتلکندن غیر نیک فکر بی قومز اکثر مستانه غزلت
و تنهایر لوده خلوت و خلقت کار لرندن و صیقلندن نفرت اولر زمانه یوز

طوبار و بود و کوه کلمه ماده پیدا اید بعضی سکوت مداوم اید و بعضی
 بی حال این جهان مقیده مبتلا اید بعضی در سباج اید و در بعضی لیس بکیم تکیه
 بلد و بعضی فریاد خلقه بلد در الحاصل سنات الابرار سنات المقربین
 شانزده نازل اولوب نه اشکس را اول در و ایل مقبول حضرت در بیان اولور
 علم عشق و بو علم در دده علم عشق محمود در ختام مسک فتح اولور سالک
 عنایت ترقی اولوب سعاد سازد بانک بر قدم دخی عروج اید در عشق
 نادیر ق ماسوی المحبوب عشق بر آتش دکه خوب بدن ماعد اسین یقوب
 کل اید اقبال دائم ذات اولور مظاهر دن ال چکر اولقد رینار یقلور دکه عقلی
 و علمی دخی یا نوب معشوق و معشوقه طالب اولدیفی دخی او نودوب همان
 بر بانق قالور اول مرتبه الباب السابع حق الیقین در در بیان علم حق
 الیقین و حق الیقین ذوق ذات بی زکمه وصلدن عبارت در اگر سالک اول
 ذوق مست و بخود لکه مستغرق اولور مقام استغراق و استرلاک و جمع صرف
 و کندن و بیوسان و دایره بی زبان در در بو مقام نتیجه سی قنای التهدر
 عالم لاهوت در لیل ملکوت السموات حتی یولد مرئی و بو مقام صاحب
 بی شعور و بی علم در در و نسیان کل بود ایش ظهور ایلر مؤتوقل ان توتوا
 بو مقام استاید و بونر بو منزله ده مکلف اولمز و وجود لری بیجا شکل
 اولوب حرکت مجالری اولمز بونر کندی عالمرنه جوق تماشلر ایدر رغبه

ذوقدن کلانی

ذوقدن ناشی بیانه قادر اولمز بو مقامه سیر فی الله و شهود و حصول
 دخی در و دخی وجود بیشتر بر نندن بالکلیه خانی اولوب وجود
 حقایق ایل بر عالمه ایشاد ایچون قوجر لرنه بفایا لله در و علم لرنه
 عرفان و حال لرنه جذبه در لرا کر جذبه ایل کند یلر مسکن و موضع ظهور
 ایلوب عرفان لری حسیله نفس لرنه بی وجود و حقله حو بود اولدق لرن
 باب حق تعالی انلر صفات نبوتیه سیدالت اولوب کور مری و اشتیاق
 حقله اولوب حقنر کند لرن و جمعا عالمی معدوم صرف بلشایر سیه طفلیت
 و خنرله محجز و فقر و مرتبه قرب نواقلدر لرا فقر فخری لیس حقیقی
 سوی الله افضل لا یحتاج الی الله سبحانی ما اعظم شأنی لیس فی الدان
 فیری بو مقامه ایشاد قدر اگر جذبه انلر شجاعت و پروب یوز لرنه
 مهابت صحت لرنه حلوفه نظر لرنه مدح و نطق لرنه اصابت
 دانلرنه استعلو ظهور ایتمشایر انلر صاحب تصرف و ذوق
 در نطق لرنه انطاق حق و کلام مطلق در لرا کر نظر لرنه دوش
 اولان نسنه سیدل و تغیر قبول ایدر سه نظر عنایت در مقام لرنه
 رجلیت و حریت و بلوغ نام و قرب فراض در لرنه بر ایلر حق تعالی
 نیک صفات نبوتیه سیدالت اولوب نه اشکس حق تعالی حضرت لری
 بول الله سعاد قدر یوز نندن اشکس بونلردن ظهور ایلر کند لرن
 دکلدر جمده حقلدر قل کل من عند الله و عارصیت اذیت و لکن الله
 رقی بو مقامه ایشاد در و بو مقامه مقام جمع الجمع

و بقا بعد الفناء فی دیر و منزله صاحبلم ربک عز و جل
علم لذد در الباء الثامن در بیان علم لذت بو علم
لذت و بیک علم قرب و بیکد یعنی علم ذات مطلق در علم
حقیقت ذاتی و در بو علم علم عبودیتک و علم شریعتک
و مقتضای عقول و ملوکک و انیس و جنک تمام خلوقی در مشاهده
و ضرب ببنیم بسورده با با طغیبه الرحمة و ظاهره من
قبله العذاب اینه کریم سی علم لذت اشعار ایلوب اهلایی
اولان فقر و دنیا و مشایخ اولی الا هنرا نه ثابت مرتبه
هسب حال اولوب غافل و منکر بنی تحت النری مذمت
اولند ز بر بو علم داخلنده اولنره عیس رحمت اولوب
هر نفقه ز دق و جدان و قرب سلطان اولدی ایه خارجه
اولا غافلره دخی زیاده عذاب نار نیران و بعد و خسران
و طغیان کور نمک و صال باردن دور و مقاصدن
یا انیه لرینه مغرور اولدی اول اجلدن بیوردی که عقل
بو بولده کوتا هدر و نقلک فائده سی بو قدر و مشاوره دخی
بو بایده ممنوع در زیر مشاوره من وجه معلوم اولان شیده اولوب
موجود قنده کم بقیه عیان اندر عیان سن سن کوزندن اهل
انکارک نهان اندر نهان سن سن اول اجلدن بر طرفه
صحت کورل ایلدر من القلب الی القلب سبیل و سوال
دخی قلب پیره قدر بیلد ظهور ایلر المومس مرات المومس

غزلار قنده

عزیز لر قنده صحت ایلکدر یا اللهله یا اهل اللهله اصحاب مع الله
فان لم تطبقوا فاصحاب او لیاند یا کورل اول حضرت ابره شکرک
یا ابره نه اول کورل و بر شکرک کر بو لادون سنه کورل قنقیده بو
ایکیده غیری کورل صنفیدر اللهله صحت مراقبه در مراقبه سالک
کوکلدن ذات حقک تجلی سینه انتظار و جبارند اهل اللهله صحت
رابطه در رابطہ سالک ذکر سینه شبنی بروجه صحت کورکنده
طو تمقدن عبارتند و دخی هر شیئی بو بولده ترک جازدر الدنیا هرام
علی اهل الاخرة و الاخرة هرام علی اهل الدنیا و هاهمان علی اهل الله
نعالی خدای سود سک سوادن کسل مجموع توانی تجرد تصیل و دخی
جبریل بو علمه خیر ایلدی اول اجلدن ملوککده عشق و محبت ذات
بو قدر هر بر لری ماسود اولد لری نسیه اطاعت اوزره اولور
و دخی پیغمبرانه علم لذت جبریل و واسطه سید و حی اولدی هر بر لرینه
بر طریقه اشارت اولدی مثلوا آدم و حوایه شجره بر صورته
اکل ایل معلوم اولدی و حضرت فرجه حیی طوفانده سفینه به
بنوبه ماسو طوفانده کتمسید بلندی ایتوبه خسته لک هالنده
یوشه بالیق قارند ابراهیم التشر نمروده انقا زمانده موسایه
حضره ملوقات زمانده عیسایه یهودی قتل ایلد اوزرینه هجو ملوک
اشناسنده بر سقه جاه اچکده یعقوب عبد السلامه فرقت
یوسف زمانده اسماعیل و اسحاق ذبحلدن مودا و لدرای
انشاده داود و سلیمان ایتلو منکوها و یا و ایتلوی

دعوت بقیس و فتنه و محمد مصطفی بیلد معراج رویت حال فی الحال جل جلاله
 میسر و لشکر و حضرت ابی بکر حضرت رسول ایدم کن محبت ایدم کن رسول الله حکم
 کو نری مظهر و پنهان اولد قلری غار که تانی انبیاء اذعوا فی الغار اذ یقول
 لصاحبه لا تخزن ان الله معنا ایه کریمه بشارت اولمشدر و امام
 علی به لیل معراجده نفسیه پیغمبر فرزند یوروب ذکر هر هر کندی و وظیفه
 قلشدر و حبس نفسیه و اول حضرت بروج حبس رابطه ایلدی و توجه و مراقبه
 بی و بزل مال و جانده خدمت ابی بکره شان و علاقت و برمشدر و اندرون
 صکره بوسعاده مظهر اولان اهل بصیرت اولمشدر و اصل اولدیر تلقین
 ذکر خنده شیخ رابطه بزل مقدوره خدمت واله ولی التوفیق هو حبس و نعم الرزق

الباب التاسع در بیان ادای تلقین

ان الذین یبایعونکم انما یبایعون الله ید الله فوق ایدیرهم فمن نكث فانما ینکث
 علی نفسه ومن اوفی بما عاهد علیہ الله فسنؤیدہ اجر عظیم توبه کردن
 در حقیقت بازگشت دل بود دل بان تواب ده توبه اتم حقیقتده کوکل
 حق توبه حضرت ویرمکر شیخ مرید سنده کوکل حق توبه ویرمکر شیخ مرید
 مرید مخلص ویریم دیر نقشبندی طریقه شیخ و مرید بقدر عهد
 برادر کدر فقیر شی برادر که قبول ایدم سنده فقیر برادر که قبول ایدم
 ویدم مرید صادق از جان و دل قبول ایدم دیر اگر روز محشر بنم الیم فرصت
 کریمه بنم او تمام سنده البکر فرصت کریمه بنم او تمام سنده ویدم
 او تمام دیر بزم طریقه رسول الله و ابو بکر الصدیق طریقه انلری و برقیق

گذران ایدن اهل مشایخه بیلد معراج رویت حال فی الحال جل جلاله
 مرید اهل بصیرت از درون قبول ایدم دیر حاضر مومنان بو عهد کت شاهد
 اولسوندی دیر کد بلا تردید شاهد اولسوندی بوندر صکره و کمره
 کلمن شهادتیه جمله برابر سولیدر اشهد ان لا اله الا الله و اشهد
 ان محمدا رسول الله حقا و صدقاً دیر لرمایه محمدي دیر کمری بوکلدر
 و ستر عظیم بوندر در بوندر نفسیه اگر مرید اسم جلله مستعد باشد شیخ انی
 تلقین ایلدی و اگر کلمه توحید مستعد باشد شیخ انی تلقین ایلدی تفصیلی
 انی ده کلوران الله تعالی عزیز لرقتند توبه و انابت و عهد مشایخ
 و تلقین ذکر و اقامه محبه الله و بری بر لرینه روز محشر شهادت بوندر
 عبارتدر و کذک جعلنا کم امة وسطاً لعلکم توفون اشهد ان لا اله الا الله و ان
 الرسول علیکم شهید الست برکم قالو ابلی والقییت علیکم حبس بنی
 حبسهم و محبتونه فاذکر و اذکرکم و لذكر الله البر و اذا قیل لهم لا اله
 الا الله لا یستکبرون بو عهد اشارتدر او فوا بعهد الله او فبعهدکم
 بو تقریری مشعر در صبغة الدوم من حسن الله صبغة و انبوا الی
 الله و انبغوا الیه الوسيلة بو معنای محققده نه شیم نه شب
 برستم که حدیث خواب گویم جو غلام افتاب هم از افتاب گویم
الباب العاشر در بیان تلقین نقشبندی
 تلقین نقشبندی اول ایدر حبس نفس رابطه توبه مراقبه

شاهده معاینه حق البقیان فنا فی الله بقا بالله جذب طفلیت بلوغ

در بیان حبس نفس

اما حبس نفس یکی قسم دریا که جلالت ابد یا نمود نفی اشیاء در یکجای کوره
طریقی اوله که ساکن السوب حیث است که ابد است اید قبله متوجه یکی دزی و ستم
او تورب کوزینه و آغز به یوموب دیشترین بربری و ستم قیوب دلی و است
دماغه یا پیش رو به نفس دروننه چکوب کو یکی استند صا قلیوب خلوص قبله
کو کلزن محبت لا اله الا الله کلمه مشغول اوله اما لای مقرر است که فرض ایدوب
حلقه س کو بکن و او جلین دماغه صاغ جانیه احاطه ایدوب ال کلمه س
ماسوی اعتبار اید صاعنده طنوب لا مقرر صید علامه س قطع ایدوب
الا الله کلمه س صول (کلمه س) اوزینه ایدوب ضرب ایدوب که حرارت کو کلین ایریشه
والا الله دن مقصودی اول ذات ذی الکبریا در که انی محبت و مرغوبیت
اید فکر ایدوب و کندوب الکامات و مبتلا ملاحظه قبله و شیخی در دن در دن
و مقصوده موصول قایل کو کلین بود ذکر شریف مشغول قله اما نفس ضعیف
اوله فکر اوزر نه نفس ال مثلا بیدیه و طغوزده و اون برده بکری برده
و ارج نهایت بوله نتیجه اوله حرارت و استغراق و تصفیه حاصل
اولوب افکار فاسد بالکلیت یا نوب صفاء درون حاصل اولوب
حذب الهی بوز کوستره اصل مقصود اودر که الکبر و تکلم اوزر نه
طور ماعه رعایت ایدیه ان الله و نوحی الوز و قوف عددی بوزن عبارتند

و ستر نه خیر اوله که علم لدنی نکه اول مرتبه سید و باز گشت معنای بود در
زیرا واحد عدد دینت سائر عدد در سربای اولوب عدد نه مرتبه و ارضی
واحدی آخر اید عدد مرتبه ستر نه دو شوب اما عدد واحد اصل تاثیر
اولا یوب و واحد عدد دن اوله دینی که کد نک واحد عقیقی دینی اسما
وصفا و آثار هر متبل جمله اشیاء ساری و ذات اعلا به اعتبار اید
جمله دن عبادی و منزله اولوب قطعاً اشیاء نک ذات برو هر تاثیر
اولوب کیف مایشا ذات انبره استغداد لر نه کوره تصرف ایلوب
بلکه استغداد و یرن دینی اول ذات بی مثل اوله بغیر ساکن علم البقیان
بلوب عین البقیان اشیاء و کدنه دینی بیروب ماند الا الله باقی جمله
رفت اوله داد حقراً قابلیت تر لایست بلکه شرط قابلیت داد
اولت از مسبب میرسد هر چیزی و شریعت است با و سابط را اثر
و اگر اکم جلالت ملقب اید السوب سابق اوزر نه نفس دروننه چکوب
الله اکم شریفه قبله اید مشغول اوله نفس ضعیف اوله فکر اوزر نه
طوره مثلا اون برده یا بکری برده یا اوزر نه با فرق برده
بوز برده و ارج نهایت بوله و نفس الدینی اشیاء جل جلالت و علم نوال
دیوب نتیجه ظهور ایدوب عالم استغراق عروج ایدوب مشغول اولوب
اول و جمله حقایق اشیاء کندوب ظاهر اوله نکم پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله

و اعمان

و اعتقاد ایلوب

علیه و سلم حضرت تری بومرتی در دعا ایلا امتی بر غیب البشیر الی الی صلوات
 عن الاستغفار بالذی وارنا حقایق الایمان کما فی بودر جید در جیم اولو الایمان
 دیر لم بومرتی که دو نیند بولاندزه اصل غفلت دیر لم و شغل در استغفار بالذی
 دیر لم استر علم و عبادات و انواع خیر او منشا اولون زیر او ما خلقت لجن
 و الانس الا لیعبدون لیعرفون ایلد نفسیر و لشدر علم و عبادت و غرض معرفت
 حقایق الایمان کما فی در اول دنی نفسی بلکه توقف ایلدی من عرف نفسه فقد
 عرف ربه نفسی بلکن اولاز الا ذکر لم یجود که و بیوجود که یوز طویا غله اولو
 قبح کمال استغفار ذکر و عنایت پیر له بی وجود اولوب عقد موجود اولو
 اول اجله بیوردید که وجود دین دین لا ینفک به دین آخر یعنی سکنند
 وار بلکن بر کنه در که اکامعادل بر کنه دنی یوقدر سالک بلکین اراده
 و اشکین و حمد هر کاه دنی بو که قیاس اولور زیر اعزیز لیسالکین وجود
 کوه قاف و مطلوب حقیقی در عنقا و اکا و صلیه یوقلی ایلد تعبیر الی شدر
 و یوقلی حاصل اولاز الا امر شید ذکره شغل ایدوب و کمال استغفار ایلد عالم
 استغفار و خلوص مست یجود لغو و صورا و عالم مشهد و نفسی بلوب
 و نفسی افافه انتقاله حقایق انیاب کما فی نفسی الامر عارف اولور
 اولور در بیان رابطه و ابطه اولور که سالک مجتهد
 شیخ کومل و یرو و ذکریرینه مجتهد شیخ صورتی خاطر اطلوب فکر

و جهاد

و خیالی دانما شغل اولوب اندن غیرینک فکر او تو تمفد رابطه بر مرتبه
 واره که جمله احوالده شغل بدلا و لقی خوصی و شغلک نائل اولدنی
 فیوضاته نائل اولوب حال ذوق حال الثوب و اصل اولدنی مقامات و اصل
 اولوب حقی یوقدر اولو جهله بولش اوله زیر عزیز لیسوردید که
 والله ثم بالله نفسی بلکه و حقی یوقدر ذوق کله و اصل اولدنی سالک
 رابطه دین یقی یوقدر الرفیق ثم طریق رابطه نیک ظاهره
 مثالی بوله کبدیچی ایکی اد مک الاله و یرو صحنه بوله کتارینه بکتر
 اللهم الخ اسئلك حبک و حب من یحبک و حب عمل تقر بنی الی حبک
 و یولطفی دنی مجتهد شغل رابطه ایلدی جهله طریق ذکر مقتضای اولان
 مجاهداتن قود تلمش اولور زیرا الله یو ایکی و جهله در بری تلقین
 ذکر و مقتضای اولان مجاهدات نه یوزدن ظاهر ایدر ایه
 التوکل عمل انکم در مثل ترک و تجرید انزوا و اربعین و خلوت
 بر هیرو ریاضت سیاحت صیام الدهر و قیام اللیل کبی پیاده
 در و شبر و طبیعتده سرکشدر یولید که مجاهداتله کوقک
 و تریبه اولوب التوکل شغل دام و رابطه به استعداد و حقه بول
 یولسم لکر کرد و بری دنی تلقین رابطه در کونده بشی وقت نماز کونده بر ماه
 رمضان صائم اولوب مجتهد و خلوصی شغل در خاطر ایدوب بلکی اولان امر اخذ
 قصور انیمه المؤمنه لیریدین بلکه جلای شیخ یولند فذ الیه لایوم احدکم حق حب الیه

یونکر

و والد و ولد و مال و نفس و اناسی اجمعی او یله اعتقاد اید که عندنر کندی
 نفس کوره یکنه کوزل و مجتله و کامل و مکمل و کندی حق او لشدری کدی اولیه
 بدیه مجتله اهل کمال دوست اولر ایشلری دایم صفا اولوب از خمس خیر التری شیخ
 الله و کوللری شیخ کو کله ستر محمد علیه الصلو و السلام سرری عدم اولوب جمل اصل
 الله بل جناب حق و ذات مطلقه و اصل اولی طر فاد اهل بصیرت و اصحاب
 فر است کاریدر الا خلا یومند بعضی هم بعضی عدو الا المتقین هونی عیشه رافیه
 اشیشین بل کوج ایشلر لا حرج فی الذی عارف و لا یولون او زواج اتم العلم نقطه
 کثرها الماصلو اولیا و متقید برنیک خدشده اولای هر یوزده کمال ایدر ان یلای
 الا المتقون اللهیک و لیبری انجی متقید در اما حقیقت متقی اول کسند که معرفتله
 شریعت عالم شریف طریقه داخل طریق حقیقه و اصل اولوب عرفان یوزنده خوافی عباد
 حق داعی اوله و می احسن قولای دعا الاله و عمل صالحا و قال انی من المسلمین الشریع
 اقداله الطریقه افعالی الحقیقه عالی المعرفه مالی و می دخل کای آمنا و الله علی الناس حج
 البیت می استطاع الیه سبیلا در بیای توجیه توجه اولد که ساکت کو کلن
 مرشد کو کله فیو اعتبار ایدوب مطلوب و کذیه متعلق اولای امور یی جمله اندر اشیه
 و نظریه اولقبودن بر لم ابر میوب دایما نظری اول کو کلر اولفرد ذوق بی خود لقه
 و اصل اولوب عالم مکتوبه عروج ایدوب فسیح الذی بیده مکتوب کل شیخ و ایدر زحم
 ستر کشف معلومی اولد در بیان مراتب مراقبه اولد که ساکت کندی کو کلن
 جمال یاری کو رک ایچون تجلی ذاتک اقبانه نشط اولد اصل عرفان کو کلن دایم
 سایه سنده انرک دل حاصل است که کو رک کستر سکت اگر باری یوزین

قل توجه قلبه من انک دل است که کاملاً قسده اتم و مهم مراقبه در سیر الاله
 مراد عالم و اشیاک انو انک هر برنیک نهایی سیریه و ارجه ساکت کندی وجود دن
 مرکو حقیقت اولد یفن یلر رک کو کلن مشاهده طریق اوزره تماماً هر برینه سیر
 سلوک انکد ر مثل جادات نوعنک بنای نوعنه و خوشک نمای و نهایی ساکت رو بکنه
 و لرک مراقبه سنده مرجان مشاهده انکد زنامی یعنی بیوی و بنایانه فیو اولمشدر
 ساکت کندی وجود نیک جاداتی سلوک برزوب وجود بنای سکت سیریه بشلر
 بنای سلوکنک دخی نهایی شجره خرمادر راسی قطع اولد قدره قور و مغر رتبه حیوان
 مناسبه و اد در چانک ساکت وجود بنای سینه مشاهده اشکسند و فعاله شجره
 حرام مشاهده ایلید وجود بنای سینه نهایت و برزوب وجود حیوان سینه بول
 انشی اولود حیوانات نوعنه سلوکک نهایی و تمایج فرس
 مشاهده انکد زبیرا فرس مرتبه انسانیت یقیند انسانیت
 مزاجینه اولوب فراستی اولد یخی اجلدن ساکت کندی وجود
 حیوانی سینه سلوک اشکسند متعاقباً پنجه کور فرس مشاهده
 ایلید مرتبه حیوانیت سلوک تمام اولوب درجات انسانیت
 سلوکند حاضر نشو اولود و در فی انسان نوعنه سلوکک نمای
 و نهایی در تبه و رجه جهنم اید کال و اکل بزم پیغمبر
 سیدنا محمد خاتم الانبیاء و المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم
 اجمعی حضرت نیک کندی مراتب علیه ری و مقامات شجره

یعنی بیوی و بنایانه
 جادات نهایی

سالك كند وجود نه مرتبه وجود انسان سلوك سیر اولوب
 اسفلت اعلو مراتب مرتب منینی و مراتب علمی و طبقاتی و بیای
 و درجات انجیانی کنی وجود نه بولرق و بلرکن سیر سلوک
 ابدی و کاهی کنی منی بنفیه و مقام رک صاحبی اولرق کنی
 کو کلندن سالك کنی بیومنون اوزره مشاهده انکله بدرتبه
 لری اهرزاید و بتوفیق الله تعالی مطلب اعلو و مقصد اقصا
 اولرتبه بیفهمی نبی آخر الزمان سیدنا محمد صلی الله تعالی علیه و سلم
 حضرت نبیه و اصل اولوب اول مقام و سبل الی الله تعالی حضرت نبیه
 نائل و مقدر سیر الی الله اولرتبه شریفه فی بودر جناب
 حقه و ذات مطلقه سیر الی الله قبولنده سالك سیر سلوک
 هر تبد و صلت انکه سیر فی الله در رتبه سیر که نهایت بودر
 و کیفیت فی تکلیف و فی فیا سیر تعبیر اولنه سالك کن ظاهر
 ابدن تجلیات نبیه محبت خدا و در راه حق و حقیقی و ذوق
 و جلال و هذب و رفاه و وصلت حق و وحدت وجود
 و هویت ذات تعبیر اول نور و بوندر بونجه عاکیف در و ذوق
 عظیم الشان ادر که معنای انجی سالك صادقی و ذوق
 کلاک و صفای تا تبیک علی الدوام ظهور نبی موجب در اللهم
 اجعل لنا حظا عظیما و نصیبا بلیغا من هذه الازواق المتلذذه
 فی القلوب بجاه نبی محمد صلی الله تعالی علیه و سلم فی الدنیا و الاخره

وفی المنام و المراقبه

و المراقبه اگر سالك مراقبه به مداوم اولور ایسه و دوامنده کمال
 بود لور ایسه مشاهده و معاینه ظهور الیوس مار ایست شینا الا و قد
 رأی الله فیہ به من مع قبله بعد احادیث شریفه لر شریع رموزی
 اشکاره اولمظلم کنی ارا القدر چقوب حق البقی ظهور انکله فنا فی
 الله داخل اولوب ماکون فی شئان و فاستلوا منه من قرآن و لا تغفلون
 من عمل الا کنا علیکم شهودا حقیقی عیان اولمظلم بقایا لله یوز طنوب
 جذبه ایل طغیته یول ایدر رک و لایب خاصه ایل بالغ اولوب ظاهر و
 باطن تصرفه مالک اولم ذلک هدی الیهدی به من بشا الی صراط مستقیم
 تلقیات نقشبندی و ذوق بولقنیاتک هر برنده سالك کل بردر لوا
 تربیه سی و بر کونه مرتبه سی و ادب شرطی و ادر امدی ادب و شرطی
 بعضی بیان ایه لم عمل اولند قد فائز سی کوریه ان شاء الله تعالی معلوم
 اولم نقشبندی طریقه ماحوذ و مضبوط اولان ادر نقشبندی م اذاعنده
 اولان سالك شرط و لازم اولان دائما ابدستی اول اویل که نقض و ضوابط
 انکه و ضوابط استعداد کلنج یعنی استبراد وقتند بل نهی اولیوس استبر
 حاصل اولنج قدر تبیم اوزره اولر و هر ایدس عقیقه ایکی رکعت سکر
 وضوء یستلم نماز ظهر و دائم صنق کو کلی اولوب و کند برین عاجز و افکنده
 بلوب استغفاری جوق اوقیر و عباد الله بلکه جمله خلا یقه تواضع اوزره

اوله لر کند یسره غیری ویره جک عمل اقتضایدرایم بوقلمن قاچوبانی
حقندن بملر اگر احسن عمل اولوب رضایه موافق ایسه انی محض توفیق بلوب
عجبه یول ویرمه لر و اگر قیاحدن ایسه خذلان حق بلبو استغاده ایده لر و ترک نه اهتمام
و ترک قدرنی دخی حقندن استینه لر و کند ییری بر شیل مدح اولند قدره حظ انیم لر
زیر امد حدن حظ اتمک عجبدن بر نوعدر درویشک ایسه جمله وارلنی
حقن تعالی حضرت نرینه و یروب کندسی بالذات وار صورتند یوق اولوب افعال
القدرن از وجوق و ظهور ایده جک افعال و اقوال و احوال مظهر اولد یغنی
بلکدر درویش بوندن اعلا یقینک مزده کسی اولمز و دخی صلوة مفروضه
مد اومس و جماعته مواضبه ایدوب و قنندن اول جامع حاضر اولد لر و چقم
سنده تاخیر ایدملر و کند ییر حق تعالی به قوللق انیم مقبول کوره لر و اختیار
ایم قوللق اولد لر زبرد ضروری قوللق فرصه بولد خسته ترک و معاصیه
ارنگا بنه مدار اولور نعم العبد الله صحب صریح کولم بحق الله لم یعص
صدیق قدسی نعم العبد الله او اب اینه کریمسی بو مرتبه اشارتدر و کور
شد کوری دخی بو مثل اهل درد و تقوی حقیقه صاحبی ادمر اولد حا
جاهلردن و ملاصده کرو خند و زناده فرقه سندن زیاده احراز ایده
لر زیه ملاصده کلامی شریعه غرایه تمکدن انکار و اها لیسنه طمع
و خشم و عداوتی مشر رافضی ایلم ملاصده بر نوعدر و مذهب و مشرک

بر دور بوندن زیاده احراز لازمدر و زناده کلامه مله هندن دخی زیاده
احراز الزمدر که المصانع عالمک و خلاق جهلمک بوقلمن ذاهب اولوب
خلایق استیابی و حد بر امور بر یلم انکار ایدوب بو عالم بولم کند ی
کند یه ظهور در در دهری و خارجی بو نوعدن دریا خار جبراکر
زندیق مشرب و دهری مذهب اولم لرامس ایزدیکه مضکره خاندان
رسول ضیانت و اها سنا ایدوب لاجل الدنیا المزی تحقر و زالننی موجب
افعال حبائش ایلم ال رسول آل او زاتمه جبار استغز لر ایدی نفوذ
بالله تمامش شرورتک الزنادقه و للامه و الکلاب الذی یلحقون بها
اولاد الوجوه یومئذ علیها عبرة رهقها قرة اولتک هم الکفرة عصی الله
و ایای و اضوائی من یصحبون بهم یدی الله الی صراط مستقیم و دخی
عقوب فرائض سور خمس به مداوم اولد لر مثلاً صباح غار ندن صکره یس
شریف تلاوة ایدملر اگر امام او قورس استماع ایدملر کافیدر او بمل غار ندن
صکره فتح شریف قرأة ایدملر او قورس دکلیه لر ایکندی غار ندن صکره
عم فی شریفی اوقیم لر او قورس دکلیه لر اگر جامعده ایسه خفیه رساله نکل
ابتدا سندن یازد غیم مناجاتی بر کره او قیوب بتمش کره استغفر الله اوقیم
لر بعده اوج کره استغفر الله استغفر الله استغفر الله تعالی من کل ذنب اذنبته
عمدا و خطأ سرّاً و علانیته و اتوب الیه من الذنب الذی اعلم و من الذنب

الذي اعلم ومن الذنب الذي لا اعلم انك انت علام الغيوب وغفار الذنوب
 وسائر العيوب وكشف القلوب ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم خدا
 ونداج حضرت جناب اقدس توبار كشم وتوبه كردم هر بدی و خطائی
 كه از من دانسته و نادانسته صادر شده باشد اشهد ان لا اله الا الله وحده
 لا شريك له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله ديوب اس الرسول ايستى اخريه و انجيه
 او قيوب حق تعالى دعا اليه لر ابتداء عم سوره سبن او قود قدن صكره بر كه
 والعصر سوره سبن و براذ اجاء سوره سبن اوج كره اخلاص سوره سبن او قيو
 مناجاه و استغفاره صكره كبر لره و دخی اخشام غار ندن صكره سوره سبن
 واقعه يه قرأة ایده لر بعده اوج كره سوره برأنتك اخري اولان لقد جاءكم
 رسول من انفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص عليكم بالمؤمنين رؤوف رحيم
 فان تولوا فقل حسبي الله لا اله الا هو عليه توكلت و هو رب العرش العظيم
 او قيو دعا ایده لر فائده كسي جو قدر رزقي ار تور ر قلبه قوت و وير
 رسول محبت اير ان ايدرا امانه طلاوت و ير حق تعالى توكل و اعتماد كسور
 نفاق دن خلاص ايد ر قلب سليم باعث اولور نواضع و سكنتي زياده
 ايدرمو منبته محبت تازة در حسن خاتمه يه سبدر و السلام شك صباح
 غار ندن صكره يس شريفى تلاوة عفيفه سوره مشرك اخري اولان
 يا ايها الذين امنوا اتقوا الله و لنظر نفس ما قدم عليه لقد اتقوا الله

ان الله

ان الله خبير بما تعملون انه كرم بسندن وهو العزيز الحكيم نهايتنه و انجيه اوج كره
 او قيو دخی بوبه در و دخی بتسو غار ندن صكره سوره سبن ملكي يمين تبارك سوره سبن
 او قيو لر و هرا ختامه و صبا حده يتاغنه بتور كن و قل غار كن بسكره قل اعوذ
 برب الفلق و التي كره قل اعوذ برب الناس سوره سبن او قيو اوز رينه او نوره
 لر سجدن و كردن امين اوله لر و بعض توجهات دفعنه دخی نافعه را ما
 تهجدن ترك اتمه لر ثلث ليلد نصكره قال قوب ايدست الو بسواك لثوب
 ايكي يادست يا التي دكعت نماز قل لر نماي اول ايكي ركعت در بعده سوره
 او قيو لر بعد سوال سابق اوزره مناجاه لم يوز استغفار و صكره ذكر اولان
 استغفار دعا لر سبن او قيو لر هفته ده ايكي كون پنجشنبه و بازار كون لري ايكندي
 صكره ديا لكز يابر قاج صلى اليه بيان ایده حكم ترتيب اوزره ختم خواجكان
 شريف او قيو لر معلوم اولم كه نقشبندي طريقه آيين اولوب اها لسنه
 مخصوص اولان ختم خواجكان ديد كلري و در شريف مجموعي اول درست
 قاتمه بسلم لر يلم پل ايكيوز صلوة شريفه بتمش طقوز الم نشرح لك بسلم لر يلم
 پل بسلم اخلاص بسلم لر يلم پل بو مجموعدن عبارته مقتضاي عقل اقتضا ايد
 ايدكم بودست نوع شئي دور مرتبه ده دور يعني دور فقده او قيو
 مثلا اول دور قاتمه اول دفعه ده ايكيوز صلوة ايكني دفعه ده بتمش طقوز
 الم نشرح لك اوجني دفعه ده بسلم اخلاص شريف دور دخی دفعه ده او قيو

دخی اسان او خود ایدن یا خود اول صلوة صکره قائم صکره الم نشرح لک صکره طاهر
یا خود هر بر دینی او بر دینی او زین تقدیم دو کس تقسیمه اوقاف قابل یکی سرتی
هم عدد نده و هم ترتیب اول طهر بود مقدار شش التي قسم ترتیب اول نده و اسکنه
ختم خواجگان شریف دیو آذ و بر دینی ختم خواجگان شریف دیک خواجگام لر
ختمی دیکدر یعنی نقشبندی مشایخی ارسلند او خود بر ورد دیکدر ختم
د دیکدری نیت حاله ای کند که شبست اول نور انوکم حصولی مطلوبی اولان
شیء بزر دیکندن او سرتی ختم دید بیری ختم نوصید و ختم صلواته دخی وجه
نسیم بود در ختم صلوة نقشبندی طریقه هر جمعی که بیست و نوازیں ادا د
و سوره ملکی تلاوت و نکره عود و بخود یعقوب بر طهر شرب حافظ لیب و تقظیم
و احترام لم بیک کره اللهم صل علی محمد و علی آل محمد و بارک و سلم علیه او مقدر
بعده ثوابی رسول علیه السلام اهدا و انوک شفا عتی التماسی حق تعالی بدن
حاجتی دعا الیبوب بعد الفراغ حافظ اولان شربتی ایچ لر تنکم ختم خواجگان
فرانده دخی نیت و شرط بود در الحق فرقی شرب برینه بر طهری بیکدر شکر کبی
او زخم کبی هورما و حلوا اما ختم خواجگان بیک کی شریف قرآنک
ترتیبی اولادی قائم هر بر نده بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله الرحمن الرحیم ختم صلوة
یکی صلوة شریفی یوز کره اوقیه لر او جینی هر بر نده بسم الله الرحمن الرحیم
ایلم بسم یتمش طهور الم نشرح لک سوره سبی اوقیه لر دودخی هر بر نده

بسم الله الرحمن الرحیم ایلم بسم بیک کره خلاص شریف اوقیه لر شنجی هر بر نده بسم الله
الرحمن الرحیم ایلم بسم بیک کره بسم قائم شریف اوقیه لر الشنجی مذکور اولان صلوة
شریفی یوز کره اوقیه صلوات الله و ملائکته و رسم و جمیع خلقه علی سیدنا
محمد و علی آل و صحبه اجمعین و علی جمیع الانبیاء و المرسلین و الحمد لله رب العالمین
دیوب اللهم ربنا تقبل منا قرآن ختم خواجگان شریف و اعطنا ما سئلناک
برها بحرمه الفاتحه دیوب سوره قائم بی اوقیه بر طهری بیه رتا خیرینی ترک باع
طو قیم لر البند مد و متی حصول مقاصد موصلا قرآن و شرط مذکور
او زه مداوم ایدن اجاب و اصدقام بوفیق شیخ مصطفی سقیم ازن و اجاز
و یردم شکم بوفیق حله مرانی و ادب و شرو طیلیم پیرم و عزیزم شیخ المشایخ
روح الفایح موصل العلا مودت الولا جند الغیب مقلع الریب فاع العلو
کاشف الكرب صاحب الکتاب مالک النصایب اعنی به هادینا و موبنا الشیخ
محمد نیاز البخاری النقشبندی الحنفی المعروف بحضرت ایسان علیه و منتهی
ع الکونین سلامه الرحمن حضرت ندن و به معروف دوزره طریق نقشبندی سلوک کنی
اخذ اید و مد مدید خذ منزلده اولدیم صبیله بوفیق خلیفه خلافت خاصیه
لابق کور و خلیفه الیدیر المردخی شیخ خواجه محمد صوفی دهقان بخاری
حضرت ندن سختلف اولدیر المردخی به طهر شیخ طالب حضرت ندن نفس
الیدیر المردخی بودری شیخ محمد نیاز بخاری حضرت ندن اجازت الیدیر الم

دخی شیخ جان قرمانی حضرت نزن دهر اولدیر انردخی شیخ میر محمد خطیب
 سبونجی حضرت نزن ماذون اولدیر انردخی خواجه هاشم دهسیدی
 حضرت نزن مرشد اولدیر انردخی پدری خواجه کلان حضرت نزن واصل
 اولدیر انردخی شیخ احمد کاسانی حضرت نزن مراد الدیر انردخی مولانا
 شیخ محمد قاضی حضرت نزن یول بولدیر انردخی خواجه عسید الله احرار
 التاشکندی حضرت نزن مقصوده ایردیر انردخی مولانا بقعوت چرخ
 حضرت نزن ارشاده نائل اولدیر انردخی خواجه محمد بها الدین نقشبند
 حضرت نزن سلی بولدیر انردخی مولانا سید امیر کلال بخاری حضرت نزن
 نسبت الدیر انردخی خواجه محمد یایا کا حضرت نزن نهایت بولدیر انردخی
 خواجه محمد رامین حضرت نزن مرخص اولدیر انردخی خواجه محمود انجیر
 فغوی حضرت نزن مستفیض اولدیر انردخی خواجه عارف دیوکردی
 حضرت نزن غایت ایردیر انردخی خواجه عبدالحق غجدوانی حضرت نزن
 سعادته بولدیر انردخی خواجه یوسف حمدانی حضرت نزن روشن اولدیر
 انردخی شیخ ابی علی الفارمدی حضرت نزن زوق بولدیر انردخی شیخ
 ابوقالم کرکائی حضرت نزن سرة ایردیر انردخی شیخ ابی حسن الحرقانی
 حضرت نزن سرة ایردیر انردخی ابی بزید بسطامی حضرت نزن روحانی
 منتهی اولدیر انردخی امام جعفر صادق حضرت نزن نیک روحانی نزن

کمال بولدیر

کمال بولدیر انردخی والده لربیک پدری قائم که ابو بکر صدیق حضرت نزن
 او غلوا محمد نیک او غلودور انزن و خدمت ایردیر انردخی سلمان فارسی حضرت نزن
 مشار اولدیر انردخی ابی بکر صدیق حضرت نزن یقین ایردیر انردخی
 سید الکونین و رسول الثقلین علیه واله افضل الصلوات و کمال الحجا حضرت نزن
 رصایه ایردیر انردخی حق سبحانه و تعالی حضرت نزن عروج ایردیر حبیب
 حضرت اولدیر یوسلیم شریعی سلسله المذهب در لر یعنی التون
 زنجیر دکنر هر حکمت بونیم بوزنجیره کی و امی عزیز لاسامیله بادولنه
 ایکی جهان سعادت نائل اوله یونی الحکم من یسایونی الحکم فقد اونی خبر
 کثیرا و صلی الله علی سیدنا محمد و علی اله و صلیه مجیدی بصیم العلو الخلیص
 فی ایمانهم بغدا الجلب اجمعین الطیبی الطاهرین و علی جمیع الانبیاء و
 المرسلین و الحمد لله رب العالمین قد فرغ من تحریر هذه الرسالة التریعة
 بما یحتاج الیه الساکین فی سنة ثلث و ستی بعد المائتة و الالف من
 هجرة النبی علیه السلام الی المدينة فی شهر ربیع الاخر من سنة فی الیوم التاسع
 من شهره فی وقت العصر من یوم اذ انودی للصلاة فی وقت افاء الله
 جمیع ذنوبه عنه و عن من دعا بالخیر الیهما و الیه المؤمنین اجمعین بحمد
 مراد جمیع تمام اندوم کتایم بن اوفوس الطیبی احباب بلور قدس کور
 احسن نه شکل استم انزن مراد اوزره بیان اولمش یقیندن اوزاق

۱۱۶۴

سورته حاجت طهره دن گفتی نظر قل خوشی پیلانی سکا کافی اولور
 عرفان انوکلم حق بول بولوق نه مشدر بورسان سوزین صید طوع
 بز دوم مدارا اندوم اصلا حقیقت معرفت روح در طریق شریعت
 فی صور اسرار استقیم صور معانی زبده سبب الحق سکا حقیق ایدوم
 بربر کیده مشکل برین ایرکس کنت هذسانت فی بلدة سوبه
 عینه بیکه طقوز من شکر صبیح
 ومن کلام شیخ مستقیم اندکب خاکلار نظرنده
 و در دن هتلا اعتقاد نده اولیادول بدیخته دریکه برهیز
 و یلهت اوزره اولوب خلق قار شمد وانلر ابل الفت انجبه
 و یملک بن بجه وانلر دن نرسه طب ایلد ویره لر د فی
 المبه و صحتلر بن قار شمد سو قارلده و جارسو کوده
 کیده رکن الله شمس کر زنده سورده ساچلر بریشاند
 حقان نظامی تنها سنده انواع ملعنتی ترکیب نیستخف
 من الناس ولا یستخفون من الله و هو معهم اینی ایلر
 مذموملرک تمام عینی اصل صلوته مفروضه قلمز
 محارمت قایلر سوبلر کلری جهلندن ادریغی
 ریاسندن زیاده موله ایدر خلق قار شمد بی

افشار سیر خوفدن در فقه رحبلیه منسج انلره اولیای سماطین و
 وانلرک بوکونه سی د فی عوالمه وارر انلره محبت و تقظیم ایدر
 و سوزلر نه معقول نامعقول ای واللدر در د انلره مضحک
 اولور در وحید یوز زنده صوفی صورت و زنده بن مشرب
 نور نورلر برابر عرش نورلر و در فقه بویانورلر
 دهل تقوی ذم ایدر در وجود منزه و مباحی مشرب
 اولوب کلوملر بن تو حید مقامنده تقوی ایدر در کرمی
 و ناسرعی اولان اشکری انلره اشلد و به کندی در فی
 برابر اشک خاطر هسی ایچون بوتلر یونلره متابعت
 ایدلر راه حقن از غونلر واسر رسولان بعیدلر
 در اهل الله هم برلر هم ایملر و هم احبابلر کورنورلر
 هم بینلر نده تکلیف اولیان احباب اصدقا برندن
 افتخار کوره حاجت و نبیا ستر نتمک عاوان رسول
 کرم و بنو محترم جدا صحابه کرام و تابعین بنسج تابعین
 چونک اوزرنه اولوب و یونلر بلند محبت ارتور و خافله
 عداوت ایراث ایدر واللدر تقوا اعلم

اولی که لایق است هر طرفه غیرت و مساوات شرط اول یعنی بیان بیور شد الا
 غیر معنی که در وانه استشنا منقصله را تا اول تا داخل و توافق انتم که
 اوزره بیان بیور یعنی نفس تا ملازمه شدن ظاهر در این کل صوفیه
 لا اله الا الله کلمه که معنی ویر میوب ترکیب مزجی اولی اوزره عجلید که
 جناب حق که بر آید در دیر ازیر الا اله کلمه که مراد عالم ازل و عالم
 غیب و عالم بالقوه و عالم اجمال بیا اولوب والا الله دن مراد
 عالم ابد عالم شهادت عالم بالفعل و عالم انقبض مراد اولی و انقبض
 ای که عالمی بوا یک کلمه ای مزج اربوب توحید و جناب حق علم نسیم
 قلندر لا اله الا الله حق حدیث قدیم که بو تحقیق اشارت
 قالیک توحید اعتباری خالق ابد مخلوق عابد و معبود بر کور بیور
 ملازمه سنگ و حد و توحید ضرری یوقدر زیر توحید که مراد
 اعتباری تغییر و امتیازی کافیدر و اعتباری بی در فی شارع حق تر
 کند و اعتباری انشدر بریم اعتباری نیمه مزد کلر اول لیسد جانینک
 بری مؤثر و بری متأثر در مثل حاکمیت مؤثر و محکومیت متأثر در
 کذلک روحانیت مائر و جسمانیت متأثر بو اعتباری امتیاز کافیدر
 و حقیقتی یک بر لکن مضر کلر و بو تقریر فی الفعل خلق والا تفعل
 مخلوق قاعده ظاهر و میسند کذلک شیخ اکبر حضرت تبریک الرحمن عبد

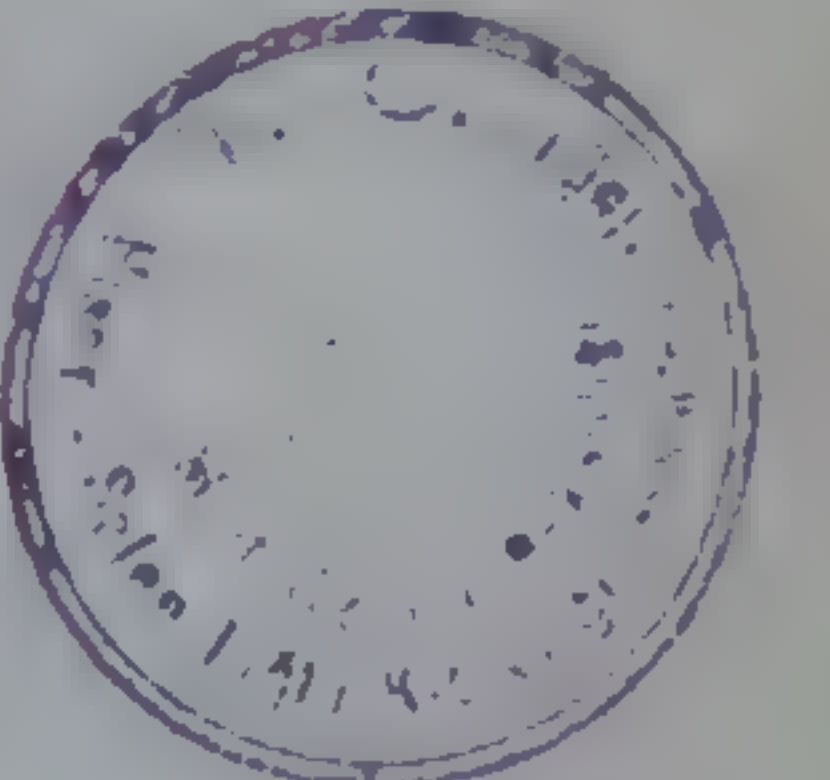
والعبد

والعبد و لیت شعری من الکلف بیور قدری امتیاز اعتباری اولی
 اقام بیور در هر حال امتیاز اعتباری در لاهوت کذلک نالوکت بر برین غلبه
 اعتباری در زیر بعضی وجود لاهوت کذلک نالوکت اوزره غالب
 اول لیسد لاهوت ایمان و علم و عرفان و ذوق و جدان طالب اولی
 جریته ناسوتی کار کسبیدن عزل اربوب عالم بقا و تغییر اربوب و بعضی وجود
 نالوت کندی لاهوت اوزره غالب اولوب کار کسب و مناسبت دنیا و حب
 ریاست کرفتار و ملازمه هر دو عالم و قالوب آخرت مغن و اولوب انجی تغییر دنیا
 سعیه منحصر اولور لا اله الا الله الحما لحزبت الدیة کلامی بو تحقیق ادا ایدر
 و دی درجه عقلی اولان امتیاز اشمالی در حقله اثبات عقلی احتمالی
 قسده عقلی سیزها بر امتیازی وارد در تنگ بر انقباض اولی که لکن
 امتیازی و اتصالی که بی تکلیف و بی قیاس در مجرد عقلی ادا کی قسده
 نه خارج غیر ممکن و نه حقیقت امتیازی مدر کدر ای که کسب عاری
 و ای که جامع بر امتیاز در و بر انقباض در کذلک بر امتیاز دی وارد که
 انقباض انسانی ضمیمه حاصل اولور مراقبه و وفود اولان امتیاز
 که زیر ان جمله اولان امتیازات ممیزی مقدر عقلی جسمی یوقدر
 جد ایدل مغشوش اولوب معیت جمله اولور و عند ان معیت و انهم
 میون آیه کریمه بو تحقیق بیا ایدر و بر امتیاز دی وارد و تحقیق
 حاصل اولور دی روح کوره و کل بدن بر علم انقباض امتیازی که و الله اعلم

تقرير السوالين الواردين على امتياز ذائنا واعتبارها او اشتغالها عقليا
 او اندوينا فوميا او انفساليا موتيا وهذا الامتياز الحاصل من سماع حق
 في هذا الكتاب موجب لا يفتأ اجوبة لا مسئلة اهل الفرقان بحث فيه عن احاطة الوجوه
 بالامكان بالمعيت الذاتية من جهة الاتصال والامتياز بتحقيق هذا الحديث كما قال
 النبي صلى الله عليه وسلم ان الله خلق الاشياء في ظلمات ثم دس من نوره وتحقق هذه
 الالة الكريمة وهي قوتها هو الذي يهدي عليكم وملا تلكه ليجزى من الظلمات الى النور
 وكان بالمؤمنين رجما ومع هذا ان الاتصال الوجوه بالامكان يتوقف معرفة
 على معرفة امتيازها عن الاشياء اذ هي هوم اعتباري فان كان الاشياء
 ذاتيا فليعلم منه ان التوحيد الشرعي الحقيقي محال اذ الاشياء المختلفة المتضادة
 حقايقها لا تتحد بالواحدة والاحدية حينئذ قولنا لا اله الا الله يتعلق
 بالمحال وان كان الامتياز الاعتباري فيلزم منه ان السعي والسكون عبث
 وتحصيل الى اهل اذ الاشياء المتحدة للطاقات واحدة فتوحيد الواحد محال
 والسعي فيه عبث وضلوان كما صلا في تحصيل الى اهل فالجواب استحق
 لدفع هذين السوالين مشروخ في هذا الكتاب

جون سوالي اولدى تفسير كلام

پس جوابي اولدى تحقيق بالتمام



هذه الرسالة تصوف للتصوف بلغة الفارسي

7075



7074

بسم الله الرحمن الرحيم
 حمد لا اله الا هو لا معبود سواه بل ليس سواه
 ذرات دو کونرا از اسبب عدم غیر از خیرم رحمت او نیست پناه
 نتواند یافت و شکر مکانی نغیر و الا ان ساخت والا از فلسفه
 کوی عدم و فنا در وجود نتواند آمد مالی شی کفاه الا اله
 العبد و مال له لولا و قد جاوز منتهی عطایاه لایحدها سوی مطایاه
 پس الیق انیت که حمد و شکر او را هم موکول بدان حضرت دارند
 و زبان عجز بصد الا احصی ثناء علیک برارند تا نقص خالک نشینان
 کوی نیستی را بکمال بصدای خود تلافی فرماید و صورت کمال و قدرش
 در اینند قصور و عجز ایشان بجلی نماید و آنگاه خود خود را بنفای لایق
 جلال خود ستاید و زبان حال ترانه انت کما انیت علی نفسک سبید
 من وصف کمال تو نیارم گفتن وین در کرا نماید ندانم گفتن
 هم خود تو بگو مدح کمال تو که تا گفتن تو باشد و ز تو آشفتن
 و درودی که مناسب رفعت مرتبه و علو درجه حضرت جمعیت پناه
 خاتم عزیزی تواند بود از انجمنان بی زبان عرصه امکان که اطفال ابد
 خوان ملکیت دانش بنشینند بنیاید بی حواله آن هم حضرت
 عالم الحقیقات مناسب نماید و لهذا مضمون صیغه ماثوره در کیفیت
 صلوات بر آن حضرت چیز توکیل و تفویض صلوات بحضرت الوهیت
 نیست اللهم صل وسلم علی محمد و آله و اصحابه و ذریته و احبابه
 در سوال ایام که عنقوان جوانی و ربیعان زندگانی
 و عنوان شادمانی بود بعضی مرعیات در بیان حقایق و جدائی
 و معارف ربانی و جهی که اهل عیان در حیرت بیان آورده اند
 سمع و رود یافته بود و چون قلت بضاعت خود خصوصاً در
 امثال این مطالب عالی که بعضی از انظار اولی الایدی و الابصار
 معلوم داشت در زاویه اعراض مطبوع شده بود و اکثر آن منتسب
 نیلان گشته و مدعی بود که جمیع از اخوان صفا و خلان و خالک
 جمع آن و شرح بعضی غوامض که در طی آن منظوم است مینمودند

و خاطر

و خاطر بر این ملخص شرح نمیشد و الامور سهونه با و قاترها نادرن
 فرصت که وارد بخشد و رود و وفا دی فرخنده و فود مصحوب نشانی غایت
 نشان مذهب هوم و اخزان مقرون بفقون نغم و احسا از حضرت پادشاهی
 رسید که کواکب با آنکه همه تن چشم گشته شب و روز کرد جهان
 کردید اند جهان بانی چون او باد رهج مکان ندیده اند و افلاک
 سر تا پای کوش شده مشرق و مغرب عالم را سیران کرده اند
 طنین عظمت صاحب قرائن چنین در هیچ قرن نشیده اند طفر
 و غیر و زی در هم دور کمال از بیم زوال بسایه بی همایونش پناه
 آورده اند سعادت و اقبال بسمت علایمی انحضرت بهت قبول
 یابند جگر عظمت و ثارش بر سر خود آسمان نیست که افتاب در سایه
 اوست ابوانیت که طبقات سموت نردبان نه پایه اوست قامت
 اعتدال آیینش در صحیفه عدالت العینست یکتا و در جن خلافت
 و رافت راست سروی بی همتائی فی بشمام که بشمام که بالایش
 بسرو کرده ام نسبت کجا سروی سهری یک ساله ره سپاسه شین دارد
 صبا پراهنی او را بسوی دامن ازما که ابر رحمت عالم درون اشین دارد
 فلک از بهر تعظیم غلامانش سر همره زیاده نو سر انگشت قواضع برین
 افتاب و آرز بر تو انعام عامش عظام فاق روضی گشته و بحباب
 اس از منقض مدد ارادارش عرصه هکمون کلشن شده کف دریا
 نوالش جو خاتم راضی کرده سمند دولت و اقبالش قوام توست
 اخلاک بی کرده دست ذرافشانش روز زمین را از کثرت ذهب
 مسکوک که با فاضل هر دیار رسانیده زرا ترس کف کریش از
 و زط جود انرا از خزانه عامش بیرون می اندازد و در اطراف جهان
 منتشر میسازد و زرد شده در خاک معدن متواری گشته است
 ان شاه که شاهان بشمند و عین است بر خلق جهان دعا و غرض عین
 زرد بر سر قانست زیم کف او اینست که زرد روی او چون عین
 خاقان الخافین سلطان المشرقین عرف دی القرنین الواصل العلم
 الی العین الذی هو لا عیان خرافین العالم عین و لا قاصی خوم الممالک

زین الحاصل که کمال انشاالله السلطان ابن السلطان ملاذالاسر
 الزمان معاد قیامه الدوران المختص بعناية الله الملك المجد جلال الحق
 والسلطنة والدين والدين غياث الاسلام والمسلمین سلطان بایزید خصه
 خصه الله تعالى کل لحظة بفيض جديده ولطف عتید وافاض علیه من عظام
 منحة المزیة زانکه مدتی داعیه عود بعینه جلال وجلال که قبله اهل
 اقبال و قبله کاه سلطانین و اقبالیات او راسلخ شده و بی الفور علی
 سبیل الاستیجال احرامیچ ان کعبه امان است فقیر کمر بضاعت چون
 استطاعت تحفه شایسته و خدمتی بایسته در خود نمی یافت و استیفاء
 وارد مذکور مانع از تمام و تفکر بود در مخزن و نایب و مکنونات
 ضمیر می نمود ناکاه کمال خیال بر لوح اندیشه این نقش کشید که این
 قراضه بی قیمت را مسکوک بسکه اسم علیحضرت خاقانی سازد و بخواند
 کتب عامره سلطان فرستد باشد که بمن سک قبول علیحضرت خلافت
 بنه اسکندر رجاه در نظر اصحاب بصیرت و انبیا و ارباب قلوب اکاه
 که صرغان بازار حقایق و معارفند روایی باید و بعذر ولت خاقانی
 از داهل جلال و مصون ماند و قبول اهل کمال و ضفا مقرون گردد
 امید که بمیان و امر انانخی نزلنا الذکر و اناله لحافظون این مخدرات
 حرم نشین باطن ارباب شهود که حور مقصورات فی الخیام وصف
 الحال ایشانست از نظریه باکان نفاق خوی و الودکان شقاق جوی
 مصون و محفوظ ماند و بنظر باکان یکروی که از الوات تعلقات اکوانی
 وارجاس رزایل نفسانی مترهند ملحوظ گردد چنانچه حافظ محفوظ گفته
 یارب ان کل خندان که سپردنی بخش می سپارم بتو از چشم خود چشمی
 والله محقق الامال و هو مفیض الخیر و الکمال التوفیق من الله و الامر کله
 الله لا نعبد ولا نستعین الا اياه و لا حول و لا قوة الا بالله رباعیه
 فی کون وجود الواجب عینه و بیان وجود الممكن و نسبت الی الوجود
 هستی تو بذات و ما بنو هستی غا الله چه تفاوت زیجاناتا کجا
 هستی تو غنی مطلق و خلق کدا دارند تو وجود و از خویش فنا
 محققان اصحاب عیان و مدققان ارباب برهان چنین دید و دانستند

لیس
 آمدت زبانی

که وجود حق سبحانه و تعالی ذات اوست و فرقه اخیر بیان آن برین
 وجه کرده اند که هر چه عقل انرا تجزیه بشی و موجود تواند کرد اعنی هر چه
 وجود زاید بذات او باشد هر آینه انصاف او بوجود علی طلبد و ج
 اگر علی ان انصاف ذات او باشد لازم آید تقدم انصاف ذات او بوجود
 بر تا بشر در انصاف بوجود زیرا که عقل حاکمست باینکه ایجاد فرع وجود
 پس اگر بوجود سابق عین وجود لاحق باشد تقدم شی بر نفس لازم آید
 و اگر غیر باشد نقل کلام بانصاف بان وجود کنیم تا لازم آید و اگر غیر باشد
 نقل کلام بانصاف بان وجود کنیم تسلل در وجودات یا انشای بوجودی
 که عین ذات باشد باینکه تقدم در وجود شی واحد محالست کما نشهد به
 الفطره السیمة و بیان آن بوجه دیگر آنکه هر معروض احد وجود است
 بنظر بذات او وجود از و مسلوبست زیرا که ماهیت من حیث هی عین ذات
 و ذاتیات از و مسلوبست کما هو المشهور بین الجمهور من انه لیست له هیئته
 من حیث هی لا واحد الا کثیر اولایشان امور العارضة لها و نبوت
 وجود او را ناشی از ذات نمیشود اند بود بنا بران که گذشت که عقل حکم میکند
 بر آنکه ایجاد فرع وجود است پس بتواند که ماهیت من حیث هی بی شرط
 وجود موجد باشد خواه موجد خود گیری و خواه موجد غیر بی حقیقت
 واجب تعا وجود ماکد باشد اعنی وجود قائم الوجود است بذات خود و ج
 هم وجود باشد و هم موجود چه معنی موجود ما قام به الوجود است
 خواه ارباب قیام صفت بموصوف باشد چون قیام وجود بما هیات
 ممکنه یا از قبیل قیام شی بنفسیه باشد چون قیام وجود واجب بذات
 خود و از آنکه اطلاق قیام بر آن مجازی باشد لازم نیاید که اطلاق وجود
 بر و مجاز باشد کما لا یخفی علی مرید بصیر و اما فرقه اولی که مدار اول
 مطالب نزد ایشان بر وجدان صحیح و مکاشفات حقه است گویند که مکشف
 صیرخ ما را معلوم است که وجود حق تعا عین ذات اوست و موجود حقیقی
 غیر او نیست و دیگر اشیا شیون و اعتبارات لاحقیه بان ذات است
 و بعضی از ایشان تنفیه برین معنی بدین وجه کرده اند که هستی دیگر غیر هستی
 باشد نیست پس هیچ هستی بر هستی مقدم نباشد پس هستی واجب

اطلاق موجود بر مجاز باشد

حقایق است

واجب

باشد و تفصیل سخن آنست که هستی مطلق مستغرق در جمیع هستیها
 است و هر هستی بر او مقدم نباشد و الا تقدم او بر خود لازم آید و چون
 جمیع هستی بر او مقدم نباشد واجب باشد و این تنبیهی است مقتضی طالب
 کمال را نه ملزم صاحب جدال و فرقه اولی وجود بشرط سلب جمیع
 اعتبارات و نسبتی واجب میداند وجود غیر او و عبارات از
 نسبتی خاص اند که او را بحقیقت وجودی بدات خود حاصل شود یعنی
 آنکه وجود را قیام با او باشد همچنانکه حد او کسی را گویند که حدید موضوع
 صاعیت او باشد و مشتمل می شود بر آنکه او را با قیام نسبتی خاص از محالات
 و سخن بواسطه ضواء او حاصل شود و باشد و همگان در لفظ موجود که
 در لغت عربی معنی کن مبین و معرب از کنه حقایق است تعبیر از هست
 بان میکنند باین معنی توان یافت چه لفظ مذکور بصیغه اسم مفعول
 واقع شد همچون مشتمل مشهور از فرقه ثانیه آنست که وجود مطلق یعنی
 وجود من حیث هوئی بشرط مجرد و اطلاق و غیر آن از عوارض صفات
 حقیقت حق میداند و این امر را ثبات میکنند مرتبه اول غیبه هویت که
 در آن مرتبه هیچ وجه مشارالیه نگردد و هیچ چیز موضوع نباشد و هیچ
 اضافت منسوب و منسوب الیه نشود و چون قدم و حد و وحدت
 و کثرت الی غیر ذلک بلکه این تمام احکام مراتب تنزلات اوست چه من
 حیث الاطلاق و التائید و الفعل و الوحدة مرتبه الهی است و هی
 حقیقت اسم الله و له بهذا الاعتبار اول الوجوب الذاتي و القدم و امثال
 له من صفات الکمال من حیث التفیید و الانفعال و التاثر و قابلیه
 الوجود من الواجب بالفیض و التجلی حقیقت عالم است و له بهذا الا
 اعتبار الامکان الذاتي و العلوی و غیرهما من الصفات التي تتبع الامکان
 و هذه المرتبه تسمى عالم المعانی و الاعیان الثابته و در جمیع الجمع بین
 المرتبتین حتی بکون مطلقا من وجه و مقیدا من وجه اخر مرتبه احده
 الجمع و له مرتبه الاولیه الکبری و الاخریه العظمی این تفصیل منقول
 از سخنان این طایفه است و گاه گویند که مراتب کلیه وجودیست
 اول غیبه مطلق و آن مرتبه اطلاق محضست که از غیبه هویت و مقطع اشارات

وصف

التقدم

و غیب

و غیب غیب گویند و دو م غیب مضاف و انرا عالم عقول و نفوس گویند و گاه
 عالم اعیان ثابته بحقیق آن اعیان در مرتبه عقول و نفوس خواهد بود
 و انرا ملکوت اعلی خوانند که خیال انسانی بمنزله جد و لیت از آن نهر
 و خلیج از آن بحر و انرا ملکوت اسفل خوانند و عالم برزخ نیز گویند بنا
 بر آنکه در آن عالم صور مجردات و مادیات مجتمعت و چهارم شهادت
 مطلق و انرا عالم ملک و شهادت خوانند و آن عالم جمعا نیست بجا
 و نه الجواهر و الاعراض و تنجیم مرتبه جامع و این حقیقت انسانی است
 که جامع جمیع حقایق عالم است و الی ذلک اشارات الشیخ المحقق ابن العزیزی
 قدس سره بقوله اقول و روح القدس یفتی فی النفس بان وجود
 الحق فی العدد الخ اینست بحمل اقوال این دو طایفه و هر دو مشیر
 بر آنند یکست خد بطن هر شی و عرفاها فانه کلا طرفی هر شی لکن
 و اگر واقف بصیر در عمق هر دو مصرع غوص نماید بر ظاهر شود که
 چون مرتبه لا بشرط که فرقه ثانیه اثبات میکنند از چند عبارت و اشارات
 و اسم و رسم و نعمت و وصف خارج است چنانچه مذکور شد پس
 و نظر را بر و مجال نیست ازین جهت سیر فرقه اولی که اهل نظر و
 بحثند بمرتبه ثانیه که محذور وجود ذاتی و مقید بشرط لایستی است
 منتهی شده چه طایر بلند بر و از عقل را مجال نیست لودن و
 اتمه لا حقیقت ازین بیانات متبیین شد که موجود بالذات
 حق سبحانه و تعالی است و ممکنات باعتبار اضافت و انتساب بان
 ذات موجود نمیباشند و آنکه بحقیقت موجودند چنانچه گفته اند
 الاعیان الثابته ما شئت رایحه الوجود بل هی باقیه علی عدمها قال
 الشیخ ابوحد الدین عبد الله بل بانی قدس سره ظننت ظنونا بانک
 و لا ان تكون و لا فظ کننا فان کننا انت فانک رب فان انت انت فانک رب
 و نانی انشین دع ما ظننا زیرا که محقق شد که نزد اهل تحقیق و احقا
 نظر دقیق وجود حقیقتی قائم بذات خود نه وصفی قائم بغيره
 بنظر جلیل ظاهر شده پس عید از حقیقت موجود نباشد بلکه وجود
 حقیقی همان ذات باشد بر همان معنی که سبق اشارت بان واقع شد

الدرايه جانی

تجاوز از آن مدتیست

و غیب

در بیان حقایق و معانی
و بیان حقایق و معانی

بسی تفاوت و تبعاد میان ممکنات و حق تعالی است و ممکنات
نه عینا هستی خودند و نه مقتضی هستی خود و نه معروض هستی حقیقت
هستند غایب بسبب نسبتی خاص که بان حضرت دارند پس در مرتبه
وجود عبارت از مرتبه وجود حق تعالی انزل باشند چنانچه در مصراع ثانی
یاد نموده شد مصراع ما للشراب و رب الارباب من از خود بر چندین
هزار مرتبه راه لطیفه آنکه تو نزد یکتر من یعنی و غنای مطلق حضرت
حق راست که اصلا وجود و کمالات او غیر از نیست رباعی
ولو جهات من و حرامی و لغتها من عینها کحل و اعشق کحلاء المذامع خلقه
لیلا اری فی عینها منة کحل و کمال فقر و تنسی خلق راست چه وجود حقیق
ندارند و غایتی نیز که ایشان است نه از ذات ایشان است بلکه از ذات
بلکه عکس وجود حقیقت که در مراتب اعیان ایشان ظاهر شده اگر سوال
کنند که از نحوای مصراع مفهوم نمیشود که وجود عین ذات واجب است بلکه
همین افاده میکند معلوم میشود که وجود او با از غیر نیست و این معنی
اعلمست از آنکه عین وجود باشد چنانچه مذ هب محققانست با مقتضی
وجود چنانچه مذ هب متکلمانست جواب آنست که مراد بوجود بالذات
که اطلاق بر حضرت حق رفت موجود فی حد ذاته است ای مع قطع
النظر عن غیره و این معنی محقق نشود الا بانکه موجودیت عین او
باشد چه اگر غیر او باشد در حد ذات خود از مملوب باشد چنانچه
مفصلا گذشت بآنکه بطلان این احتمال بانکه محلی ظاهرست و اگر خیر
که صریح تر ازین باشد چنین گوئیم مصراع هستی تو عین ذات و ما هست
رباعیه فی نسبة الخلق الى الحق و استدلال الخلق فی وحدة الحق و ظهوره فی
مرآة وجوده بمقتضی جوده هستی است که در نیست کند جلوه مدا
زان هستی و نیست عالم بنظام اشیا است در وجود و با وجودند
آن یک صفت جلال و این یک کرام حق سبحانه و تعالی ذات خود موجودست
چنانچه مفصلا و مشروحا گذشت و ظهور ان ذات در مرآة اعیان
ممکناتست که معدومند و همچنان صرافت بر عدم یافتند همچنانکه آینه
در آن زمان که لون درو ظاهرست همچنان به تنی زنی خود با قیست

نمی شود

ای حجاب

چه

سنگ است و نانی

چه لونی که درو میاید لون غیرست نه لون او و چهارست از ان اعیان
که بواسطه فیض تجلی حق نمایشی دارند پس نظام عالم بواسطه آن هستی
و این نیستی است و ان اعیان نظیر وجود ذاتی حق و احدیت او مستند
و نمایند و این صفت جلالست و قهر که مقتضی نفی ما سواست و نظیر تجلی
حق و ظهور او در مرآة صفات ایشان موجودند بدان معنی که مکرر بان
اعمال رفت یعنی موجود نمایند و این حیثیت صفت اگر است که مستدعی
ظهور حق تعالی است در ان مرایای و بجالی بسط و تحقیق محققان
گویند که شدت ظهور مدرك مانع از آن میشود غایت نیز که از خود
در قرص آفتاب با بصارت رسد و نمایند هر چیزی که از غایت ظهور او نکلند
او را نتوانند نمود پس شاید که چیزی مظلم چون غدم مطلق نمایند و روشنی
کامل چون وجود مطلق شود بار روشنی ضعیف یعنی عدم ممکن که انرا عدم
میکویند نمایند روشن تر از خود گردد چون آینه نسبت با قرص آفتاب
تقابل میان نموده و نمایند ضرورت و مقابل هستی جزئیستی و نمایند
تا به نیستی بعضی از صفات متصف نکرد و بتجلی و تصفیه موصوف نشود
نمایند که ازو نیاید بلکه بحقیقت نمایند آن نیستی است تمثیل
آنکه تا بطی از لون خالی نباشد لون نماید ازین جهت تجلی و مظهر وجود حق
تجلی ممکنات که معدومند فی حد ذاتها نتوانند بود چه هر مظهر تا در ذات خود
از صفاتی که مظهر است خالی نباشد اظها از صفات غیر ازو نیاید و مظهر
نمایند چه ظهور صفات او مانع ظهور صفات غیر گردد چنانچه در مثال
آینه و آب و ششست و درین رباعی بعد ازین می آید اشاره بانست
رباعیه توضیح ذلک کوم سخن نه در خو خاطر است مرات وجود و مظهر او عدست
چون آینه از رنگ ندارد لونی زنی روست نمایند هر لونی که هست
نزد این طایفه مقررست که ماهیتات ممکنات که انرا باعتبار وجود علی
حق کما اعیان ثابت میکنند از لا و ابدا بر عدمیت خود یافتند و استفاده
وجود بمعنی انصاف بان نمیکند چه حقیقت وجود نزد ایشان اصلا
وصف نیست بلکه ذاتیست قیام بخود چنانچه در مفتی این رساله
سبق ذکر یافت اما گاه اطلاق وجود بر معنی نسبی میکنند و این معنی کون

ظهور در آن طهر
اشعه سطوت

نکرده

زینست

هر رنگ

نسبی است چنانچه کوی زید در خیال من موجود است یا در خانه موجود است و این
 معنی بحسب ظاهر صفت ممکن باشد و بحقیقت و ممکن را انصاف بآن باشد
 و آن عبارت است از ارتباط او بوجود حقیقی که عین ذات حقست و این
 ارتباط تعبیر تجلی نماید و این ظهور و کون نسبی نیز بحقیقت اعیان
 ثابت نیست قال الشيخ صدر الدین القزوی قدس سره فی النصوص من
 اعظم الشبه و الحجج التعدد ات الواقعة فی الوجود الواحد بموجب آثار ال
 عیان الثابتة فیه فیه هم ان الاعیان ظهرت فی الوجود و بالوجود و انما
 ظهرت آثارها فیه و لم تظهر فی الوجود لانها لا تقبل الا لا تقبض فی الوجود
 و حاصل این سخن است که ظاهر بحقیقت وجود حقیقی است که بصفت
 اعتباری اعیان ثابت منسب شده و الی ذکر اشار من قال منهم الحق بحسب
 و العالم معقول و باین اعتبار حق آینه ممکنات باشد چنانچه در رباعی
 آینه مبین شد رباعی فی کون الحق مرآة للممکنات من خیراتها
 منتفیة فی نفسها مترائیة فی نوع من الظهور الوهمی فی قضاء القدم باشد
 نور الوجود الحقیقی ای عشق قوی آینه بود و نبود فی غیر لو کس بود
 نه کس خواهد بود وین طرفه که فی روی کسی در روی هر لحظه هزار
 نقش عیار نمود مراد از عشق درین مقام وجود حقیقی است که عشق
 نزد این طایفه عین ذات است بر منوال سایر صفات و تصویر این
 معنی است هر حقیقتی که قائم بغير باشد موجود بذات الی غیر است و منشاء
 انصاف ان غیر است یا و چون قائم بخود باشد منسوب بغير نباشد
 و موجود لذاته باشد پس وجود موصوف بشود بخود بر آن پایه که در
 معنی موجود گذشت مثلا اگر فرض کنی که حرارت از آتش برخیزد و بذات
 خود قائم شود هم حرارت باشد و هم حار باین معنی که حرارت باو قائم
 است قیام الشی بنفسه و قد سبق ان لا یلزم من کون اطلاق القیام
 علی هذا المعنی مجازا ان یكون اطلاق المشتق علیه مجازا و ان لم یجاش
 عن ذلك رؤساء الحکمة الرسیة حتی صرحوا بان اطلاق الوجود علیه
 تعابجا فی عرف اللغة انما مضمرا منهم الی ان مرتبة الواجب تعالی
 اعلی مما ینفرد عن فاعل الوجود بل هو نفس الوجود او الی ان الرضیع المتعارف

انما

انما یعلق بالمعانی التي یحصل فی اذهان اهل العرف و ملاکان هذا المعنی
 خارجا عن مدارکهم اطلاقا علیه اسم الموجود و ان اطلاق اهل العرف الموجود
 علیه تعابجا علی ما اعتقدوه من کونه موجودا بوجود زاید و کان حقان
 لا یطلق علیه الوجود بالمعنی الذي اعتقدوه و چون ذات حق سبحا نه و تعالی
 متصف است بحسب چنانچه اعم علوم عقلیه و نقلیه بران متفق اند و کنت
 کثر انخفا فی حقیقت ان اعرف و آیات قرآنی و احادیث صحیح بران ناطق
 و صفات الهی عین ذات است بنابرین طایفه محققان اطلاق عشق
 بران حضرت می کنند منو عشق و عاشق و معشوق کما انه علم و عالم و معلوم
 و چون معلوم شد که اعیان ثابت را انصاف بوجود نیست بسبب ارتباط
 با حضرت وجود ظهوری مجازی یا بند و ان نیز بحقیقت ظهور حقیقت
 آن اعیان پس اعیان بمنزله صور مرآة باشند نسبت با ذات حق
 و یقرب من ذلك المعنی تخوی هذه الرباعیة الاخری و هی هذه رباعی
 ای عشق قوی هست و عین کنت هر لحظه بصورتی برای که نه
 دل در طلبت کون و مکان میکند و آخر تو کجایی و کجایی که نه رباعی
 فی ان ذات تعادلیست مرتبه غیب الهویه فوق مدارک الاهداهم و العقول
 ای عشق که بالا تر از ادراکی منی سمر پیده ز روی هجومه بر فکری حقا که بغیر از تو
 نمینند رویت زیرا که تو دیده و دل و جان و تنی و کسبی حقیقت حق سبحا نه
 و تعالی من حیث الوجه الاطلاق و هو المشار الیه بغير الصورة از اسم و رسم
 و وصف و انتساب او بغیر و انتساب غیر باو متعالیست پس در ادراک
 متعلق باین مرتبه پیشو که نشود زیرا که ادراک مستلزم تمیز مدرکست
 از غیر و درین مرتبه تمیز بکلی مفقود است و حکم نه برین مرتبه بآنکه متعلق
 نمیشود از قبیل حکم مجرول مطلق است بامتناع حکم و وجه حل شبهه درین
 وجه حل شبهه دران طایفه از ایشان برانند که در مرتبه بقا بالله ادراک این
 مرتبه حاصل میشود و مدرک درین مرتبه غیر حق نیست چنانچه بیت
 دوم شارت بآنست و سخن در تحقیق علم حق تعالی بذات خود درین
 مرتبه و رفع شبهه از ان بعد ازین خواهد آمد انشاء الله تعالی رباعیة
 الی الحق تعابجا انما یخفی لغایة ظهوره و یبعد لغایة قربه و یجمل لفقده ادراک که

شده

و لا یخفی انما یخفی

و منی

شبهه

آن شوخ که نور چشم تار یک منست هجران و وصال او بدو نیک منست
 در چشم منست و غایب از منست من دورم از نور پس که نزدیک منست
 این طایفه بر آنند که ادراک حق سبحانه و تعالی من حیث الایمان لا من حیث
 الغیب الاطلاق هرگز در هیچ حال از ایشان بلکه از هیچ موجود منفک
 نیست و درین معنی هیچ تفاوت نیست از افراد موجودات نیست
 و این ادراک را معرفت و علم بسیط خوانند و تفاوت در ادراک ادراک نیست
 و شعور باینکه مدرک حقیقت و بعثت انبیا و تکلیف از جهته تحصیل این
 ادراک است که انرا علم مرکب خوانند بر قیاس جمل بسیط و جهل مرکب
 و در ضمن تشبیه بنور چشم و انبیا تار یکی چشم خود را نگه داشته است که
 واقف فطن را احتیاج بقینه بران نیست چه ادراک ذات حق من
 حیث الایکانه و الایضا از طوق بشری خارجست چنانچه سابقا
 ایمانی بان رفت و آنچه از نور مدرک شود بسبب ظهور او است و قیاس
 من ذلک مضمون هغه الرباعیه و هی هذا ان شوخ که نور چشم تار یک منست
 بیرون از خیال و فکر باریک منست از یو العجیبهای است که اگر
 فی دور من بود نه نزدیک منست رباعیه آخری ای عشق تو هست و غایب
 هر لحظه بصورتی برای که ذل در طلبت کون و مکان میگرد
 آخر تو گمانی که نه یک وجه از معانی این رباعی است که ذات حق موجود
 حقیقی است بواسطه مظاهر که از وجه مکان انداز نظر ادراک
 بچوبان محبوب میگرد و این معنی بواسطه ظهور او بصفتان اعیان
 ثابت است چنانچه سابقا ایمانی بان رفت و در مصرع ثانی اشار
 بان و وجه دیگر آنکه حقیقت بواسطه تجلی در صور اعیان ثابت است که این
 عدم اضافی خوانند در نظر بچوبان همان ممکنات می نماید و خیال آنکه
 سیر ادق عرش از ان مراتب منزله و متعالیست کل خطر ببالک فالله
 اعلم من ذلک فان ما تصورته فقد تحته و الله خالقکم و ما تعملون
 تنبیه از مقدمات سابقه معلوم شد که از وجهی اعیان ثابت مظاهر
 حقیقی و از وجهی امر بر عکسست عکسست پس هر یک بمنزله این
 باشند آن دیگر چنانچه المومن مرآة المومن اشعار لطیف بان مینماید

حالت

فقد اوجده

اشعار و در هر یک

و هر یک بنظر جلیل منبغ آن دیکرست صبغت الله و من احسن من
 الله صبغه و نحن له عابدون اشارت باینست بیت شعر
 سرخی که نه ز وصل آمد و زردی ز فراق خم عشقت که زنگش چه کویا کونست
 رباعیات مشیه الی البعث عن کون الایمان الثابت بمجمله او غیر
 مجمله و بیان ما فی هذا البحث من الغرض و التفصل عن وجه الحق من
 اعیان که باصطلاح این قوم فتااست چون هر دو وجودش اثر فیض خداست
 از هر چه مجعول نباشند بلکه این هر دو سخن بر هم نمی آید راست است آخری
 اعیان که برین بجزای گرداند معنیست وجود بحث و ایشان صورند
 در بودن خود خود ندانند غنی در ذات ولی تلامع ذات دیگرند آخری
 اعیان که باصطلاح ماهیات است در خارج و ذات هر دو فرع ذات است
 مجعول بوجهی بوجهی اولیست احکام بلی تابع حیثیات است آخری
 چون علی با عیان صفت ذات خداست تاثیر با اختیار در وی نه رواست
 آنکه از ان قنی کند مجعولی کر این مدرکش مراد باشد خطاست
 میان این طایفه شایعست که اعیان ثابت با اعتبار ثبوت مجعول
 نیستند چنانچه صدر الدین مونی قدس سره در نفحات آورده
 که شییث بر دو وجهست شییث ثبوتی و شییث وجودی شییث
 وجودی ظهورشی است بوجود در مرتبه از مراتب و عالمی از عوالم
 و شییث ثبوتی ثبوتشی است در علم نه در خارج و این شییث
 مجعول بجعل جاعل نیست پس معدوم مطلق شی نیست مطلقا
 نه باعتبار ثبوت و نه باعتبار وجود اما معدوم ممکن را شییث
 ثبوتی هست پیش از وجود عینی و باین شییث مخاطب میشود بامر
 کن و استماع و قبول اثر میکنند بوجود خارجی می آید و بر فطن متدبر
 در علوم عقلیه مخفی نیست که این سخن و تیس سخن معتزله است که قایلند
 بشبوت اعیان ممکنه و فرق باین قدر است که معتزله ان بشوئرا نیست
 بخارج میکنند و ثبوت خارجی می نامند و این طایفه انرا وجود عینی
 میدانند و در استثناء محتملات نیز موافق معتزله اند و حضرت
 شیخ محی الدین قدس سره در رساله انشاء الدوایر بیان آن برین وجه

حیث

در هر یک

ثبوت را

میند ما بد که تعلق علم بعد و مفر و ض چون شریک باری کما و ولد و صاحب
 مرور او دخول جبل در سیم خیاط محال است زیرا که عدم محض را صورتی
 نیست و مقید بصفتی نمیشود و او را حقیقتی نیست که بضبط در آید
 مگر نفی محض و از نفی محض چیزی در نفس حاصل نمیشود چه اگر حاصل
 شود وجود باشد و عدم هم وجود شود البتة و قلب خیال
 محال است و در نفی شریک از آنکه کما هیچ نیایی در نفس خود مگر وحدانیت
 و آن موجود است و اگر قبول این بر تو مشکل باشد بوجهی دیگر بیان
 کنیم گوئیم که شریک پیش از موجود است و معلوم در محدثات پس
 آن نسبتی که بان اضافه میکنی شریک را بعد از آن نسبت را بعینه
 نفی میکنی از حق کما پس علم محال را جمع شد بعلم با جزاء متفرقه موجوده
 و اگر آن اجزا نباشد فهم نگی فی این از حق کما پس هرگاه که تصور
 معدوم کنی علم باشد موجود ضد آن یا با جزاء موجوده که نفی کنی نسبت
 و اضافه آنرا از موجودی با علم باشد موجودی که مثل آن معدوم باشد
 تا اینجا ترجیح سخن نیست و محصلش آنست که علم خواه علم واجب
 و خواه علم ممکنات متعلق بمعدوم مطلق نمیشود و خواه آن معدوم
 ممکن باشد و خواه محال و تفصیلی که در آخر سخن شیخ قدس سره در
 تعلق علم بمسئله فرموده بعینه همانست که شیخ الفلاسفة در کتاب
 شفا آورده و شیخ صدر الدین قونوی قدس سره میگوید که تحقق
 علم واجب بمعدومات ممکنه قبل از وجود خارجی الحقیقة تعلق
 بمعدوم نیست زیرا که جمیع ممکنات نامتناهی در ام الکتاب است
 و علم اعلی که روح قدسی و عقل کلست بحمل بعضی از آنست و لوح محفوظ
 و اثبات که نفس کلست مفضل بحمل حضرت شیخ محی الدین قدس
 سره در ذریرات الهی میگوید که ام الکتاب لوح محفوظ از تغییر
 نداشت و لوح محفوظ اثبات لوح دقتین زمر دین است یعنی نفس
 کل پس معلومات که در ام الکتاب است بی نهایت است زیرا که صور
 علمیه حقیقت بخلاف صور مثبت و لوح و قلم لفظی صلی الله تعالی علیه
 و سلم اکتب ما هو کاین الی یوم القیمة و قید فرمود بغایت معین

و بر فطن لبیب بر شیده نمائند که این سخن بان بر اصولی است که کشف
 و تحقیق اشکالی ندارد اما بنا بر قواعد حکمت رسیده ملایم نیست
 اگر چه بعضی از متأخران این طایفه بان رفته اند که علم حق سبحانه
 و تعالی ممکنات عبارتست از صور مرتسمه در عقلی یا فیه از عقول
 و نفوس فلکی و این معنی ملایم نیست چه برین تقدیر ایجاد آن چه
 محل صور علمیت مسبوق بعلم نباشد کما لا یخفی بعد از تمهید این
 مقدمات نموده میشود که چون اعیان ثابته در ثبوت و وجود هر
 دو محتاجند بحق تعالی و تمهید از اثبات آن اعیان در علم بقیض
 میکنند و در ایجاد خارجی بقیض مقدم بر چنانچه در رباعی اول اشاره
 بان رفته پس هم در وجود و هم در ثبوت مجعول باشند و این
 آنست در سخن ایشان بمحصلش آنکه اعیان نفی مجعولیت اعیان
 ثابته و میان آنکه ایشان نیز بقیض اعیان اند معافات است این
 مضمون رباعی اولیت و محصول رباعی ثانی آنکه جعل بر دو وجه است
 یکی جعل شیئی و این معنی شیئی را نسبت با خود معقول نیست زیرا که
 توسط جعل شیئی و آن عبارتست از ابداع ذات معلول باین معنی
 که ذات جاعل مستقیم ذات غیر باشد و انصاف بوجود از انتزاع
 عقلست همچنانکه نزد آن طایفه اثر اولی فاعل انصاف بوجود
 میگیرند انتزاع انصاف اولی با انصاف انصاف میتوان
 کرد و هکذا لا الی احد و هیچ کدام از انصافات توالی اثر فاعل
 غیر دارند بلکه اثر فاعل انصاف اول میدانند و باین مراتب از انتزاع
 عات عقلست که صحت آن انتزاع لازم اثر فاعلست بمان منوال
 تصور باید کرد که اثر فاعل نفس ذاتست و انصاف و انصاف
 با انصاف و هکذا بالغامای بلغ هر از منتزعات عقلست و آنچه از وجه
 نفی این میگویند که انصاف اثر فاعلست باین معنی که ماهیت
 متصف می سازد نه باین معنی که ذات انصاف از مواد میشود بخدی
 نیست چه هرگاه سوال کنیم ما اثر الفاعل ایروما الصاد عن الفاعل
 اولاً بضرورة در جواب تعیین بشی باید کرد که آن اثر باشد و هیچ تعیین

عدم مجعول است
 انصاف با انصاف و انصاف
 با انصاف با انصاف

نسخه
کتاب

اظهر واجلی باشد و هما نادرین مقام ممارسان حکمت رسمی باشد
مجازی شود چه در علوم عقلیه مقرر شده که ماهیت فی حد ذاتها
از هیچ چیز غیر از ذاتیات او معلوم نیست چنانچه میگویند لیست
الماهیه در چیست هی الا نفسها و ذاتیاتها فلیست من چیست هی و احد
ولا کثیرا و لا غیرهما من القوارض و انین سخن لازم می آید ممکن در
حد ذات خود خود باشد و ذاتیات او را ثابت باشد پس میتوان
گفت که در حد ذات خود هیچ نیست چنانچه در مصراع ثالث گفته
شده و وجه دفع این شبهه آنست که معلوم کنند که آنچه در علوم عقلیه
مقرر شده آنست که عقل بعد از فرض ماهیت و ملاحظه او با قطع
نظر از امور خارجه حتی فرض او را مثل بر ذاتیات خود می باید و خالی
از غیر درین ملاحظه و این معنی در نفس امر مقادیر وجود است لیکن
عقل اغراض از وجود و دیگر عوارض کرده او را باین حال می باید
و حاصل آنکه ماهیت مذکوره موجود است در عقل اما عقل ملاحظه
وجود او نکرده و این وجود عقلی او را نه از ذات خود است پس خود
بخود هیچ نباشد اگر گویند که چون ممکن بذات خود هیچ نیست پس
بودن او ذات خود از غیر باشد پس باعتبار بودن خود خود بمقول
باشد و این منافی آنست که سابقا تحقیق رفت جواب آنست که اثر
اولی فاعل نفس ذات و چون ذات از فاعل صادر شد احتیاج بنشانی
جدید در بودن او خود نیست بلکه عقل از او انتزاع مینماید که خود خود
است بی احتیاج بجعل اگر گویند که این لازم آید که انصاف شیء موقوف
نست بر وجود او و وجود ممکن از فاعل جواب آنست که بودن شیء
شیء مستلزم وجود اوست نه موقوف بر وجود چنانچه در تعلیقات
و حواشی کتب عقلیه تحقیق کرده ایم چون متفطن لبیب این سخن را
برین وجه تحقیق کند پس شبهه مرتفع گردد رباعیه مشیه
الی عجز العقل البشري عن ادراك كنهه تعالى
چند آنکه دلم عرصه هستی بمود معلوم نشد حقیقت بود و نبود
در بادی علم طلب لازم و سود و از کعبه مقصود نشانی نشود

اوست

در حد ذات خود خود باشد و ذاتیات او را ثابت باشد پس میتوان گفت که در حد ذات خود هیچ نیست چنانچه در مصراع ثالث گفته شده و وجه دفع این شبهه آنست که معلوم کنند که آنچه در علوم عقلیه مقرر شده آنست که عقل بعد از فرض ماهیت و ملاحظه او با قطع نظر از امور خارجه حتی فرض او را مثل بر ذاتیات خود می باید و خالی از غیر درین ملاحظه و این معنی در نفس امر مقادیر وجود است لیکن عقل اغراض از وجود و دیگر عوارض کرده او را باین حال می باید و حاصل آنکه ماهیت مذکوره موجود است در عقل اما عقل ملاحظه وجود او نکرده و این وجود عقلی او را نه از ذات خود است پس خود بخود هیچ نباشد اگر گویند که چون ممکن بذات خود خود هیچ نیست پس بودن او ذات خود از غیر باشد پس باعتبار بودن خود خود بمقول باشد و این منافی آنست که سابقا تحقیق رفت جواب آنست که اثر اولی فاعل نفس ذات و چون ذات از فاعل صادر شد احتیاج بنشانی جدید در بودن او خود نیست بلکه عقل از او انتزاع مینماید که خود خود است بی احتیاج بجعل اگر گویند که این لازم آید که انصاف شیء موقوف نست بر وجود او و وجود ممکن از فاعل جواب آنست که بودن شیء شیء مستلزم وجود اوست نه موقوف بر وجود چنانچه در تعلیقات و حواشی کتب عقلیه تحقیق کرده ایم چون متفطن لبیب این سخن را برین وجه تحقیق کند پس شبهه مرتفع گردد رباعیه مشیه الی عجز العقل البشري عن ادراك كنهه تعالى چند آنکه دلم عرصه هستی بمود معلوم نشد حقیقت بود و نبود در بادی علم طلب لازم و سود و از کعبه مقصود نشانی نشود

میتوان

میتوان که مراد بحقیقت بود کنه ذات واجب باشد که از مدارک افعال
و مدارج او همام متعالیست و لهذا در حدیث مصطفوی صلی الله علیه
و سلم وارد است تفکر وافی الله و لا تفکر وافی ذات الله و حق
عدم ادراک عدم که مراد از نبود آنست ظاهر است چنانچه مشروح شد که
معدوم اصلا مدرک نمیشود و میتوان که مراد از نبود وجود ممتد بر وجود است
باشد اعنی وجود عام که در عرف این طایفه معین بنفس حتمی میشود
و حفرة شیخ محی الدین قدس سره انرا حق مخلوق میخواند چنانچه در کلام
مجید اشارت است باین حیث قال الله تعالی ما خلقناهما الا بالحق چه
وجود ممتد مذکور من حیث الاحاطة و العوم مدرک نیست رباعیه
مشیه الی اثبات العلم البسيط الاجمالي المسمى عندهم بالمعرفة و الی غایه
الایجاد بضرب الاجمال ما ظاهر و باطن جهان میدانند
ما حاصل امر کن فلان میدانیم ان قوه سرمدی که عیب میگفت
کوش کنی معنی آن میدانیست نزد این طایفه مقرر است که علم بذات حق
بوجهی منفک از انسان بلکه از هیچ موجود نیست قال شیخ محی الدین قدس سره
هو اظهر الاشياء تحققا و انید و اخفاها حقیقه و حق هم ظاهر است
و هم باطن كما قال الله تعالی هو الاول والاخر و الظاهر و الباطن پس
ظاهر و باطن جهان باین وجه معلوم باشند و در تحت این معنی دیگر است
و او آنست که هر یک از وجود و امکان مراتب آن دیگرند و مراتب از آن
وجه که مراتب مرتبی نیست و باطنست و مرتبی ظاهر پس بنا برین
اعتبار حمل ظاهر و باطن بر هر یک از آن توان کرد و حاصل امر کن فلان
چنانچه مضمون حدیث قدسی آنست که کنت کفر الخفيا فاحسب ان اعرف
تخافت الخلق لا عرف ظهور حفت در مظاهر عینی و علی پس هم معلوم است
و قوه سرمدی که عیسی علیه السلام میگفت اشاره بانست از عیسی علیه
السلام منقول است الاب قوه سرمدیه و انا بطقها و روح القدس علمها
و معنی این و الله اعلم تواند بود که این باشد که ذات حق تعالی تا نیر
ایجاد و اظهار کلاست پس ازین وجه اطلاقی قوه بر و کرده باشد
و از روح القدس شاید که ام الکتاب خواسته باشند نه فلم اعلم عقل الاله کلاست

چنانچه اصطلاح شیخ محی الدین است قدس سره الی غیر ذلک نزد او تمام معلوم
 در عقل کل نیست چنانچه سابقا منقول شد و معلومست که در علم حق
 تعالی جل جلاله جمیع معلومات هست و اطلاقیاب باعتبار مبداست
 چنانچه عرفان زمان بود که تغییر از مبدا باب منموده اند و چون این
 عبارت بمناظران و محققان نصاری رسید از غایت قصور حلال
 بر معنی نمودند که لایق جلال حضرت حق نیست بخواب و او خیر و او الله تعالی
 العاصم عن الزیغ و العناد و منه المبدء و الیه المعاد رباعیه مشتمله
 علی الاستفسار عن حقیقه ما اشهر بین القوم من ان الاعیان و الحقایق
 کلاهما نسب و الاشارة الی ما فی حاشیة الفصوص
 ای آنکه از انبوی معنی گذریست در طور و رای طور عقلت خبریست
 گویند که اعیان هم محض نسبند با وحدت صرف که نسب افریست
 تقریر مضمون این رباعی است که قوم گفته اند که اعیان تماماً عارضی
 و وجود حقیقی میشود و درین سخن اشکالست چه نسبت فرع اثببت
 و وجود حقیقی واجب پس چگونه نسبت صورت بندد و جویشت در رباعی
 ثانی مفصل خواهد شد انشاء الله تعالی رباعیه فی جوابها
 دروهم کسی که احوالی که نظریست آید که مگر صورت ثانی ذکر نیست
 که نسبت غیرت و کو صورت غیر آنجا که نظردری صحیح البصریست
 محصل جواب آنست که وجود فی حد ذاته واحد حقیقی است اما غطرت
 نفس انسانی بواسطه تعلقات جسمانی قاصرست از ادراک وحدت
 آن بمنزل احوال که یکی را دو می بیند و بین صورتین نسبتی تصور میکند
 و آن بنا بر تصور انشائیست فی آن که در نفس الامر اثببتی باشد و آنچه
 محققان گفته اند که تعینات اعیان تماماً راجع بنسب و اضافاتست
 از برای تفهیم مجربان و تقویب مقام ایشان بر سبیل تنزل بعد از ایشان
 گفته اند و تمثیل بعد از آنکه از ملاحظه واحد در ذهن و موج جواب
 که از حرکت بجزوایب حاصل میشود هم ازین وادیست و ستر این مقام
 آنست که چون وجود حق را مماثل نیست بلکه در غیر او وجود نیست چنانچه
 نزد این طایفه بمرتبه عینی الیقین و حق الیقین رسیده پس هر چه در تمثیل

و تصور

آیات

و تصور حقایق الهی نسبت ذات او بممکنات گویند خالی از شایب
 تصویری نخواهد بود و الله المثل الاعلی فی السموات و الارض زیرا که علم و
 ادراک با و محیط نمیشود فیکف عبارات و الفاظ که در مرتبه احاطه
 از علم و تریست زیرا که در هر چه باشد توان دریافت و نه هر چه توان
 دریافت تغییر از آن توان کرد شعر فاما لیا املت عیون الظلماء یروی
 و آن قصیده خنط من شیخ تسعة و عشرين حزین معالیه قاصر
 رباعیه فی تحقیق الامکان و الوجوب و وجه کون کل منهما مرآة للآخرین
 امکان و وجوب چیست خبریست و نبود انرا معدوم دان و این موجود
 شد هست عدم نماعدم هست نما از شرط کمال لطف از غایت جود
 همانا در طی مباحث سالفه معنی این رباعی منکشف شده چه ممکن در ذات
 خود معدومست یعنی موجود نیست بلکه هیچ نیست و واجب بوجودی
 عین ذات اوست موجودست و هر یک از وجهی مراتب آن دیگرست پس
 هست عدم نماعدمست زیرا که ممکن با و ظاهر میشود و نیست که ممکن است
 هست انماست زیرا که ممکن که در ذات خود عدمست واجب ظاهر میشود
 کاین معنی از شرط کمال لطف و غایت جود الهیست که با وجود غناء ذاتی فاضله
 ظهور بر اعیان ممکنات مینماید بمحض جود لا یفوض لا عرضی تعانی ذلک
 رباعیه فی الاشارة الی مراتب التوحید و بیان احتیاج الممكن الی العلة
 فی الحدوث و البقاء فان طوره التوحید طوره اراء العقل
 در کون و مکان فاعل مختار یکیت آرنده بود آرنده احوال یکیت
 از رورق عقل اگر بیرون داری سر روشن شودت کین هر انوار یکیت
 فاعل مختار عبارت از کسیست که اگر خواهد کند و اگر نخواهد نکند و باید وجه
 مراد از اراده او مختلف نشود و این معنی بحقیقت در غیر واجب نیست
 چه علم و قدرت و اراده که منشاء افعال اختیاریه است و تحقیق و اختیار
 منوط بر آنست که عین ذات اوست و ممکنات را مختلف از اراده او ممکن
 انما امره اذا اراد شیا ان یقول له کن فیکون و هر چه غیر اوست علم و قدرت
 و اراده او مستفاد از حقست و مظهر و مفعول در تحت علم و اراده و قدرت
 او چنانچه براهین عقلیه و شواهد نقلیه ثابت شده و ما تشاؤون الا ان

سرور ذات خود عدمست
 و عدمست زیرا که بواسطه
 عدمست

تکلیف

زیرا که بواسطه محقق موجود عا میشود
 در تحت این معنی که لا یفوض لا عرضی

ان يشاء الله بمراد از اراده او متخلف نمیشود و باید وارید و لا یكون الا ما ارید و چون ممکن در حدوث و بقا هر دو محتاج بعلیه است چنانچه در محل خود مقرر شده و موجود و مبتدی غیر حق نیست پس اراده ان یعنی محدث و دارنده ان یعنی مبتدی هر دو ان حضرت باشد و ان بنیت توحید افعال صریحا معلوم شد و به الذام توحید صفات که مبادی افعال اختیاریه اند و بیت دوم اشارت بتوحید ذوات و انکه این مرتبه فوق مرتبه عقل است و تا شخص محیط بمرتبه عقل نشود او را این معنی منکشف نگردد و چنانچه کسی که از روزن مشاهده نور افتاب کند نور در نظر او متعدد و متجزی نماید و چون سر از روزن بیرون دارد و مشاهده کند که ان همه انوار یکست و نقد و تجزیه بواسطه تصور ادراک او و حجب فواصل میبندد و در اینجا نلاحظ است انکه بودن این طور و ذراتی طور عقلیه این معنیست که عقل بدون امداد نور حق کما از ادراک ان عاجزست نه بان معنی که عقل جازمست باستحاله ان كما صرح به المحقق قال فی الاسلام قدس سره اعلم ان لا يجوز ان يظهر في طور العقل العلامه ما يقضي العقل باستحالة نعم يجوز ان يظهر في طور الولاية ما يقصر العقل عنه بمعنى ان لا يدرك مجرد العقل ومن لا يضر في بين ما يقصر العقل وبين ما لا يناله العقل فمنها حسن من ان يخاطب قلبك بوجهه رباعية متممة على الاشارة الى تحقيق عدمية الممكنات و تدقيق فيها على وجه يوافق القواعد العقلية و المشاهدة الكشفية

از خود نه وجود و نه عدم دارم من چون نیست اینها از کجا آرم من بنکر در باب کاندین تنگ بجال گفتن بجز این رمز نمی آرم من چون ممکن در حد ذات خود هیچ وجود ندارد لانه لا خاف جایی نظر بذات او تمام معنوما از سلب باشد و هیچ مفهوم او را با این اعتبار ثابت نباشد چنانچه در کتب عقلیه در بحث ماهیت مقرر شده که لیست الماهية من حيث هي و احدا ولا كثيرا ولا غيرهما من العوارض و با این منوال نه موجود باشد و نه معدوم و زیرا که صدق و وجوب مستندی وجود موضوعست و چون در حد ذات خود وجود از مسلوب است

باشد

بجمله

باشد و عدم از جملة مفهومات خارج است چه نه عین اوست و نه جز اوست پس عدم نیز از سلب باشد و آنچه متاخران گفته اند که صدق موجب سالبه للعدم مقتضی وجود محمول موضوع نیست خلاف تحقیق است و آنچه گفته اند که عقل از مقدمه مشهوره که ثبوت شیء و سلب مقتضی وجود موضوعست استثناء محمول سلبی میکند و استثناء محمول عدولی نمیکند حکمی صریحست که عقل سلیم مساعدان نیست بلکه این قضیه که ایشان او را سالبه للمحمول نام کرده اند معدوم است چه حرف سلب در جزم محمولست و ما در کتب عقلیه تحقیق این کرده ایم بر وجهی که منصف کمال جوی را در ان مجبوره نمائند اگر چه محرف جدال جویند ان پس آنچه مشهوره که ممکن در ذات خود معدومست با این معنی فزاید گرفت که در ذات خود موجود نیست نه انکه صفت عدم او را ثابت است زیرا که این معنی اقتضا آن کند که او خود بذات خود ثابت باشد بخوبی از اینجا ثبوت و مفقوت که ممکن را هیچ ثبوت از ذات خود نیست چنانچه در بحث بجای ما هیئت مفصل شد و آنچه شیخ محی الدین قدس سره در رساله انشاء الدوا بر میفرماید که معدوم عین عدمست و امری زاید بر عدم نیست عرض او آن نیست که او را صفاتی ثابتست و چگونه چیزی که اصلا ثبوت نه داشته باشد او را صفاتی از صفات باشد بلکه عرضش آنست که او را هیچ ذات نیست و هیچ وصف نیست پس تعیین او هیچ وجه نتوان کرد مگر بحسب فرض و عبارت شیخ قدس سره مشهوره نیست کمالا یعنی علی ذوی البصائر و از این بحث معلوم می شود که آنچه در علوم عقلیه مقرر شده که ممکن اگر چه قدیم زمانی باشد حادث ذاتیست با این معنی عدم از سلب سابق بر وجود اوست محمولست بر تقدم سلب ثبوت نه بر تقدم ثبوت سلب چنانچه در تعلیقات و حواشی کتب عقلیه تفصیل آن آورده ایم و الله الموفق رباعیه فی الاشارة الى ان الحق تمام متصف از لا و ابد با الصفا الکیمالیه التي هي عین ذاته و الی دفع الهمم الذی قد اعتري بعض السالكين حتى ضلوا و اضلوا و وقعوا فی التعطیل و الله الهادی الى سواء السبیل و هو خیر الدلیل فی قومی کونید حق بما کویا شد

علا و از این بحث

مفهوم

بجمله

از اوصاف

در ضمن همین دانش ما داناشد فی غلطند جمله اوصاف کمال
 در ذات خدا بود و بجا پیدا شد بعضی قاصدان چون از محققان
 شنیده اند که حق تعالی وجود است بر این معنی بر آن کرده اند
 که حقیقت حق تعالی ما هیئت مشترک میان جمیع موجودات است و چون
 از اصحاب علوم عقلیه شنیده اند که کلی موجود نیست الا در ضمن
 افراد ممکنات اعتقاد کرده اند که تحقق حق تعالی نیست الا در ضمن
 افراد ممکنه و صفات او منحصر در علوم افراد ممکنه باشد و همچنین
 و سایر صفات و کلام او همین کلام بشری باشد و این معنی ضلالت
 است قضیه وجهالتی شنیع و از آن لازم آید که هر چه معلوم افراد ممکنات
 نباشد معلوم حق تعالی نباشد و همچنین هر چه مقدور ایشان نباشد
 مقدور او نباشد و هر چه مراد ایشان نباشد مراد او نباشد و همچنین
 لازم آید که افراد ممکنات در وجود مقدم باشند بر حق تعالی چنانچه
 اشخاص وجود مقدمند بر طبایع کلیه کما ثبتت فی العلوم العقلیه بقا
 الله عما یقول الظالمون علوا کبیرا و این حقیر باینکه ازین طایفه
 اتفاق صحیحی افتاد و در آن اثنا قایل شد باخصار وجود حق در
 ضمن وجود ممکنات و اخصار علم و کلام او در علم و کلام بشری با او
 کفایت این سخن مستلزم آنست که بعضی ممکنات معلوم حق تعالی
 باشد و بعضی مجهول او یا آنکه هر در نسبت معلولیت و معلومیت
 حق تعالی با حق شریکند مثلا عدد در یکهای بیابان و قطرات باران
 اصلا معلوم بشری نیست چه هیچ فرد از افراد بشری مطلع بر آن
 نیست و نه جمیع افراد بشری نیز پس برین فرض که علم الله تعالی
 منحصر در علم افراد بشری تعالی عن ذلك لازم آید که اینها و امثال
 اینها معلوم او نباشد و دیگر چیزها که معلوم بشر است معلوم او
 باشد و این معنی با وجود شناعی مستلزم تفرقه است میان
 ممکنات در معلومیت حق و حدوث علمی او بعضی ممکنات و قدیم
 علی او بعضی و هیچ عقل بخوبی این نمیکند چون این تقریر کردم
 بر قریح آن سخن متنبه شد و از آن عقیده فاسده رجوع نمود

نمود

نمود بالله من شر الشیطان و اضلاله و الالحاد فی اسماء الله تعا
 و صفات کماله بلکه حقیقت حق سبحانه و تعا وجود بحقیقت قلیکم
 بذات خود و صفات کمال او عین ذاتند و حق تعا در ذات خود
 متصف بآن و صفات ممکنات ظل و عکس صفات اوست که
 بقدر قابلیت هر یک در آن مرئی ظاهر شده خلقت الخلق نیز بحوائی
 لا لایخبر بهم و تفصیل این سخن آنست که ذات حق تعا از لا و ایدا
 بصفات کمال که عین ذات اوست متصف است و خود خود را جمیع
 صفات کمال از لا و ایدا مشاهده است و این مشاهده او را بذات
 خود ثابتست مع قطع النظر عن الخلق و هی مشاهده ذاتیه غیره
 علی ذاته و لا متمیزه عنها و بری صفاته و استیاده فی ذاته شود و نا
 عینه مستلزمه الاحکام تحت و تر المربیة الاحدیه غیر ظاهره الاثار
 و لا متمیزه الاعیان لکنه شبایطرها من حیث الکمال الاسمانی و غیره
 متمیزه الاعیان فی مرئی الاثار فوجود من حیث اسمیه تعا العالم
 و جعل روح آدم اعنی الحقیقه الانسانیة الجامع جعل العالم کلامه
 کبیره شاهدینها صفاته الیه عین ذاته مشاهده تفصیلیه
 و آدم مرآه صغیره شاهدینها صفاته الیه عین ذاتیه
 مشاهده بین الاجمال المحض التفصیل الصرف اعنی انه لیست
 بحوضه الاجمال کالمربیة الاحدیه و لا فی صفة التفصیل کالعالم
 فصار الانسان مختصرا منتخبا من العالم الذی هو تفصیل اسم الکتاب
 الیه عبارت عن الحضرة الاحدیة الالهیة فهو قد لکه حساب
 جودات و خلاصه کتاب الاسماء و الصفات و لذلك خص الحديث
 النبوی علی قایله افضل الصلوة و السلام باسم الصورة الالهیة
 فجعله موجودا حیثا عالمنا سمیعا بصیرا قادرا مریدا متکاملا کما انه تعا
 موجود حتی عالم سمیع بصیر قادر مرید متکلم الا ان وجوده تعا و سایر
 صفاته عین ذاته و وجود الانسان و سایر صفاته من حیث الاستناد
 الی المظهر غیر ذاته فاصل الصفات مشترکة و التفاوت فی الکمال
 و النقص و القدم و الحدوث و تلك الاحکام انما نشاء اوصاف من

من الانتساب الى الموصوف وقد تفرغنا في الكشف والتحقيق ان كان
 للصفات احكاما في الموصوف فان العلم والقدرة مثلا يصيرها الموصوف
 عالما وقادرا كذلك في الموصوفات احكام في الصفات فان العلم
 والقدرة بانسابهما الى القديم يصيران قديمين وبالانتساب الى
 الحادث حادثين فاذا جردنا الصفات السبعة عن الكمال الناشئ
 من انتسابها الى الحق تعاكس الذات والذاتية في الوجود والوجوب
 وسائر الصفات والشمول والكمال في العلم والقدرة ولا رادة والقدرة
 والرحمة في الكلام لم يفت شيئا عن الانسان فان الانسان
 مكلف بان يوجد موجود على اكمل وجه واجب على اكمل وجه حتى على اكمل
 وجه سميع على اكمل وجه بصير على اكمل وجه قادر على اكمل وجه مرید
 على اكمل وجه وليس مكلفا باعتقاد صفة لا يوجد اصلها فيه ولو كلفه
 لم يمكنه التصديق بوجه تصديقا وجدانيا فذروة الانبياء عليهم السلام انما
 هو الى ما ظهر من الحق سبي في امرأة النشأة الانسانية مع تنزيهه عن
 النقص الناشئ من جهة المرأة وعند هذا يظهر سر قوله صلى الله عليه وسلم
 من عرف نفسه فقد عرف ربه على وجه جديد ونقط سديد فاعرف ذلك
 رابعة اخرى في مثل هذا المعنى وهي هذه
 چون ماهی ما تنزل او بی اوست و آن یک بمثال مغروین یکریوست
 بس هست کمال ما ازونی بر عکس از مغربود یوست نه مغز است از یوست
 چون مقرر است که موجود حقیقی بذات خود غیر حق نیست
 و هر چه غیر اوست بانساب بان ذات موجود غما میشود و جمیع
 صفات کمال او عین ذات است پس هر کمال که در ممکن ظاهر شود
 فرع ظل کمال او باشد نه آنکه کمال آنحضرت از ممکنات باشد تعا عن
 ذلك علوا کبرا اگر کسی چون حق سبحانه و تعا از لا و ابد امتصاف جمیع
 صفات کمال است و غناء ذاتی آنحضرت محقق است پس ایجاد
 عالم جبر از مود فانه معلوم علم غیره اولم یعلم معشوق عشقه غیره
 اولم یفعل کویم اسماء الهی مقتضی ظهور در بجای عینی است چه من
 البتة مقتضی تجلی است حکایت منقول است که شیخ الفاروقی

یون

این یک بنیال بر و آن یک بر چو چو کمال

و العاشقین

و العاشقین ترجمان کلام الرحمن شیخ ابوبکر روزبهان قدس سره
 در اول حال که خطه شیراز را مستقر می بین و بر کاف ساختن بود
 در جامع عتیق اینجا متصدی تذکیر شد روز اول که میرفت تا وعظ
 گوید در راه دید که زنی دختر خود را می گفت بر سبیل نجات که حسن خود را
 پوشیده دارد و بر کسب ظاهری شوخا خا روئی اعتبار نکند چون شیخ این
 شنید گفت ای زن حسن را نمی بینی که تنها و منفرد باشد
 البته میگویند که با عشق عزمین کرد و حسن و عشق در اول با هم
 عهدی بسته اند که هر کز از هم جدا شوند شیخ چون بچشم آمد اول این
 سخن را نقل کرد اصحاب را از استماع آن چندانی وجد و حال رسید
 که بعضی در آن حال از هوش رفتند و بعضی ازین عالم رفتند بیست
 هر جا که حسن جلوه کند عشق سرزند چون هفت حسن لم یزل و عشق
 و بیان این معنی زبان دیگرانکه وجود الهی اقتضا اراده اخافه در توفیر
 وجود ذاتی بر اعیان ممکنات نمود پس بحضرت اراده بی غرض از اغراض
 ذرات ممکنات را از کم عدم و ممکن فنا در عرصه وجود و فضا شهود
 ظاهر گردانند و فعل حق تعا تابع اراد است به او فاعل مختار است
 و شیخ اشعری و تابعان او بر آنند که افعال الله معلل بغرض نیست اگر چه
 خیالی از حکم و مصالح نیست و معنی این سخن آنست که آنچه خیر است از
 آنحضرت صادر میشود بشعور و اراده فی آنکه تصور آن باعث حرکت
 او باشد بران فعل نه همچنان که در افعال اختیاریه حیوانی که تصور آن
 مطلوب حرکت و مشوق فاعل میشود و او را فاعل میسر و ذک این نقص
 است و مستلزم تا شوق از شعور بمکنات و آنکه عجزی متم فاعلیست
 او باشد همچنانکه در افعال حیوانی غایت متم فاعلیست است و درین
 مقدمه مناقشه را محال است بنا بر آن که علم ممکنات و غایات مقتربه
 بران صفاتی حق است پس اگر فعلی حق موقوف بران باشد استکمال
 واجب بقدر لازم نیاید بلکه موقوف صفت فاعلیست او بر صفات ذاتیه
 او لازم می آید و درین محذور نیست زیرا که صفات ذاتیه او بعضی
 بر بعضی موقوفست مثل علم حیات و قدرت و اراده و کلام پس اگر فعل

عاشق

کلیات که

صفت اضافیست موقوف به غایت باشد که صفتی حقیقی است و دو
 اصنافه غایت چه بخود و چه بآتش باشد بلی شاید که بواسطه شعور غایت شوقی
 و انفعالی درو پیدا شود همچنانکه در حیوات کما الله عن ذلک علو اکبر
 و ههنا غرض اشعری از غایت یعنی این است که غایت و عمارت حکمت
 درین مقام آنست که الله تعالی خود غایت افعال خود است و متأخران
 ایشان گفته اند که آنچه مشهور است که غایت در وجود عینی مرتب بر فعلست
 مخصوص غایات متکونه است اما غایت فعلی که اعلی از کونست ترتیب بر فعل
 ندارد و حقیقت این سخن آنست که فاعلیت حق تعالی بذات خود تمامست
 نه بواسطه امر دیگری پس ذات او متمم فاعلیت او باشد همچنانکه
 تصور غایات متمم فاعلیت ممکناتست در افعال اختیاریه ایشانست
 باین اعتبار خود غایت فعل خود باشد و این سخن راجع بنفی علت
 غایتی میشود و اثبات آنچه اثر علت غایتیست که ان تمامی فاعلیت
 و در کلام اهل عرفان اثبات غایتی غایتیست و گاه میگویند که علت
 غایتی انسانست و گاه میگویند علت غایتی ظهور حقایق است
 و صفات در مظاهر اکوان و عند التحقيق مال هر دو یکست چنانکه
 بر فطانت مخفی نباشد و اصل سخن حکما را با سخن این طایفه انطباقی
 تمام هست اگر متبصر بقطران دران تأمل نماید و از بخار باب حکمت
 متاله را منکشف شده که الله تعالی مشتمل بر جمیع سلسله علالت اعنی فاعلی
 و مادی و صوری غایتی منزه فاعل الفواعل و غایت الغایات و ماده
 المواد و صورة الصور رباعیه فی الاشارة الی مرتبه الانسان
 انسان چون وجه جهان پیر هفت بل جان جهانست و جهان فاعلیت
 هر کس سخن گفت در اسرار وجود جان سخن اینست که هر کس سخن
 قال الشيخ قبله المحققین ابن الفزی قدس الله روحه فی نقض الفصوص اعلم
 ان الاسماء الالهیه الحسنی تطلب بذواتها وجود العالم فاعنی وجد جعلی
 روحه آدم و اعنی بآدم وجود العالم الانسانی و علم الاسماء کلها و ان
 الروح هو مدبر البدن بما فیها من القوى و کذلک الاسماء الالهیه للانسان
 الکامل بمنزله القوى و لهذا یقال فی العالم انه الانسان الکبیر و لکن بوجود

الانسان فیه و در فصوص میفرماید و ستمی انسان انسان العین آذ بد
 فطر الحق الی الخلق فرهم و در سخنان او و تلامذه مذکور است که حق سبحان
 و تعالی در آینه دل انسان کامل که خلیفه اوست تجلی میکند و عکس نور
 از آینه دل بذرات عالم میرسد و شیخ قدس سره در بعضی رسائل فرموده که سیر
 دور افلاک تابع حرکت غلبانسان کاملست و در شرح بعضی رباعیات
 سابقه اشارت بوجهی دیگر از ان معنی رفته با عاده ان احتیاج نیست
 و یدرب مرثی لک رباعیه آخری هیه
 ای در مقدم و حدوث عالم چنان پیوسته میان این و آن سرگردان
 رمزی بشنو بنویست قیام دو جهان پیش از تو و بعد از تو نه اینست و نه آن
 و شرح این رباعی اجمالا از مطاوی سخنان سابق مستفادست و وقت
 رخصت تفصل آن نمیده چه حق رمز آنست که بین الکشف و الکتم باشد
 بآنکه ارباب فطانت از سابق و لواحق مفصل آن معلوم خواهند نمود
 رباعیه فی کون العالم مرآه لوجه الکرم و ان آدم مرآه له ایضا لکن الاول
 یری عکسه الثاني یراه مستویا در جام و جهان عکس رخ یار ببین
 در آینه دل رخ دلدار ببین یک نور چو روزن بسیار است
 ظاهر شده در صورت انوار ببین معنی این رباعی در شرح رباعیات
 سابقه مکتوف شده اما در ضمن آنکه جهان را منظر عکس چه دانسته و
 آینه دل را منظر نفس چه دقتیست که منقش لبیب پوشیده نیست
 و در بیت دوم بار غنوده که تعدد مظاهر قیام در وحدت حقیقی ظاهر
 همچنانکه تعدد روزنها که از انجا شعاع بر سطح ارض افتد قیام در وحدت
 حقیقی ظاهر نیست همچنانکه تعدد روزنها که از انجا شعاع بر سطح ارض افتد
 قیام در وحدت حقیقی نور نیست رباعیه فی الاشارة الی جامعیه قلب
 الانسان و استعلاها علیها و احاطتها بجمیع الحقایق و هیه
 دل بر رخ بحرین حدوث و قدمست آینه اسکندری و جام جمست
 از منزل دل اگر نشان میطلبی بالانوار از اقلیم وجود و عدمست
 قال بعض المحققین قدس سره حقیقه ذات الانسان الکامل و نشانه
 بر رخ من حیث احدیه جمعها بین حقیقه ما من حقایق بحر الوجود بین

کلی حقیقتی حقیقی و ذات حق

حقایق حقایق بحال امکان می عرشها و تلك الحقيقة الجوهرية

حقیقه مقدره لها من حقایق بحال امکان می عرشها و تلك الحقيقة الجوهرية مستویة علیها و مراد با قلم وجود و عدم مرتبه وجود اضافیت نسبی و عدم مقابل اوست و موطن ثلث مشاهده حق است که فوق وجود اضافی و عدم مقابل اوست رابعه مشیره الی کیفیة نشوء النشأة الانشائية و انشائها بالعشق و الشوق و ههنا
جامیست دل و شراب جهان حق ساقیست و از نشاء آن عاشقی و مشتاقیست آن جام و جهان نایم کریم است این جام خدا نایم آدم با قیست نفس ناطقه را محققان دل میخوانند تسمیه المتعلق باسم المتعلق که آن عضو صنوبریست که در معین روح حیوانی است که مستقر نفس ناطقه است و مراد بدن درین رباعی است و ایو نمزله جامیست و نفس ناطقه بمنزله شراب حق ساقی چنانچه درایت کریمه ثم انشائه خلقا آخری عما یست بدان و چون عشق و شوق بجهت از خواص نفس است درین رباعی مجموع این از مراتب نشاء سکر این شراب داشت بشعر
نشاء درینض کاین نشاء ناه است هر که از ساقی نکرده با جزه شیار نیست و تحقیق این سخن است که حقیقه عشق میل بلحاظ است با فقدان و لهذا اگر لازم تفاوت در صورت شوق لازمست بخلاف عشق که بدون السهر میتواند بود همچون عشق مقربان ملاء اعلی پس مجموع عشق و شوق از خواص نشاء نفس است چه در نشاء عقول فقد نیست بلکه دوام مشاهده است پس شوق درایتان مقفود باشد شعر
قد سیاندا عشق هست و درد نیست درد را جز آدمی در خورد نیست و چون لذت عاشقی در است چه عاشقیست بالذات مقتضی فنا و ناکامیست پس کمال عشق و لذت آن نیز در مرتبه عقول امر فطری است بواسطه دوام مشاهده و عدم فقدان از عشق هم پیچیده باشند و ایشانرا در احوال ادراک نیاشد چه ضهور اشیا بضد است و ایشان از علم بضد مشاهده نصیب ندارند نیست فرشته را جز از عشق نیست بحث میکن
بجواه جام و گلانی بخاک آدم ریز بیت ناز برورد تنم بند راه بدوست عاشقی شیوه رندان بلا کش باشد پس اگر باین اعتبار هر یک از

روح حق ساقی و شراب

حقیقه شوق و میل

از عاشقی

عاشقی و مشتاقی را مخصوص انسان دانند مستبعد نباشد و خالی از زوج حق نه اگر سوال کنند که اصل مراتب عشق ذات احد نیست خود را و در آن مرتبه اصلا فقد نیست پس لازم آید که او را عشق اکمل نباشد جواب است که در آن مرتبه عشق و عاشق و معشوق بصورت امتیازی ظاهر نیست بلکه هر سه یکیست و سخن در عشقیست که در مرتبه امتیاز میان عاشق و معشوق و عشق باشد و در آن تغییر آن بقاشقی و مشتاقی رفته نه بعشق و شوق اعمای لطیف باین معنی است چون معنی بیت اول ظاهر شد و ساقی معلوم شد که قوام عالم با ناست چنانچه مضمون حدیث لا تقوم الساعة و علی وجه الارض من یقول الله الله شعر
بآنست بلکه احادیث و آیات مشهوره بمعاد متضمن آنست که قوام هر دو عالم ابد الابد بنشاء انسانست و زوال بحقیقت او را نیست معنی بیت دوم نیز نقاب خفا از جمال اجمال بکشايد و حقیقت حال بمسئد آن در حقایق نماید اگر گویند که دل درین رباعی عبارتست از عضو صنوبری و جام خدا نایم که لایسعی ارضی و لاسمائی و لکن معنی عبدی المؤمن اشاره بآنست نفس ناطقه است درین سباق تغییر از آن بچنان رفته پس اطلاق جام خدا نایم بر آن صحیح نباشد جواب آنست که همچنانکه اطلاق دل در اصل لغت معنی او عضو صنوبریست بر نفس ناطقه میکنند بعلاوه تعلق اطلاق جام جهان نایم که نفس ناطقه است بر عضو صنوبری عشق نفس ناطقه است و مظهر اوست در عالم حسن نیز بهمین علاقه جایز باشد رباعیه فی الاشارة الی ان وجود العالم المحسوس وجود مجازی و ابرار بحسب النشأة الفصیحة للنفس الیه بمنزلة النوم لها الی غیره لکن الحقایق رباعیه هذا در دیده تحقیق سرابست جهان بر سیل فنا نقش جهانیست جهان سراب بچنانچه روح چشم خیال و خواب بر بر روی یقین خیال و خوابیت جهان سراب چنانچه اوست پس سراب از حیثیت سرابی موجود حقیقی نیست اگر چه در حق موجود مینماید اعیان عالم نیز از حیثیت ذات ایشان موجود نیستند اگر چه در حق موجود نمایند و همچنین چنانکه

وضع و ان نشاء نایم

جهان

در حق غیر اینها بدین حیثیت وجود ندارد و چون نزد این طائفة
مقرر است بقا صفتی است مخصوص حضرت حق چنانچه شیخ اشعری
از ثانی صفاتی سبعه داشته و بقایبی که تدرار ممکنات میباشد بخود
امثال آنست چنانچه مضمون کرده و تدری الجبال بحسبها جامدة و هوی تدر
میر السحاب صنع الله الذي تفقن كل شي مشعربان میدارند پس تشبیه
ان بجایانی که بر روی سیل باشد مناسب افتد و چون تدرای کثرات
عالم بواسطه تنزل نفس است از اعالی بخرد ذاتی بادی ارضی علقا
جسمانی و غوشتی هیولانی و این معنی نظر بقضرت ذاتی او بمنزله خواب است
چنانچه الناس نیام فاذا ما اتوا انتبهوا مفسر از آنست و یقظ ازین مقام
یا بموت طبیعت یا بموت ارادی که مضمون موتوا قبل ان تموتوا
و نحوای مت بالارادة یعنی بالطبیقة و ال برانست پس اگر با جد الموتین
نفس ازین خواب بکران تنبیهی حاصل گردد و چشم خیال و خوب بسته شود
و بقطرة ذاتی خود باز گردد وجود کثرات در نظر او نماید رباعیه
فی الحث علی التوجه الی تعریف الحقایق الالهیه من صفات المکنونات
و التدبر عنیهما و تلقی اسرار الغیوم من اشارات الاکائیات المعبر عنها
بقوله تعاوان من شیء الایسج بحد و لکن لا تفقهون تشبیهی هم
و المنع عن الانماک فی تتبع مدرکات الغیر و الاخذ من الکتاب
از لوح جهان خط الکی خواندن خوشتر بود از حرف سیاه خواندن
بر صحیفه کائنات خطیست کزان اسرار ازل توان کماهی خواندن
چون حقایق اسماء الهی در مظاهر اعیان کائنات و صفات افراد
مکنونات متجلی و ظاهر است متبصر دیده باز در بجاری اطوار و احوال عالم
مشاهده آن میکند و هر لحظه او را از مطالعة ان اثار قدرت و اسرار
حکمت نامتناهی میشود بلکه در ان مرایی جز حقایق اسماء و صفات که
عین ذاتست معاینه نمیکند و پس شان سالکان و طالبان حقیقت
توجه بنیل این سعادت است و فزرباین مرتبه علیه و درجه سینه است
نه تتبع احوال دیگران و طلب حقایق از مسطورات و مقولات ایشان
چون در معارف تقلید نیست و لهذا محققان آئمه دین بر آنند که تقلید در

و انما ان تفقهون الا الظن
وان ان لا تفقهون و یزید
علی المنع من اتباع الظن و الاصول
تفسیر غاضی

اصول دین نیست دین حق را بموجب تقلید راه حق را مژد علی العمیاء
رباعیه اخیری مرتبه من ذلک مشتمله علی الحث علی تتبع نصوص الکتاب السنه
و التعمق فی اغوار ثبوتها و بحارها لیحصل الفوز بلا لی المعارف و الحقایق فانها
البحران اللتیان یخرج منهما اللؤلؤ والمرجان و الذی عن تلقی الکلمات
المخالفة لهما تاچند چوبه باد کرده در گردی روناک ره حبیب کرد از مردی
کشتی تو خلاص از آتش شرک و نفاق کسر عمل جو ما باب شرعش کردی
تاچند سنی نقل ز مفتاح و نصوص حق را طلب از نصوص خام و نصوص
چون هست مقام حمد مخصوص با و زینست با و مشرب عرفان مخصوص
با کثره متنبهان بنصوف درین روزگار متشبهت بنقل از کتب شیخ المحققین
شیخ صدر الدین قونوی و قبله العارفين و الشاهدين شیخ محی الدین عری
قدسی سرهما باشند و در تقلید ایشان بنوعی متمسک باشند که مطلقا اعراض
از نصوص کتاب سینه نمایند و اگر ظاهر مخالفتی میان ظاهر اقوال ایشان
و آن نصوص باشد بان مبالات نمایند و در وجه توفیق سعی نکنند بلکه
بتقلید محض ظاهر تلقی بخنان آن دو بزرگ قبول کنند و باین سبب
وسید صرف آیات و احادیث از ظواهر خود بچیزی که مخالفت با دیگر نصوص
یا باجماع داشته باشند کنند و این معنی قصور نیست ظاهر چه اگر تقلید
بمورد است تقلید ظاهر کتاب و لیست از تقلید ظواهر کلمات غیر چنانچه
خواجہ سنایی فرمایند کرده راه بین نداری قاید قرشی به از بخاری
بلکه تحقیق طریق آنست که ظواهر آن نصوص اصل دانند و نصوص
و نصوص ابرار عرض کنند و عبارات را از میزان دو الکفایتین کتاب سنت
معلوم نمایند و نامیسر باشد بحفاظت بر ظواهر کتاب نصوص سنت کنند
و عبارات دیگر را تابع آن سازند و اگر منافاتی نماید در کلام غیر اولی
دانند و بی ضرورت صرف کتاب سنت از ظواهر کتاب نمایند و الله ظواهر
عبارات غیر اصل دانند و صرف عبارات کتاب سنت از ظواهر کنند چنانچه
مؤدی شود بلکه نیل اصل از جهت تصدیق فرع چاین معنی با وجود که عین تنقاس
وضع طبیعی است و مستلزم تناقض سیاه خلایع از ربقة اسلام است
نفوذ بالله من الجور بعد الکور و از جمله آن مواضع آنست که حضرت شیخ محی الدین

ظاهر
ظاهر
ظاهر

متمسک است

قدس سره در تصانیف خود ذکر خاتم الولاية بر وجهی کرده که ظاهرش
 ترجیح اوست در حقایق و معارف برخاتم النبوة علیه الصلاة والسلام
 و بتکلیف بلکه تبصریح اشعار نموده بآنکه خاتم الولاية خودست و در بعضی
 مواضع برینا چنین وجه فرموده که خاتم الولاية مطلقه مهدست و خاتم
 الولاية مقیده که باطن نبوت همه انبیاست حضرت امیرالمؤمنین و بعضی
 الموحدين کرم الله وجهه است و بسبیل ایمان و رمز بل تبصریح نموده که خاتم
 الولاية محمد است حضرت شیخ خودست و در خصوص آورده که خاتم النبوة نبوت
 تمثیل فرموده بحایطی از خشت که از آن جای یک خشت مانده بود تا تمام
 شود و آن یک خشت وجود حضرت خاتم النبوة است که متم بنیاد انبیا
 و اولیاست و خاتم الولاية آن حایطی را می بیند که در جای و دو خشت مانده
 یکی از طلا و یکی از نقره و خود را می بیند که بجای هر دو خشت نشسته پس
 خاتم الولاية آن دو خشتست و سبب آنکه او دو خشت می بیند آنست
 او تابع شرع خاتم الرسل است در ظاهر و آن موضع خشت خفته است
 و آن ظاهر خاتم الولاية است و احکامی که تابع ظاهر اوست و بحسب
 حقیقت اخذ احکام از آن معدن می نماید که ملک و اسطه نزول و وحی است
 از انجا و امیکیر و ازین حیثیت نبیه و الهی است و هر نبی از انبیا اقتباس
 نور نبوت از مشکوة خاتم الانبیا مینموده اگر چه بحسب زمان مقدم بوده
 باشد و هر ولی از استفاضه نور ولایت از مشکوة خاتم الولاية مینماید
 اگر چه بحسب زمان مقدم بوده باشند و نسبت خاتم النبوة از حیثیت
 الولاية بخاتم الولاية همچون نسبت سایر انبیاست بخاتم النبوة است
 و همچنین که خاتم الانبیا بذات خود نبی است و دیگر انبیا از او استفاضه
 نبوت کرده اند خاتم الانبیا بذات خود ولیست و دیگر اولیا اقتباس
 نور ولایت از خاتم الانبیا میکنند و بعد از آن میگردند و هو حسنة من
 حسنات خاتم الانبیا و الرسل محمد صلی الله علیه و سلم مقدم الجماعة و سید
 ولد آدم فی فتح باب الشفاعة فعین حال خاصا باین و فی هذا الحال
 الخاص تقدم علی الاسماء الالهية فان الرحمن ما یشفع عند المنفق فی اهل
 البلاء الا بعد شفاعة الشافعين ففاز محمد صلی الله علیه و سلم بالقيادة

خاتم الولاية
 اقتباس نور نبوت از او میکنند

فی

فی هذا المقام الخاص من خاتم الولاية الوجودية و المقام الم یسر علیه قبول
 مثل هذا السلام و بعضی شارحان فصوص تقیید مقامات درین
 مقامات بوجوبیه کرده اند فظاها غرضشان آن باشد که در مراتب
 وجودیه تقدم و خاتم النبوة راست و در مقامات بشودیه خاتم
 الولاية را پس هر یک از حیثیتی مقدم باشند و در فتوحات آورده که
 مشاهده مذکوره او را بطریق رؤیا در سینه خسته تعیین و تحسین
 در مدینه قاصد واقع شده و این تقیید حقیق معترف بتقصیر مقرر
 از ساحل افاضات آن بحر غریب میگردد چون حضرت شیخ قدس سره این
 صورت را در رؤیا مشاهده فرموده و رؤیا موطن تعبیرست چنانچه از
 اقوال حضرت شیخ استفاده رفت و تواند بود تعبیر ویت تعدد لنبوت
 یکی بصورت دهبی و دیگری بصورت فضی آن باشد که در نشاء ولایت
 حقایق و معارف بشود که بمنزله دهبیت از احکام تشریعی که
 بمنزله فضاست ممتاز و منفصل شده و هر یک بصورت خاص خود
 ظاهرست و در نشاء نبوت آن حقایق در احکام ظاهره مندرج است
 و همچنین دهبیت بطن فضاست و در و مندرج حقایق الهی باطن احکام
 شریعتیست و در و مندرج و چون نشاء نبوت مقتضی عموم دعوت
 بحکم او بیت جوامع الکلم مناسب نشاء آنست که حقایق و معارف
 در طی احکام ظاهره منظوری سازند تا هر کس بقدر استعداد خود
 از آن بهره مند گردند لا جرم در آن نشاء بیان احکام شریعت بر وجهی
 رفت که حقایق بلند و معارف ارجمند بلکه هر چه نهایت مقامات
 و اصلا ن باشد در آن مندرج است پس حقیقت آنکه شریعت صیوان
 حقیقت است و ظاهران و حقیقت لباب شریعت و باطن آن
 و نشاء خاتم النبوة مقتضی تمیز بینیه است بلکه اقتضا آن دارد که
 مخدرات سمات حقایق را در ملابسی صور اوضاع شرعی بر دیده
 اولو الابصار و البصائر جلوه دهد و کشف آن حقایق و جدا کردن
 آن از آن ظواهر و موقوف بشاء خاتم الولاية است که در آن حقایق
 و بحقیقت خاتم الولاية نیز مستفید از خاتم النبوة است چه آنچه انحضرت

الولاية

الولاية

الولاية

مدرج

دعوت

طریق

در ظهور احکام درج کرده از مقام کون و اجمال بمنتهی ظهور و تفصیل
مفسر و مبت و بینة ظاهر بر صدق این دعوی آنکه اگر غرض بیتی
جمیع تحقیقات و تدقیقات حضرت شیخ قدس سره بلکه در مکاشفات
جمیع عارفان و مواصلان تأمل نماید و بمیزان عقل سلیم و طبع مستقیم
اعتبار نموده تطبیق آن بر کتاب و سنت نماید جمیع انرا اجمالاً در انصاف
قرآنی و حکمی نبوی مشاهده کند بلکه ظاهر شود که در آن معادن دیگر
جواهر گامنه هست که هنوز مستخرج نشده و لهذا اگر فرض کنیم که از
کلمات این کلام بر آنچه از کتاب سنت و تراک گرفته اند بیرون کنند شاید که چیزی
که انرا قدری باشد نماید و تفصیل این سخن آنست همچنانکه نبوت
ظاهر و ولایت و ولایت باطن آن همچنین قرآن ظاهر کتابست
و فرقان باطن آن و خاتم النبوة جامع بین الظاهر و الباطنست
بجینی که هیچ کدام از طرفین قاذح در کمال آن طرف دیگر نباشد و این
مرتبه بغایت عالیت و درود نیست که کریمه انک لمن المرسلین
علی صراط مستقیم و قاسم کما امرت اشاره باین مرتبه باشد
و خاتم الولاية چون نشاء او مجید فرقا است یقط و خط او از
قرآن ابتاعت لاجرم دور اجدابند و یکی بصورت ذهب یکی بصورت
فضه باشد می نماید و ازین لازم نیاید که او را از حجاب در هر طرف
بر خاتم النبوة باشد و نه مساواة بلکه در هر طرف مستفید و مستفیل از
و خوشه چنین خرم کمالات و افاضات او چه همچنانکه خاتم حضرت
النبی و وقع باب وجودش عفت و مقدم در کشف اطوار شهود
خالق و مقدم است و معنی شفاعت در اصل لغت شفیع کرد اینند است
و بحسب عرف لغت مستعمل شده در امداد اعلی ادنی را در آنچه ادنی
ملازم باشد از دفع ضرر و جلب نفع و چون حقیقت محمدیه اول تعینا است
با اتفاق اهل کشف و شهود پس شافع در وجود او باشد و چون
مقام محمود که مفسر شفاعت کبری شده مختص بان حضرت
چنانچه اسماء میامین آثارش که مشتق از حمد است بصیغه اسم
فاعل و اسم مفعول و تفصیل چون احمد و حامد و حماد و محمد و محمود

۲، دیکھو اہل کاسۃ
۳، کاسی

۷۰۰

النبی
اربع

و ما جذب تنوع

مشعر بابت و حقیقت حمد و اظهار صفات کمال است و اشعار بان
و اشعار می شعور متصوره شافع در شهود نیز آن حضرت باشد
چنانچه در حدیث استوار است که شرح اصدی و وضع غنی و زرعی
لی ذکر و جعله فایحاً و خائماً پس و اقیه بر حقایق اسماء و صفات
تعالیه الهی بکمالها عنان حضرت نباشد و اگر دیگر المعانی باریق
شود روح اقدس آنحضرت بقدر مناسب باشد و اگر فطن لبیب
تامل نماید در یاد که چون حقیقت محمدیه اول تقیانت در بعض
روایات معتبر عقل شده و در بعضی بقلم و مخاطب بخصاب اکسب
ماکان و سیکون گشته و در اخبار معتبره وارد است که روح دیگر انبیاء
علیهم الصلوٰۃ از لمعات نور مقدس آنحضرت مخلوق شده و ارواح اولیا
از عکس افوار ارواح انبیاء علیهم الصلوٰۃ چگونه تواند بود که در علم بمعارف
الهی دیگری راجع بر آن حضرت باشد بآنکه آنحضرت عین ان علمت غایب
چنانچه در صحیح احادیث وارد است که حضرت حق سبحانہ و تعالی
بادم فرمود که و عزتی و جلالی انه لاخر النبیین من ذریتک و لولاه
ما خلقتک و در بعض اخبار وارد است که خطاب بآن حضرت
فرمود که لولاک لما خلقت الافلاک و همانا صاحب بصیرت از
طی این مقدمات معلوم نماید که سیادت در شفاعت مستلزم
سیادت در علم است بلکه مستلزم سیادت مطلقه من غیر تقیید
بل علی العموم چه حقیقت شفاعت در دنیا عبارتست از واسطه
بودن در وصول فیض وجود و در آخرت عبارت از واسطه
بودن در وصول فیض شهود چنانچه بر نکند ان مخفی نخواهد بود
و عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما فی حدیث طویل قال صلی الله
علیه وسلم الانا وانا حبیب الله و لا تخروا انا وانا حامل لواء الحمد يوم القيمة
و لا تخروا انا واول من یخیرک خلق الجنة فیفتح الله لی فیندخلها معی
فقراء المؤمنین و لا تخروا انا اکرم الاولین و الاخرین و لا تخرو
و مخفی نیست که اصل کرامت و شرف علم بمعارف و حقایق الهیه
بس چگونه تجوز رجحان غیر بر آن حضرت در آن تواند نمود

السرى روح القدس

دیکر ملے

ان شکوہ ریخ

نور روح قدسی

بانکه در بعضی از احادیث صحیح و وارد شده انا اعلمکم بالله و در احادیث معتبره
 بروایات متفقین ثابت شده که آنحضرت فرمود که انا اکرم و ولد آدم علی زنی
 و لا یخبر عن ابی سعید رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم انما سید
 ولد آدم یوم القيمة و بیدی لواء الحمد و لا یخبر و ما بنی یومئذ آدم و من سواه
 الا تحت لوائی و انا اول من یشق عنه الارض لا یخبر و انا اول شافع
 و اول مشفع و یوفیان و یقین احادیث نبوی کفته اند که تقیید سیادت
 یوم القيمة با انکه آنحضرت هم در دنیا و هم در آخرت سید اولاد آدم است
 منزه بر آنست که آنحضرت در آن روز منفرد است ببیادیت و بشفاعت
 چه جمیع افراد بشری البتة با آن حضرت آورند پس انفراد آنحضرت ببیادیت
 در آن روز ظاهر شود همچنانکه حضرت حق در حق سلیمان خود فرمود
 لمن الملک الیوم لله الواحد القهار با انکه در دنیا و آخرت مملک ازان
 اوست تعاشانه لیکن چون در آخرت دعوی مدعیان منقطع میشود
 و قوه مشترک بر طریقت ازان جهت تقیید بآن روز فرموده و در ضمن
 این زمر است نا انکه در عود بعد از اول که یوم القيمة نمودار است
 آنحضرت منفرد و مستقل است و دیگران درین امر متصل و متصل
 بآن حضرتند و عن جبر بن مطعم قال قال رسول الله صلی الله علیه
 و سلم لی خمسة اسماء انا محمد و انا احمد و انا الماحی الذی یحو الله فی الکفر
 و انا الحارث الذی یحشر الناس علی قدمی و انا العاقب قال القاضی
 عیاض رحمه الله اما اسم احمد فافعل بمبالغة فی صیغة الحمد و محمد مفعل
 بمبالغة فی کثرة الحمد فهو صلی الله علیه و سلم أجل من حمد و افضل من حمد
 و اکثر الناس حمدا فهو احمد المجویب و احمد الحامدین و معه لواء الحمد
 یوم القيمة لیتیم له کمال الحمد و یشهر فی تلك العرصات بصفیة الحمد
 و یبعثه ربّه مقام محمودا کما وعدّه بحدوده فیه الاولون و الآخرون
 بشفاعته لهم و یفتح علیه من الجاهل کما قال صلی الله علیه و سلم ما لم یعط
 غیره و یظن نکه آن از مضمون این اسامی کریم استنباط رجحان
 آن حضرت در جمیع کمالات تواند نمود چه رجحان در حامدیت
 و محمودیت مستلزم رجحان در جمیع کمالات خصوصاً کمال علمی و معارف الهی

متعینه
 و ما من نبی الا تحت لوائی
 علیه فضل الصلوة
 و انا حامد
 نه آنکه
 و انا حامد

که

که اصل همه کمالات و همچنین در تقیید یوم القيمة که در احادیث
 ماثوره و آتیه اشعار برین است برین مقصود چه در آن روز
 مدار رجحان بر کمال علم و معرفت خواهد بود و چون معانی در آن عالم
 منصور میشود یعنی استفاضه ممکنات معارف و کمالات را ازان حاکم
 که مدار نجات از شرک خفی و جلی بر آنست بصورت استشفاع از وظاهر
 شده و افاضه آن حضرت کمالات را برایشان بصورت شفاعت و نقل
 القاضی عیاض رحمه عن وهب بن منبه رضی الله عنه انه قال قرأت احدا
 و سبعین کتابا باوجودت فی جمیعها ان النبی صلی الله علیه و سلم ارجح الناس
 عقلا و افضلهم رأیا و فی رواية أخرى فوجدت فی جمیعها ان الله تعا
 لم یعط جمیع الناس من بداء الدنیا الی انقضاءها العقل فی جنب عقله
 صلی الله علیه و سلم الا کما رمل من بین رمال الدنیا قال القاضی عیاض
 رحمه الله فی موضع آخر یجنب عقله صلی الله علیه و سلم کانت معارفه
 الی سایر ما علمه الله تعا و اظنعه علیه من علم ما یكون و ما کان و عجایب
 قدرته و عظم مملوته قال الله تعا و علمک ما لم تکن تعلم و کان فضل
 الله علیک عظیما و این نکته بغایت ظاهرست از رجحان عقل که الیه
 ادراکست رجحان علوم و معارف لازم آید لایقال المعارف لا تدرك
 بالعقل فلا یلزم من الرجحان فی العقل الرجحان بینها لانا نقول
 المعارف انما تدرك بالعقل القدسی اذ لا الة الا لا ادراک سوء العقل
 غیایة الامر ان العقل ما لم یستور بنور القدس لا یستدلی الی المعارف
 الالهیه و لا شک فی ان عقله صلی الله علیه و سلم هو العقل القدسی
 بل عقله اقدس العقول و الذی من الله تعا به علی نبیه لا یكون مجرد
 العقل العملی الذی یصدر عنه الاراء الجزئیة فی مصالح المعاش و فی
 مصالح المعاد ایضا بل ما یشمل القوة التي بها يدرك الحقائق الکرکونیه
 که چون استفاده موسی از حضرت خضر علیهما السلام در کتاب کریم
 مذکورست و مفسران کفته اند که موسی علیه السلام در علم تشریع اعلم
 بود و خضر علیه السلام در علم باطن و همچنین مرید است که داود علیه
 السلام استفاده از لقمن علیه السلام میکرد پس چرا نشاید که خاتم النبوة

نوع العقل الذی

شرايع

با خاتم الولاية به این نسبت باشد جواب آنست که استفاده موی
از خضر علیهما السلام در معارف الهی بوده بلکه در مکاشفات عالم
ملک و احکام باطنه با آنکه خضر علیه السلام هم پیغمبر بوده و تقاضای بیان
انبیاء علیهم السلام در معارف جایز است بلکه واقع و همچنین استفاده داود
از لقین علیهما السلام شاید که ازین قبیل بوده باشد و بر تقدیر تنزل
سخن در آنست که ترجیح خاتم الولاية بر خاتم النبوة خلاف واقعست
چنانچه مفصلا بدلائل و امارات نقلی و عقلی مبین شده و اگر چه فرض
کنیم که بعضی اولیاء را در بعض معارف رجحان بر بعضی انبیاء بوده باشد
والله بهدی من یشاء الی صراط مستقیم و این فقیر حقیر را چنین
می نماید که شاید که چون حضرت شیخ مظهر ولایت محمدی بود نور ولایت
او در مرآت نشاء خود مشاهده نموده باشد و چون نبوت از ولایت
مستندست پس خاتم النبوة ازین حیثیت که خاتم النبوة است
مستند است از باطن خود که ولایت خاصه است و اولیا از باطن
او استفاده میکنند همچنانکه اولیا از ظاهر مستفیض اند و چون عکس
ان نور در باطن خود مشاهده کرد او را چنین نمود که مگر این استفاده
از دست شعر سامیه حال با خلوت بها بقصر فی ناظری بحیاتها
فقبلت ناظری تغالطنی و اغما غلبت به فاهها بعد ذکر نموده
میشود که مدتی مدید بود که در سیمیه این فقیر کسیر بود که درین باب
چیزی ننویسد که مشاهده میکرد بسیاری از مستبدگان در سلک ارباب
حقایق و معارف را بنا برین سخن که از حضرت شیخ و اتباع او قدس
سیر هم صادر شده نوع اخوانی از سلک توکم روی نموده و بنابر علم
بدنایه محل و سفاکة مرتبه خود و علو قدر قایلان بان ازین معنی
تقاعد مینمود و با خود خطاب اطریق گری میکرد و میگفت گدای
کوشه نشینی تو حافظا خوش تا بعد از چند گاه بعد از سخناره و قایل
خاطر بان متشخص گشت وین کلمات بر زبان قلم آمد امید که از معقه
رعونت و هوا و تخلف سمع و ریاء مصون باشد و از نظر باکان مأمون و محسن
ملاحظه باکان باصل مقرون و سخن علی ذلک فی قدم العذر من الذین قدس

انواع نشینی

وارجوان

وارجوان یکنون ذلک منی حصة مبرورة و خصلة شکورة و استغفر
الله و اتوب الیه من کل قول و فعل و عقل یخالف الاسلام امنت بما جا
به رسول الله مرعند الله تعالی علی مراد الله تعالی و مراد رسول الله صلی الله
علیه و سلم رباعیه اخرى مال معناها تاکید المنع عن التقليد و بیان
لینس التقليد خیر و لا یجمع الی طایف در خافقه و مدرسه کشیم بسی
انصاف که در هر دو ندیدیم کسی ندیدیم ولی فانه جوهر چندی
قانع شده از دوست بیایک جبرسی اکثر افراد ان که درین زمان
بسمت عرفان و صفت انعام موسوم و موصوف می باشند و بحسب
اشتهای زیار شاو طالبان و ایصال ایشان بمطالب حقیقه و معارج
سینه تا مرد معروف میگردند خواه مسریا هل کشف و عیان و خواه
موسوم با صیاب حجت و برهان اند از کمال حقیقی عاری و بر منابع تقلید
جاری اند و قصاری امر ایشان در هر دو طرف نقل سخنان غیر
و خود بران میباشند و طالب صادق را که نظر او بر تکمیل نفس
و معرفت حقایق اشیا مقصور است از صحبت ایشان تسکین
غله طلب حاصل نمیشود و اگر چه قاصران که بان فریفته میگردند و آنرا
سرمایه معاملات خود میدارند پس در مثل این زمان اگر کسی
غریت متوجه تحلی بشرایع نبوی شود و بمثل او امر و خواهی مصطفوی
کرد و فطره اصلی خود را بقدر امکان از لوث تغییر و جدل نگاه
دارد شاید که بمطلوب حقیقی زود برسد چراغ خاطر دوزن هفتان
چه نور دهد آنچه فیض خدا شاملت یکسان نیست نه هفتیل
که تو بینی صدای طور دهد رباعیه فی الحث علی معرفه النفس و قطع
الطمع عن انشاء الزمان بالانزلی ای دوانی از حد و قیاس
نشاخت کسی ترا تو خود بشناس زین دون صفات خصال انبیا مطلب
گایشان نشناسند اناس از شناس کمال نفس در معرفت خود
چنانچه مضمون من عرف نفسه فقد عرف ربه بان مشعورست و در
کیت منزله قدیم بوده اعرف نفسك یا انسان تعرف ربک و کمال
توجه بمعرفه نفس قطع از خلق میسر نمیکرد و چه اشتغال بغيره

اندر ارجاع

لاری با باشند

و اشتغال

لما خلت من الاثر فیه بر شارس

باید نوحه

کامل که وجه و قبله صحیح آن و وجه قصد غریبت آن و چشم بر سر مست بان صح

و تبدل که

مصرع اول بنور فطرت خود میروم در راه عشق چراغ خاطر دوز

صفات که

از توجه بخیر است و در مبادی حال که سالک بحقیقت توحید میحقق نشود
 توجه بغیر قاطع کلیست تا زمانی که عبرتیه و حده حقیقی رسد از زمان در
 نظر شود از غیر نماید و ملازم کثرت او را مانع شهود وحدت نشود
 رباعیه فی مثل هذا المعنی والحث علی ترک الفضول الدینیه و ترک
 الخوف والطمع فانها فی منشاء الافات العایقه عن التوجه الی الله
 تعالی كما اشار الیه بقوله الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون
 ای لا خوف علیهم من فوت المطالب ولا هم یحزنون من نزول المکاره
 او بالعکس تا چند روی دوی امید و هراس بگذر خیال غیر
 و خود را بشناس دل برکن ازین منزل و بیان کانرا بر قاعده
 فنا نهادن اساس در مصراع دوم نکتہ مرعیت که امر بر رفع خیال
 غیر کرده تنبیه بر آنکه حقیقت وصال رفع خیال است نه آنکه میان سالک
 و مطلوب اتحادی حاصل میشود یا حلولی چنانچه قاصران از سخن
 محققان توهم میکنند تعالی الله عن ذلک شعر
 وصال ایجاب که رفع خیال است خیال ازینش بر خیزد و صیالت
 نه او این گشته و در این شود آن هر اشکال گردد بر تو اسات شعر
 توحید قدمان لیلی تبرقت وان حجاباد و نه منع اللثام
 فلیس الا الله غم حاجب سوی ان طریقی کان عن جنبها اعمی
 رباعیه فی الاشارة الی ان الوجود الاضافی و للعدم المقابل من
 الاعتبار الظاهر بسبب فیض نور الحق
 ای در دو جهان وصل تو مقصود دلم روی و ذهن تو بود و نابود دل و
 رگبخ و زلف تو دانی از چیست از شعاع آتش دل بود و دلم
 این آفرینست از آنکه عدم نیز از مظاهر وجود حقیقی است چنانچه
 امام جمعه الاسلام قدس سرم در بعض رسایل میفرماید که اصل
 همه کائنات فناست پس فنا هم رحمت گردند بایجاد چه فنا در
 اصل موجود نبود اول درجه وجود فنا احداث فناست زیرا که فنا
 کائنات قدیم نیست فنا در اصل خود فانی بود چون او را موجود کردی
 نام فنا بر روی نشست اگر فنا کائنات را قدیم دانیم با قدم باری بجا

از بیت اول شش آیه است

سوره اند

این نکتہ است

فنا

فنا را شریک کرده باشیم پس درست شد که فنا قدیم نیست بلکه
 فنا محدث است پس فنا که اصل کائنات است در فنا خود محدث
 نه قدیم و حال که اصل جباریت در جباری موالید خویش محدث است
 و هوای خود محدث است نه قدیم اینست معنی قول اهل سنت و جماعت
 که المعدم لیس شیئا تا این سخن امامت و متفطن لبیب از
 اسلوب این کلام حقیقت فرجام استشمام تواند نمود که مفهومیات
 فی انفسها مجعولند بخلاف آنچه نزد متاخران مشهور است که جعل متعلق
 بایجاد نه بذات و همانا تفصیل این معنی در شرح بعض رباعیات
 که نشسته والله الهادی و بدانکه این طایفه اعیان ثابته را عدم اضافی
 میکنند چنانچه سابقا نموده شد و گاه اطلاق عدم بر رفع کون
 میکنند که صفت ممکنات است به اضافه بخارج یا ذهن و حمل بود و نابود
 درین مقام بر وجود اضافی و مقابل آن استیست و آنکه نور و ظلمت
 که رخ و زلف اشاره بآنست و کفر و ایمان از مظاهر آن از اعتبار
 عقل انسانست که بحسب اشراق نور وجود حقیقی بر اعیان ممکنات
 ناشی میشود و همه در احدیت ذات مستملکند و این ستر است غرض
 و همانا واقف بر اشارات سابقه را درین معنی احتیاج بمن بد تفصیل
 نیست و اگر متعرض بسط آن شوند شاید که بجلدات باین و فنان کنند
 رباعیه فی الاشارة الی ان تفاوت الموجودات فی الکمال والنقص
 والخیر والشر و سایر الاحوال مستندة الی تفاوت الاستعدادات والطاقات
 بلیات اللازمة للذوات بحسب الخلق الاول المسمی بالفیض الاقدس
 و هذه المرتبة هی لوح القضاء الالهی و القدر هو الایجاد فی العین علی
 طبق ما سبق به العلم الالهی و هو الیسر بالفیض المقدس
 هر حال که داری نور را طوار وجود آن لازم ذات صورت در طور شهود
 راضی بقضا شوارنه از نور بخی چون نشاء اقتضا آن حال نمود
 سر قدر است و نیست معلوم کسی سرها شده از دست درین راه بسی
 موسی صفت اندرین طوی سیری کن از نور یقین مکرر بیانی قبیسی
 سابقا معلوم شد که اشیا را قبل از وجود خارجی نبوتی در علم حق

رباعیه آخری

هست و ایشان را باین اعتبار اعیان ثابت میخوانند و قابلیت و استعداد
 از لوازم ذوات درین مرتبه است و فیض وجود که منبسط بر اعیان
 میگردد هر چند را بآن مرتبه از کمال و نقص که قابلیت آن دارد ظاهر
 میگردد اندر هجوه فیض افتاب که بر هر یک از اعیان قابل که واقع میشود آنچه
 در دست از الوان و احوال مینماید و فیض باران مدد را که از آن هر طوفانی
 بقدر کجایش خود بر میگردد و هر زمیننی آنچه در مشیرو قابلیت اوست میروید
 و این معنی نزد ارباب شهود مقررست چنانچه در سبت اول اشعار رفته
 باینکه در طور شهود تمام از احوال جاری بر هر شخص لازم ذات اوست پس
 بحسب تحقیق هر نیک و بد که بر هر شخص گزرد از لوازم و مقتضیات نشاء
 اوست و اگر کسی راضی بآن نباشد و از آن بگریز شود از خود رنجیده باشد
 اما درین مقام نکته است که احاطه بآن واجبست چه آنچه از حضرت
 حق صادر میشود فیض وجود است و آن جلوهی حیدر محض است و شر از
 نقصان قابلیت غیر ثابت است که قبول تمام فیض نموده پس ازین
 وجه مستوجب نباشد چنانچه از جانب مبدأ نیست و زنجار آنچه در حدیث
 من وجد خذ فیله الله و من وجد غیره ذلک فلا یلومن الا نفسه و منشا ظهور
 صفات فیض وجود حقیقت انما مشاء قابلیت ذوات اعیان ثابت
 پس که احوال من حیث الظهور مستند بحق باشد و من حیث القابلیه
 مستند بذوات اعیان و کمال مظاهر چون عکس کمال حقیقت منسوب
 بحق باشد و نقص از محض تصور قابلیت اعیان است پس
 بحق نباشد چنانچه فرموده الخیر لکه بیدک و الشر لیس الیک مشعر
 بآنست و از اینجا وجه توفیق میان نصوص متخالفه الظواهر
 مثل قل کل من عند الله و ما اصابکم من حسنة فمن الله و ما اصابکم
 من سئة فمن نفسک و قل کل یعمل علی شاکلته معلوم شود کسی را که
 توفیق هادی طریق شود چه من حیث الظهور الوجودی از حقیقت
 و من حیث النبوت منسوب باعیان و اقتضاء استعدادات ایشان
 و چون نقصان از تصور قابلیت اعیانست نه از بخل مبدأ پس
 منسوب بایشان باشد و الله ولی التوفیق و بیده از مة التوفیق

در بیان مرتبه

اعیان

و این

و این مسئله ستر قدرست و تفصیل آن معلوم هیچکس نیست و وجه
 استلزام هر نشاء تمامت احوالی که برود بر جمیع مراتب اطوار وجود
 میگذرد از آن امورست که عقول بشری را بآن راه نیست و سالکان
 سالک نظری زین مسئله در مهالک افتاده اند چنانکه معتزله قایلند
 باینکه حق کما قاعا علی مختارست و فعل او معطل بقرضت و آنکه لطف
 و آنچه اصلحت بر الله کما واجبست و مدار امور بر حکمت نهاده اند
 در توجیه خلق کافر فقیه و امثال آن متعبد مانده و اشاعره ملاحظه
 جانب قدرت کرده اند و اشعار را بآن باز بسته و اعراض از تخصیص
 حکم نمود متمسک بنصوص شده در حصار هولا و لا یجوز و لا ابالی و هولا
 للنا و لا ابالی و لا یسأل عن فعل و هم یسألون شده اند پس معتزله
 مقصد محافظت بر حکمت کرده اند و افعال الهی را بر قیاس افعال
 مخلوقات مقاس داشته اند و آخر از آن عاجز شده اند و اشاعره
 قصر نظری بر قدرت کرده اند و از ملاحظه حکمت اعراض نموده بلکه
 تقویضی آن بجا نباشد الله تعالی کرده اند و سخن ایشان بتحقیق اوست
 و بنا برین تحقیق که طایفه صوفیه کرده اند بسی شمه مرتفع میگردد
 چه اجمالا معلومست که هر چه اعیان ممکنات قابلیت آن دارند در
 ایشان ظاهر میگردد و زیاده و نقصان در آن محالست همچنانکه
 سلب رنجیده از اربعه و انقسام او بر زیاده از دو نصف نقصان
 از ثلثه و اثنین و زیادهی او بر جمیع محالست و محال را قابلیت
 تعلق قدرت نیست پس اگر کسی درین مقام تا امل نماید از بسی
 عورطات و مضایق که بخار عقولست سالم ماند چنانچه در رباعی
 دوم گفته شد و محصل این سخن آنست که انصاف اعیان بقابلیت
 از لوازم ذات ایشانست و نبوت علمی ایشان لازم ذات حق و صادر
 با اختیار چه در صفات ذاتیه حق با اختیار را مدخلی نیست چنانچه سابقا
 اشارت بآن رفته و ایشان بنور وجود حق بمحض اختیار چنانچه
 در ذات حق مستدعی و مقتضی اند ظاهر میگردد و همانا آنچه از
 حضرت عالم اهل بیت نبوت شهور میدان فتوت مطلع انوار

و ظاهر ایشان نبوت و جبر و اختیار
 نبود و خود را شایسته نبوت

هدایت بمع اسرار نبوة و ولایت الذی هو بالحق باطق الامام جعفرین
 محمد الصادق علی ابایه الکرام و علیه السّلام منقول است که لا
 جبر و لا تفویض بل امر بین اشارت باین تواند بود و آنچه در
 صحبت بعضی از اعیان فقر و حکمت باین فقیر رسیده که از حضرت
 قدوة العارفين بالله صفوة الراصين لله شیخ ابی سعید خجانی
 الخ قدس الله روحه سوال کردند که حق سبحا و تعالی موجب است یا
 مختار حضرت شیخ در جواب این رباعی انشا فرمود
 زلفش بکشی شب دراز آید از نور بکذاری جنک باز آید از نور
 و بر یک کره از هیچ خش بکشی عالم عالم مشک طرار آید از نور هارون و ادیت
 و بحصل آن که احاطه صفات الهی نیست از انحصار در طریقی از انحصار
 و تمیید بجای بی از آن بلکه مقتضی تعاقب اطراف و جامعیت خداست
 چه نزد اهل تحقیق مقرر است که کمال هر صفتی در آنست که با ضد خود معانی
 و متاثر کند و چنانچه در عقد فراید استاء الله الحسنى شاهد می رود
 هو الاول والاخر و الظاهر و الباطن پس باعتبارات مختلفه و صف
 انحصرت بصفات متقابله توان کرد و در هیچ کدام محصور نباشد
 و هذا بجل يستمد الي التفصيل والله الهادي الى سواء السبيل
 رباعية في ان العلوم الرسمية لا تصل الى التحقيق وانما الوصول اليه
 بعد مساعدة التوفيق مصاحبة اهل الطريق و ملازمة ذلك الطريق
 در مدركه کردیم بسی گفت و شنود و ز سر جهان یک سر مورخ بنمود
 هر چند کشودیم بسی مشکلمها زانها بجز از حق نه کاری نکشود
 خواهی که ره ی بکوی تحقیق بری چون اهل حق از جدال می باشی بری
 با اهل خدائین و با ایشان باشی باشد که مکر بهال ایشان بری
 طریق استدلال اگر چه موی بجل بسی مشکلات و موضوع بسی
 معضلات میگرد اما نفوس مشرقة را نبل صدر و سکون غلظت
 بان حاصل میشود چنانچه از احوال و اقوال آیه صاحب کمال که در
 مبادی احوال تتبع علوم رسمیه و جدال اشتغال داشته اند و چون
 مقصود خود از آن پناهنده اند آن طریق را گذاشته اند و رایت ترک بخود

زلفش بکشی شب دراز آید از نور
 و بر یک کره از هیچ خش بکشی عالم عالم مشک طرار آید از نور

آبی است

رباعیه اخری
 باشی ز عمل دور و ز تقلید بری

افراشته

افراشته اند معلوم میگردد و اخبار که ایام حجة الاسلام در منقذ من الضلال
 و غیر آن از کتب رسائل از حال خود ادا نموده و همچنین شرح حال خود که
 همدان همدانی در زبدة الحقایق باز نموده درین باب کافیه است و آنچه
 مقصود ادبایب بصائر میباشد از خدمت و مصاحبه اهل مشاهده
 و متابعت ایشان حاصل میشود و چنانچه در زبدة الحقایق میگوید نعم
 المعین للطلاب علی تصفیه الباطن مصاحبه اهل الذوق و بحالستام
 و خدمت علی من صمیم القلب اعنی باهل الذوق اقواما طهرا و ابوابهم
 عن زواجل الاخلاق حتی فاض علیها من الطاف الحق یا تسعیل
 العبارة و السعادة کل السعادة للطلاب ان ینفرد بکلیه روحه و
 قلبه بخدمه و اصل منهم فنی فی الله و فی شاهده حتی اذا افنی عمره فی
 خدمته احیاه الله حیوة طيبة لیست منها مع العالمی سوی اسم و رسم و روا
 ینه حضرت اوجده الله الشیخ العارف القزلباشی اوجده الله البلباشی فی
 قدس سره در اخر رساله دایره میفرماید و من لا یوف لا یوف الا بصحبة
 شیخ مرشد و استاد کامل رباعیه مشیه الی ان صفات الانسان عکس
 صفات الحق و الی ان قرب الحق من العبد و بعد العبد عنه من قبل که
 یعطی نشانه من القیود و الاسکانیه و العلائق الیکانیه
 ای حال لب سود بینایی من زاینه رخسار تو کویایی من
 من دور ز تو صد هزاران فرسنگ و آنکه تو درون دل سویدی ای من
 معنی بیت اول ظاهر است چه مکرر مقرر شد که کمالات ظاهره در مملکت
 عکس کمالات حقست چنانچه بی سمع و بی بصر و بی منطق افصح
 از آن میماید و قرب حق در بیت ثانی بتباعد عید مؤدی شده هم
 ظاهر است هم بحسب احاطه ذاتی و هم بحسب احاطه علمی اما احاطه
 ذاتی همانا ارضی سخنان سابق مکتوف شده و معلومست که عبدا
 احاطه ذاتی بر حق تعالی نیست و احاطه علمی نیز نیست بنا بر آن که
 علم الهی محطست بجلایل احوال و دقایق آن بیست لایوب عنه
 مشغال ذرة فی الارض و لا فی السماء و علم عبد اگر چه متعلقست بحق
 من حیث الوجه النوری الظهوری اما از کله ذات حق در غایت بعدت

در احوال و کمالات

و از ادراک ان ادراک نیز غافل میشود و در مقام بعد میاید و لهذا
 جوهر عید و بعد یکست و از شخص مخصوص ابیات قرآنی و احادیث
 نبوی چنین ظاهر میشود که قرب از جانب حقست چه در هر موضع که
 قرب مذکور شده منسوب بآن حضرتست بلکه اقرب از اسماء حسنی
 الهیست قال الله تعالی و اذا سالک عبادی عنی فانی قریب و عنی
 اقرب لیه منکم رباعیه آخری فیما یقرب منی هذا المعنی
 او عکس رخ تو اصل پیدا بینی من خاک مدت مایه بینایی من
 چون دل ز تو بر کنم که بجای نیست جز درد نذر در دل شیدا بینی من
 چون معلوم شد که ادراک حق تعالی من حیث الظهور فطریست و انفعال
 از ان انسان بلکه هیچ موجود در حقیقیات و نباتات و جمادات
 نزد محققان ممکن نیست و تفاوت در ادراک ادراکست و بیعت
 انبیا علیهم السلام از جهت تحصیل ادراک ادراک و ارشاد بآنست پس
 انفعالات از ادراک که در بیت دوم تغییر از ان بدل برکندن رفته ممکن
 نباشد و چون مرتبه امکان عبد عاشقیت و عاشقیت بالذات
 لازم و مستلزم نقص است و نقص مستلزم شوق بکمال و شوق مستلزم
 در دست پس هرگز ممکن از درد شوق کمال خالی نباشد طیفای کان او
 اراده و کمال مطلق کمال حق تعالیست پس ممکن همیشه با درد عاشقی
 و شوق بکمال الهی باشد و همانا در طی شرح بعضی رباعیات سابقه
 ایمازی بفرق میان عشق و عاشقی رفته غلا تغفل و الله الموفق
 رباعیه قضایا امتناع تصور الحق بکنده و الاشاره الی قول الصدیق
 رضی الله تعالی عنه العجز عن درک الادراک ادراک
 ادراک چون تمیز حاصل نشود پس عقل بکنه ذات و اصل نشود
 چون نیست در ان مرتبه جز وحدت صرف او صاف در ان مقام حاصل
 ذات حق تعالی در مرتبه غیبیه و تیت از احاطه عقول و افهام
 متعالیست و ازین وجه هیچ ادراک را با و راه نیست چه این مرتبه
 محیطست بسیار مراتب تنزلات پس هر که از ان مراتب احاطه
 با و نتواند کرد بلکه آنچه در عقول و افهام خواه ملکی و خواه بشری در آید

مرتبه

مرتبه از مراتب مجالی شعوری انحصارست چه حق تعالی چنانکه در مظاهر عینی
 بحسب اختلاف استعدادات و قابلیتات بصورت مختلف تجلی دارد در مجالی
 عینی نیز ممکن منوال بصورت مختلف ظاهرست و هر فرد از افراد او را بصورتی
 که در مظاهرست می نماید و از دیگر صفات که او را از ان خطی نیست تنزله
 مینماید الا انسان کامل که محیط بر جمیع حقایق است که او را جمیع صفات
 کمال باسان حال و زبان مقال میستاید و این مرتبه حضرت حق است
 صلی الله علیه و آله و صحبه و سلم که مبعوث بمقام محمودست و لوا و احمد مخصوص
 باوست و لهذا مستی مشتقات حمد شده کان با اسم فاعل و گاه با اسم مفعول
 و گاه بصیغه مبالغه در طرفین چون حامد و محمود و حماد و محمد و احمد
 و در ضمن این نکته و انزال لطایف معارف و وقایع حقایق که از نظر
 بسیاری از سالکان و واصلان محجوب شده ظاهر گردد و این ادراک
 که انسان کامل را حاصلست بر دو وجهست یکی باعتبار تقید او بجمیع صفات
 که در مظاهر مختلف و مراتب متفاوت و احوالست و این ادراک متعلق
 بمرتبه اطلاقی نیست بلکه باعتبار جمیع تقیدست و یکی دیگر باعتبار وحدت
 حقیقی ذاتی و این جز در مرتبه بقا بالله حاصل نمیشود که درین مرتبه
 ادراک و مدرک و مدرک یکست و آن ادراک را جمیع بذات ظاهرست و بنظر شعر
 تبارک الله و ارت عینه حجب فلیس یعرف لا الله ما الله و این
 تفصیل معلوم شد که ذات حق تعالی در هر مراتب عالمست بخود و الخ
 بعضی از سالکان مسلک تحقیق را اشتباه شده که چون در ان
 مرتبه نسبت تمام مستهلکند پس علم بذات در ان مرتبه قیاسی باشد بنا بر آنکه
 علم نسبت است یا مقتضی نسبت شهود ضعیفست و مستلزم امری
 شیع که سلب علم بذاتست از حضرت حق تعالی عن ذلک علوا کبیرا
 و تحقیق مقام بر وجهی که شهود از ان مرفوع شود که آنست که حقیقت
 علم عدم غیبیه بجز دست از مجردی و عدم غیبیه گاه بجهت
 عینیت باشد همچون علم نفسی بذات خود و انرا علم حضوری
 گویند و گاه بجهت ارتباطی دیگر باشد همچون قیام ظهور بجزده
 منتزعه از مادیات بنفسی و انرا علم حصولی خوانند و در صورت

تقیدست

بنظر شعر

اولی چون آن بجز قیام بذات خود است علم خود باشد بخود پس خود علم باشد
 و خود عالم و خود معلوم در صورت قیام که قیام بغير است و خود علم باشد
 و خود معلوم اما عالم غیر باشد و چون حضرت حق را علی مراتب بجز دست زدن
 از ماهیت بجز دست فضلا عن المادة پس خود علم باشد و خود عالم و خود معلوم
 و نسبت عدم غیبت را مصداق عینیت باشد و تفصیل این سخن آنست که نسبت
 منتزعات عقلست و مطابق و مصداق آن نگاه و حدست چون اتحاد
 و عینیت که چوننا تحقق در واقع که محلی عنه این نسبت است و حدست
 و نسبت و در وی در عقلست و حکایت و نگاه مصداق و مطابق نسبت
 ارتباطت میان دو چیز که هر یک بصورتی موجودند در واقع همچون
 نسبت ابوة و بنوة و نسبت مطابق عدم غیبت در صورت ادراک نفس
 و عقل و حضرت حق خود را وحدت و عدم انشیت و علم مستلزم نسبت
 با احد الطریقین و ازین لازم نمی آید که عالم متعلق بذات او نشود و چگونه
 کسی را این وهم شود در شان حضرت حق تعالی با آنکه نفس و عقل که از مراتب
 امکانی اند عالمند بخود بلکه حقیقت حق تعالی علمست بجز هر چه از صادر
 شود من الازل الی الابد بران پایه که مبتنی شده و لهذا بعضی قوما حکما که
 انوار حکمت از شکوة بنوة اقتباس نموده اند تعبیر از مبدأ اول بعلم کرده اند
 و چنین گفته که از علم عقل صادر شود و از عقل نفس از نفس طبع و از طبع
 جوهری روشن شود که حضرت حق تعالی علمست بخود در هر مرتبت اما غیر او
 عالم بمرتبه ذات تحت من حیث هی وحدتها الاطلاقیه نمیتواند شد و مصداق
 نسبت در این صورت عینیت و وحدت نیست لثبوت التقید و التبع
 فی جانب المدرک و تعلقی دیگر نمی تواند بود بنا بر آنکه در آن مرتبه جمیع تعینات
 و نسبت سهل کنند بلکه در آن مرتبه غیر بطبی فانیست پس تعلقی و ارتباط
 در آن مرتبه نمیکند و این سخن حال از غرض نیست باید که بنظر دقیق
 در آن امعان نمایند رباعیه فی تحقیق علم الله تعالی و کلامه و الاشارة
 الی حل الاشکالات البیترای ندمها در علم حق و کلامش اهل کمال
 برین نظر کنی نیای اشکال آنجاست که ماضی است و مستقبل و حال
 آنجا هو هستی است عدم راجع بحال در علم الهی و کلام آن حضرت بسیاری

از سالکان مسالک تطوی و شهود بر اشباه شده تقوی بر سر در علم الانجمن
 علم او قدیست و متعلق بحدوث پس لازم آید که علم آنحضرت متغیر شود
 چه در وقت قیام زید مثلا عالم بقیام او است چون قیام بقعود مبتدل شود
 اگر علم بقیام مانده باشد علم الهی مبتدل شود و اگر متغیر شود بقعود مبتدل
 در علم الله لازم آید که تعالی ذکر علم اکبر او ایضا الله تعالی در ازل عالم بود
 بحدوث آنکه اگر علم او برین وجه بود که موجود خواهند شد بعد از آنکه حادث
 موجود شود اگر علم همان وجه مانده جهل باشد و اگر آن علم مرتفع شد و علم
 با آنکه موجود است حاصل شد زوال علم اول و حدوث علم ثانی لازم آید و هر دو
 در حق تعالی محالست و بنا برین بعضی از حشویه قایل شده اند با آنکه علم
 الله تعالی بحدوث در وقت حصول آنراست لا غیر تعالی عن ذکر و بعضی
 بتطبیحان تفصیلی ازین شبهه برین وجه کرده اند که علم الهی قدیست
 و تعلقی حادث و مبتدل در تعلقات آن واقع میشود نه در نفس علم
 و این سخن است واهی چه علم تا متعلق نشود بشیئی از شیء معلوم نشود پس
 لازم آید که الله تعالی در ازل عالم بحدوث بنوده باشد و حق راجع سخن مشوه
 شود بلکه وجه تفصیلی آنست که همانند دانی الهی زمانی نیست بلکه محیط
 و عالیت بر زمان علم آنحضرت نیز زمانی نیست بلکه محیطست بر جمیع ازمان
 دفعه واحده و هر جز و مفروض از اجزاء زمان و حوادث واقع در آن
 بر همان وجه که واقعست مشاهده است مثلا زمانی نوح علیه السلام بر آن
 وجه که ماضیت نسبت با بعثت انبیاء متاخر از و مستقبل است نسبت
 با بعثت آدم و دیگر انبیاء متقدم بر و حال نسبت با حوادث متاخر
 بان و همچنین سایر ازمان و حوادث برین وجه اصلا متغیر و مبتدل نیست
 چه هرگز بعثت نوح علیه السلام مثلا ازین صفات خالی نیست پس ماضی
 و استقبال نسبت با دیگر امور است نه نظر با حضرت حق بر سر این
 معنی آنکه چون ذات حق بلکه امور متقدم بر زمان مطلقا محاط زمان
 نیست بلکه محیطست بر زمان پس ماضی و استقبال نسبت با ایشان
 نباشد بلکه نسبت با زمانیات باشد و ماضی و مستقبل و حال که نظر
 بر زمانیات واقعست همه نظر بر علم ایشان در حضور مساوی الا قدم الله

و این سخن را در علم الهی و کلام آن حضرت بسیاری
 و این سخن را در علم الهی و کلام آن حضرت بسیاری

باشد

و اما در این باب

در ماضی و استقبال از شرب عدم حاصل میشود زیرا که متشی و ماضی و استقبال
زمانست و زمان فرع حرکت و حرکت ناشی از قوه و قوه مستلزم عدم بالقوه
و عدم را در ساحت وجود حقیقی بلکه در حرکات آن بجزایات راه نیست و مثال
این معنی بوجهی آنست که شخصی استانی مثلا خیطی که اجزاء آن مختلف اللون
باشد بیکبار ملاحظه نماید و بر جمیع الوان بیک دفعه مطلع شود و همان جنط را
بدرج بر حیوانی ضیق الحده که احاطه آن نتواند کرد اند چنانچه آن
حیوان هر لحظه از آن رنگی مشاهده نماید و هر دم علم او بان الوان متبدل
شود و پندارد که یکی متغیر شد و دیگری موجود شد و این معنی بنا بر غیبت
احیاء آن الوان از مشاهده اوست و تقابل در حضور غده و همانا
در آنچه از اساطین حکماء سابق منقولست که نسبت الثابت الی الثابت
هو الدهر و نسبة الثابت الی المتغیر هو السرمه و نسبة المتغیر الی المتغیر
هو الزمان و معنی دقیق دانستن اینست برین معنی اگر عشاءه امیر و سبل
جدال و میرا ریش چشم بصیرت بردارد و عسای تقلید مصطلحات
از دست بگذارد و روی بوجهی بادی مقدس درک حقیقه اشیا آرد تا هادی
توفیق چراغ هدایت بر او دارد و معلوم گردد که ازل تا ابد بیکدفعه
علم الهمیت و هیچ چیز و هیچ شئی از حیثه شهود غایب نمیشوند
و ماضی و استقبال نظر بنشانه قاصده عالم امکانست که شوب عدم مخرج
آنجا که محقق هستی و کمالست و غبار عدم را ببلع وجه راه بطریق آن
ساحت مقدسه نیست ماضی و استقبال نخواهد بود و همین معنی را بعضی
از اعیان مقرر حکمت در رباعی بیان فرموده یتنا و یتبرکادرین مقام
را برادر کرده میشود و آن اینست رباعیه در علم خدا ماضی و مستقبل و حال
انکس کویده او نداند احوال اینها همه محبوس زمانا میگوید از قید خود
او فتاده در ضیق بحال این بود تقریر شهید در علم الله تعالی و وجه
تفصیل از آن و از مطایب آن حقیقت بجهت حقیقت معلوم میشود
بارقع شبهه که منکران شیخ را مثل نبود و دیگر قاصران واقع شده و
شبهه برین دو همی که جهال را میباشند که شیخ ابطال حکم سابقست
و نقض آن قاعا عن ذلك بلکه حقیقت شیخ بیان آنست که حکم برفع

نوه

نوهم بقا حکم چنانکه محققان اصولیان تحقیق کرده اند و چنانکه توسطه
مواد متعاقبه در علم الله همه تغییر نیست و احکام متعاقبه و حوادث
متعاقبه بر یک منوال از لا و ایدایا ط علم الهمیت و تبدل در نظر قاصر
عقول زمانست و اما شبهه در کلام ظاهرست چه کلام بحسب ظاهر
مرکبت از حروف و حروف و اصوات مقطعه متقطعات مخصوصه
با هیئاتی که عیاض آن اصوات میشود بحسب تقطیع و بر هر تقویر
حصول بعضی از آن بعد از انقضاء بعضی خواهد بود چه صوت و کیفیت
عارضی آن میشود از قبیل اعراض سیه اند که بقای آن محالست پس
قدیم نتواند بود و قائم بذات حضرت حق و بنا برین معتزله نفی کلام
بحقیقت از حضرت حق کرده اند و کلام الله تعالی عبارت از ایجاد اصوات
و حروف و حروف در غیرد اشته اند چنانچه در کتب کلامیه شروحست و چنانکه
کلام صوتی را قدیم داشته اند و قائم بذات حق و ظاهره ایشان
از قدیم کلام نوهم قدیم وجود لفظی و کتب کرده اند چنانچه مشهورست
حتی قال بعضهم جهلا الجمله والفلان ايضا قدیمان فضلا عن محقق
اقول ما بالهم لیر یقولوا بقدم الکاتب و المجلد و من الیقین ان عا قلا
لا یقول بقدم التفسیر المحدثه و الاجسام التي تحدث بصفتها فانها
انهم منعوا عن اطلاق لفظ الحادث علی الکلام اللفظی و الکتاب
للتأذیب و احتراز عن ذهاب الوهم الی حدوث الکلام القایم
بالذات الازلی کما ان بعض ائمه الاشاعره ذکر ان کلام الله تعالی
لیس یابلسان ولا حال فی مصحف و لوح و منعوا من القول بحلول
کلام فی لسان او قلب و مصحف و ان کان المراد هو الکلام اللفظی
رعایت للتأذیب و احتراز عن ذهاب الوهم الی الحقیقی الازلی مع
انهم ذکر و اذ لا نزاع فی اطلاق اسم القرآن و کلام الله بطریق الاشتراک
علی هذا المؤلف الحادث و هو المتعارف عند العامة و القراء و الاصولیین
و الفقهاء و کرامیه کلام الله را اصوات و حروف میدارند و اشاعره
بان رفته اند که آنچه قدیمست کلام نفسی است و چنانکه شیخ قدما و ایشان
انست که کلام نفس مدلول کلام لفظست و شیخ اشعری باین عبارت

گفته که کلام نفسی معنی قائم بنفسیست و صاحب موافق می گوید که مراد شیخ
 از معنی قائم بنفسیست نه مقابل لفظ است بلکه مراد از معنی امر قائم بنفسیست
 چنانچه اصطلاح متطبیق است که تغییر جوهر بعضی میکنند و از عرض
 معنی پس شامل لفظ و مدلول هر دو باشد تا لازم نیاید که اطلاق کلام
 الله بر کلام لفظی مجاز باشد زیرا که مستلزم بسی مفاسدست مثل عدم تکفیر
 منکر کلامیت مابین وقت المصنف و آنکه معارضه و تحدی بکلام الله
 نبوده باشد بحقیقت بلکه بدل یا نیا باشد و چون حمل معنی در عبارت
 شیخ بر امر ثانی کنیم این مفاسد مرتفع نمرد چه کلام الله شامل لفظ و معنی
 هر دو باشد و مکتوب در مصاحف باشد و مقرون بالسنة و محفوظ در
 صدور و روان قدیم است اگر چه کتابت و قرائت و حفظ حادث است و ترتیب
 حروف و الفاظ در تلفظ بواسطه عدم مساعدت الله است پس تلفظ
 حادث است و اولی که دلالت بر حدوث میکند منصرف بحدوث تلفظ
 میشود و اولی که راجع بقدم تلفظ تا اینجا سخن صاحب موافق است
 و گفته اند که محمد شهبازی در نهایت الاقدام فی علم الکلام برین رفته
 و بسیاری از متاخران این توجیه را پسندیده اند و باین قانع شده
 و بعضی از ایشان بران اعتراض کرده اند و لایمق و نادلو از مکرر
 چه تکفیر منکر کلامیت مابین الد فتن کاهی مسلم است که اعتقاد
 کند که از اختراعات بشر است نه بخود اینکار آنکه صفتی قائم بذات
 حق تعالیست با اثبات آنکه دالست صفتی حقیقی ذات حق تعالی
 و الله تعالی دان کرده در زبان ملک یا در زبان پیغمبر یا ایجاد
 نقوش و اله بران در لوح محفوظ که در آن هیچ کفر نیست و لهذا
 حق است که معتزله درین مسئله مکفر نیستند و چگونه تکفیر
 کسی منکر کلامیت مابین الد فتن نه باین معنی باشد توان کرد
 و حال آنکه بیشتر اشاعره برین اند که کلام نفسی عبارت از
 معنی میدهند پس نزد ایشان اصوات و حروف کلام الله نیست
 و تا بنا بر آنچه گفته شد که ترتیب حروف در تلفظ بواسطه تصور
 الله است و در تلفظ هیچ ترتیب نیست اعتراض کرده اند که این

و تلفظ قدیم

ایست

امر است خارج از طور عقل و از ان قبلیست که گویند حرکتی هست که اجزاء
 آن بجهت غنای در وجود و بعضی را بر بعضی تقدم نیست و تحقیق مقام
 در مسئله کلام بر وجهی شیهه و شکوک از ان مرتفع شود و موقوفست
 بر تمهید مقدمه که از ان حقیقت کلام معلوم شود و او است که قوت
 نظم در ما عبارتست از قوت نظم و تالیف میان الفاظ و حروف
 معلومه ما و کلاما عبارتست از ان الفاظ و حروف که مؤلف باشد
 پس ان کلام باعتبار حصول در اذهان و مشاعرا قطع نظر
 از وجود خارجی کلام نفسیست و چون بواسطه آلات موجود خارجی
 شود کلام لفظیست و چون تحقیق آنست موجود خارجی و موجود
 ذهنی بالذات یکست و باعتبار وجود مختلف پس کلام در الله
 تعا صفتی است که مبدء تالیف طایفه از الفاظ و حروف معلوم باشد
 و کلام الله ان الفاظ و حروف مؤلفه و شکلی نیست که این صفت
 مبدء این تالیف است غیر علمت چه ممکن التخلیف از علم و متعلق
 علم میشوند بود که متعلق این صفت بنا شد همچنانکه کسی عالمست
 بکلامی مؤلف غیرست که ان کلام او نیست اگر چه معلوم اوست و این
 صفت بمنزله قدرت بر انشاء کلامست در ما و کلام نفسی بمنزله
 کلامی که مؤلف ما باشد در خیال و همانا آنچه بعضی اکابر کشف
 و شهود گفته اند که کلام صفتی است متولد از مقارع عینی که میان
 علم و قدرت حاصل میشود اشاره باین معنی است فهم من فهم
 باین معنی هجر الفاظ و عبارات مخلوقات که معلومات حضرت
 حقست اما کلام المخضرت نیست و کلام حق است که مؤلف
 حضرت حق باشد در علم ازلی او بیدار است و چون علم المخضرت با علم
 بیکدغه از لا و ابدانی ترتیب و تعاقب متعلقات ان بحروف مؤلفه
 نیز در علم الله مرتبانی تعاقب بجهت حاصل باشد اگر چه در وجود
 خارجی ان اصوات متعاقبه باشند و از علم بمرتب ترتیب در علم
 لازم نیاید چنانچه بر ذکی مشبه نیست همچنانکه ان حضرت از لا
 و ابد عالمست بحدوث مرتبه متعاقبه در وجود خارجی با آنکه

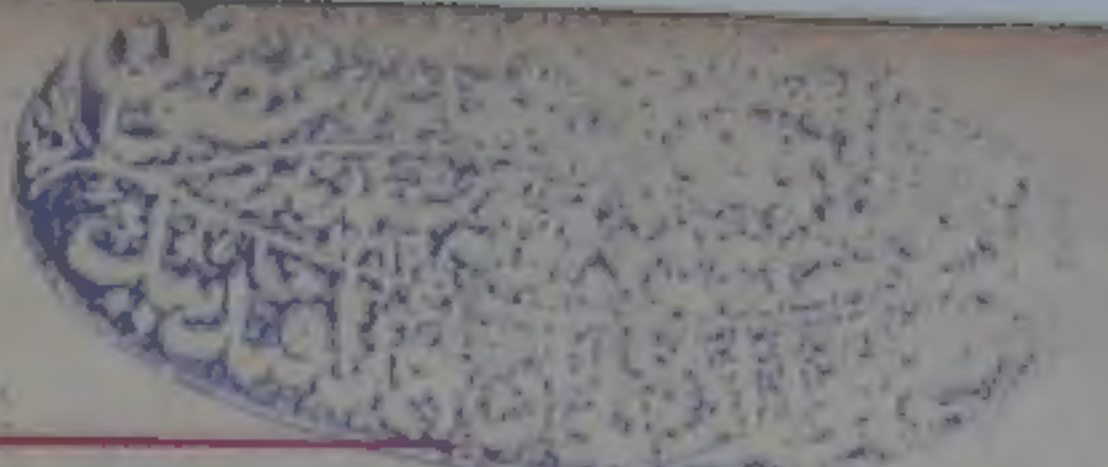
در مرتبه علامت یافت نیستند و حاصل آنکه صفتی که مبدء تا لیت
قدیم است و مبدء نیز باعتبار وجود علی قدر است و این از مذهب
فلاسفه است که کلام را صفت زانده بر علم میدارند چه بخواهند
علم مبتنی شود و نه سخن چنانکه که اصوات را قائم میکنند و نه سخن
صاحب موافقت که الفاظ و حروف لفظی را قائم بذات حق میکند
نی ترتیب و تعاقب در آن و سبب تعاقب در ترتیب قصور است
میدارد پس نزد او حروف و اصوات مسموعه در ذات حق نی ترتیب
نمواند بود و معلوم است که کیفیات سیالانی ترتیب مستحیل الوجود است
در خارج و ترتیب ایشان در وجود خارجی لازم بذوات ایشان است
نه آنکه بواسطه تصور نیست با آنکه آن مفاسد که سردیگران لازم
می آورند بر وجه لازم می آید چه شکی نیست که کلام لفظی عرض است قائم
بقاری و این عرض عین صفت قائم بذات حق تعالی نیست بلکه اثر
حروف و اصوات نی ترتیب قائم بذات حق باشد چنانچه ظاهر سخن او است
میان این نقیض و آن علاوه دالیت و مدلولیت باشد و اطلاق
کلام الله بر آن بجای زاید باشد و نزد او این محذور است فقد وقع
فیها هر چه منزه و چون برین وجه که تحقیق رفت اتفاق نمایند
بسی شبهات مندرج شود از جمله آنکه گویند که در کلام الهی اخبار بطرق
ماضی بسیار است مثل قال موسی و عیسی و امثال آن و چون کلام
الله ازلی باشد کذب لازم آید زیرا که سابق بر ازل زمانی نیست
و این شبهه در کلامیه و در کتب کلامیه مشهوره جواب برین وجه
گفته اند که کلام الله در ازل متصرف بمضی و حال و استقبال نمیشود
بلکه در مالا زوال بحسب تعلقات و حدوث ازمته و اوقات متصرف
بآن میشود و بعضی برین وجه گفته که مضی و حال و استقبال
در کلام لفظیست که حادث است نه در کلام نفسی که قدیم است
و این هر دو سخن در غایت ضعف است چه کلام لفظی دال بر
کلام نفسی است و اختلاف در میان ایشان نمیتواند بود و اگر
اختلاف باشد کلام لفظی دال بر کلام نفسی نباشد بلکه برخلاف

آن

در مرتبه علامت یافت نیستند و حاصل آنکه صفتی که مبدء تا لیت
قدیم است و مبدء نیز باعتبار وجود علی قدر است و این از مذهب
فلاسفه است که کلام را صفت زانده بر علم میدارند چه بخواهند
علم مبتنی شود و نه سخن چنانکه که اصوات را قائم میکنند و نه سخن
صاحب موافقت که الفاظ و حروف لفظی را قائم بذات حق میکند
نی ترتیب و تعاقب در آن و سبب تعاقب در ترتیب قصور است
میدارد پس نزد او حروف و اصوات مسموعه در ذات حق نی ترتیب
نمواند بود و معلوم است که کیفیات سیالانی ترتیب مستحیل الوجود است
در خارج و ترتیب ایشان در وجود خارجی لازم بذوات ایشان است
نه آنکه بواسطه تصور نیست با آنکه آن مفاسد که سردیگران لازم
می آورند بر وجه لازم می آید چه شکی نیست که کلام لفظی عرض است قائم
بقاری و این عرض عین صفت قائم بذات حق تعالی نیست بلکه اثر
حروف و اصوات نی ترتیب قائم بذات حق باشد چنانچه ظاهر سخن او است
میان این نقیض و آن علاوه دالیت و مدلولیت باشد و اطلاق
کلام الله بر آن بجای زاید باشد و نزد او این محذور است فقد وقع
فیها هر چه منزه و چون برین وجه که تحقیق رفت اتفاق نمایند
بسی شبهات مندرج شود از جمله آنکه گویند که در کلام الهی اخبار بطرق
ماضی بسیار است مثل قال موسی و عیسی و امثال آن و چون کلام
الله ازلی باشد کذب لازم آید زیرا که سابق بر ازل زمانی نیست
و این شبهه در کلامیه و در کتب کلامیه مشهوره جواب برین وجه
گفته اند که کلام الله در ازل متصرف بمضی و حال و استقبال نمیشود
بلکه در مالا زوال بحسب تعلقات و حدوث ازمته و اوقات متصرف
بآن میشود و بعضی برین وجه گفته که مضی و حال و استقبال
در کلام لفظیست که حادث است نه در کلام نفسی که قدیم است
و این هر دو سخن در غایت ضعف است چه کلام لفظی دال بر
کلام نفسی است و اختلاف در میان ایشان نمیتواند بود و اگر
اختلاف باشد کلام لفظی دال بر کلام نفسی نباشد بلکه برخلاف

آن دال باشد و تحقیق جواب بر وجه صواب آنکه کلام نفسی مشتمل بر
مضی و حضور و استقبال نظر بر زمان بخاطر طبع نه نظر بر زمان مشتمل
چنانکه کسی در نفس خود تصور بخاطر طبع کند و با او گوید اکنون
چنین میکنی و بعد ازین چنین خواهی کرد و پیش ازین چنین بود و مراد
او ازین مضی و حضور و استقبال نسبت با وجود زمان مقدرات
بخاطر طبع باشد نه نسبت با زمان خطاب نفسی زیرا که کلام نفسی خطاب
مبتوجه بخاطر طبعی مقدرات است در ازمته آن بخاطر طبع مقدرات
و آنچه ائمه عربیت حکایت حال ماضی را اعتبار نموده اند و مضی میکنند
و استقبال و حضور جمله حالیه بقیاس با زمان فعل میکنند پس
قریب باینست و مقرب باینست و الله القرب مجیب و درین بحث
در تائید بسیار است اما تطویل این تعلیق با ایراد آن مباحث مناسب
ندید باین مقدار اقتضای رمت و الله الهادی الی الحق و الی صراط
مستقیم قریبه الفی من معنی الرباعیه الاولی گویند زمان نیست
جزائی سیال سیال ولی در نظر و هم و خیال کر چشم و خیال و هم ندی
اندر نظرات ماضی و مستقبل و حال رباعیات مشتمله علی بعض مناب
امیر المؤمنین و یعقوب الموحید و الخ و علی اخلاص الحجت له و التوجه
الی فانه ملاک الامر فی نیل الحقایق و كما قال الخیر الصادق علیه
الصلوة و السلام انما مدینه العلم و علی بابها زورخت طلب
سای کوثر کشتی و زکوثر کثرت می حدیث بوشی لایظلم
اصلا ابدا شاربه رمزیت ازین می توانی در کش رباعیه آخری
در ملک حقیقت آن شاه مدار دست طلب از دامن آن شاه مدار
او باب مدینه علومست دره زان در که رسی زود بمنزله یار رباعیه آخری
خورشید کما است نبی ماه ولی اسلام محمد است و ایمان علی
قریبینی برین سخن میطلبی بنظر که زینیات اسم است جلی معنی
رباعی ثانی ظاهر است و در رباعی اول اشارتست بآنچه در اخبار
صحیحیه وارد است که در موطن معاد از حوض کوثر که مخصوص بحضرت
خاتم النبوة است کما یومی الیه قوله تعالی انا اعطیناک الکوثر حضرت

در مرتبه علامت یافت نیستند و حاصل آنکه صفتی که مبدء تا لیت
قدیم است و مبدء نیز باعتبار وجود علی قدر است و این از مذهب
فلاسفه است که کلام را صفت زانده بر علم میدارند چه بخواهند
علم مبتنی شود و نه سخن چنانکه که اصوات را قائم میکنند و نه سخن
صاحب موافقت که الفاظ و حروف لفظی را قائم بذات حق میکند
نی ترتیب و تعاقب در آن و سبب تعاقب در ترتیب قصور است
میدارد پس نزد او حروف و اصوات مسموعه در ذات حق نی ترتیب
نمواند بود و معلوم است که کیفیات سیالانی ترتیب مستحیل الوجود است
در خارج و ترتیب ایشان در وجود خارجی لازم بذوات ایشان است
نه آنکه بواسطه تصور نیست با آنکه آن مفاسد که سردیگران لازم
می آورند بر وجه لازم می آید چه شکی نیست که کلام لفظی عرض است قائم
بقاری و این عرض عین صفت قائم بذات حق تعالی نیست بلکه اثر
حروف و اصوات نی ترتیب قائم بذات حق باشد چنانچه ظاهر سخن او است
میان این نقیض و آن علاوه دالیت و مدلولیت باشد و اطلاق
کلام الله بر آن بجای زاید باشد و نزد او این محذور است فقد وقع
فیها هر چه منزه و چون برین وجه که تحقیق رفت اتفاق نمایند
بسی شبهات مندرج شود از جمله آنکه گویند که در کلام الهی اخبار بطرق
ماضی بسیار است مثل قال موسی و عیسی و امثال آن و چون کلام
الله ازلی باشد کذب لازم آید زیرا که سابق بر ازل زمانی نیست
و این شبهه در کلامیه و در کتب کلامیه مشهوره جواب برین وجه
گفته اند که کلام الله در ازل متصرف بمضی و حال و استقبال نمیشود
بلکه در مالا زوال بحسب تعلقات و حدوث ازمته و اوقات متصرف
بآن میشود و بعضی برین وجه گفته که مضی و حال و استقبال
در کلام لفظیست که حادث است نه در کلام نفسی که قدیم است
و این هر دو سخن در غایت ضعف است چه کلام لفظی دال بر
کلام نفسی است و اختلاف در میان ایشان نمیتواند بود و اگر
اختلاف باشد کلام لفظی دال بر کلام نفسی نباشد بلکه برخلاف



ولایت پناه خاتم الولاية و فاعلمها خواص امت گیری را شریقی خواهد داد که
 شارب ان هرگز نشسته نگردد و چون نزد محققان محقق شده که هر
 در موطن معاد ظاهر میشود درین موطن مثالی نموداری دارد چه علوم
 بمنزله مثالی متقابلند و هر چه در یکی از ان ظاهرست در دیگری نوع
 ظهوری دارد اگر چه صورت را بحکم اختلاف موطن نوع اختلافی باشد
 در سیاق این رباعی کوثر را مثال کثرت داشته که تعبیر بحوض اشاره
 بوضوح احکام آن تواند بود و لهذا باین استعدادات و تعالیف
 آرا و مذاهب مسایل عدوی و دقایق حکامی هیچ اختلافی نیست بخلاف
 علوم دیگر که حق و باطل در ان متشابه و متشاکلات و مشاهد و
 در کثرت سم عبارت از تحقیق بحقیقت توحیدست مثال شویب موصوفه
 و چون حضرت ولایت پناه باب مدینه علمست فی مدد فیض باطنی
 الخفرت فوز باین مرتبه نمیشود و همچنین از انو از شریک کوثر
 میعود جز به وسیله الخفرت حاصل نمیکردد و تفصیل معنی رباعی اخیر
 است که بیانات اسمین سائمین بنی و ولی علیه و علیه الصلوة و
 السلام بیستی است عادل بر صدق آن دعوی که در بیت اول مذکورست
 چه بیانات اسم اعظم محمد اینست که ایم آل و عدد مجموع ان عدد اسلامست
 و بیانات اسم علی اینست بن ام او ان بعینه حروف ایمانست
 و چون ایمانی نسبت با اسلام بمنزله باطن است همچنانکه باطن
 نبوه است بیانات اسم خاتم النبوة که از وجهی خارج نبوت است و از
 وجهی خاتم ان اسلام واقع شده و بیانات اسم مظهر ولایت علی بنی
 و علیه الصلوة و السلام که از وجهی خاتم ولایتست و از وجهی خارج
 ان حروف ایمان واقع شده و چون نشانه نبوت مقتضی ازماج حقا
 یقت در صور احکام شرعی و نوامیس ضعی و کشف و افصح از ان
 حقایق موکول بنشانه ولایتست تمام حروف ایمانی در بیانات اسم
 علی بنوی بصورت کتابی ظاهر شده بلکه چهار حرف اول ان که
 حروف ایمانست در ان ظاهرست ایما بآنکه شان مرتبه نبوت ایما
 بحقایقت نه افصح از ان و در بیانات اسم عالی کوی علوی تمامی

در هر عصر مکان اختلاف
 از هیچ کس نشسته بخلاف
 و اتفاق مطالب آن
 بسیار نادر است
 دیگر علوم که

صورت

زینب انی

بصورت رفعی صریح ظاهرست اشعار بآنکه افصح از حقایق و کشف
 حجب عالیشانست و این شمه ایست از قلوب ازهار و اسرار که در
 مطاوی این دو اسم عالی منطوقست و همانا نکته دان صاحب غنچه
 از اسلوب رمز و ایما که زبان مرغان چمن ندسیند باخبر باشند
 و لطایف از خیایای این زوایا استخراج تواند نمود این مرتبه عالی
 و وصول بآن مترسمان چنان پرست را میسر نیست بیت
 بستر قصه سپهر و غصه هدهد هندی کسی شد که شناسای منطق الطیرست

فطانت
 قدیست

و بیت دیگر
 نحو توجه دانی زبان مرغانرا که ندیدی دمی سلیمانرا
 نسال الله تعالی الاطلاع علی حقایق
 اسرار و الاستئذان ببلوایع
 انوار ان سميع مجیب
 نعمت الرساله
 الشریفه
 الحمد لله علی اعمام هذه الرساله و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد
 و آله و صحبه اجمعین

و طان التواضع من تقیوتها لیلته الاربعه
 الف و مائه و تسعة و اربعین
 غفر الله لمن دعا بالطایفه
 بالحق



کتابخانه
موزه و مرکز اسناد
ایران

